UWAGA

Zgodnie z przyjętymi zasadami w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020, wszelkie zapytania dotyczące wdrażania poddziałania 19.2 *Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność* **należy kierować do podmiotu wdrażającego, tj. do samorządu województwa,** z którym właściwa miejscowo LGD podpisała umowę *o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność* (umowę ramową). Dane adresowe samorządów województw udostępnione są na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

W związku z powyższym, wszystkie pytania które zostaną skierowane do Agencji Płatniczej będą przesłane do właściwego samorządu województwa w celu udzielenia odpowiedzi.

W przypadku, kiedy na podstawie przekazanych danych przez nadawcę pytania (np. miejsce zamieszkania), Agencja Płatnicza nie będzie mogła ustalić właściwego samorządu województwa – **pytanie pozostanie bez rozpatrzenia.**

Informuję, że nowo wprowadzone pytania i odpowiedzi zostały oznaczone kolorem niebieskim.

Pytania i odpowiedzi

w zakresie poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014-2020

SPIS TREŚCI

1	**Zmiana umowy ramowej o warunkach i sposobie realizacji LSR**	**na stronie 3**
2	**Beneficjent poddziałania 19.2**	**na stronie 3**
3	**Inkubatory przetwórstwa lokalnego produktów rolnych**	**na stronie 23**
4	**Terminy odnoszące się do pomocy w zakresie podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej**	**na stronie 26**
5	**Dofinansowanie z PUP, pożyczka**	**na stronie 27**
6	**Dofinansowanie z innego programu operacyjnego**	**na stronie 29**
7	**Podjęcie działalności gospodarczej podczas urlopu macierzyńskiego**	**na stronie 30**
8	**Prowadzenie/ Zlikwidowanie działalności zagranicznej**	**na stronie 30**
9	**Definicja środka transportu**	**na stronie 31**
10	**Limit na zakup środków transportu**	**na stronie 40**
11	**Koszty kwalifikowalne/zakres wsparcia**	**na stronie 42**
12	**Wkład własny**	**na stronie 75**
13	**Wkład rzeczowy**	**na stronie 77**
14	**Miejsce zamieszkania a miejsce prowadzenia działalności**	**na stronie 82**
15	**Ubezpieczenia osób fizycznych w KRUS/ZUS**	**na stronie 87**
16	**Zmiana sposobu użytkowania nieruchomości**	**na stronie 92**
17	**Utworzenie i utrzymanie miejsca pracy**	**na stronie 93**
18	**Utworzenie miejsca pracy/samozatrudnienie**	**na stronie 95**
19	**Utrzymanie działalności gospodarczej**	**na stronie 99**
20	**Dochód z niekomercyjnej infrastruktury**	**na stronie 105**
21	**Kody PKD**	**na stronie 105**
22	**Ustalenie wysokości wsparcia na podejmowanie działalności gospodarczej**	**na stronie 110**
23	**Projekt grantowy**	**na stronie 111**
24	**Operacja własna LGD**	**na stronie 113**
25	**Wykorzystanie budżetu LSR**	**na stronie 115**
26	**Wnioski, Instrukcje Procedury oraz Biznes PLAN**	**na stronie 116**

L.p.	Pytanie/wątpliwość	Odpowiedź/stanowisko
1. Zmiana umowy ramowej o warunkach i sposobie realizacji LSR		
1.	Zmiana procedur oceny i wyboru operacji oraz procedur wyboru i oceny grantobiorców w ramach projektów grantowych.	Wszelkie zmiany dotyczące procedur wyboru i oceny nie wymagają zmiany umowy ramowej, jednak powodują konieczność każdorazowego poinformowania oraz uzgodnienia z właściwym Zarządem Województwa (§ 10 ust. 6 i 7 umowy ramowej), przy czym zmiany proponowane przez LGD nie mogą stać w sprzeczności z warunkami, o których mowa w § 10 ust. 3 umowy ramowej, m.in. wpływać na zmniejszenie liczby punktów otrzymanych przez LGD w poszczególnych kryteriach w ramach oceny LSR.
2. Beneficjent poddziałania 19.2		
1.	Czy spółki z o.o. mogą ubiegać się o przyznanie pomocy na operacje w zakresie „rozwijanie działalności gospodarczej”?	Spółki z o. o. będąc osobami prawnymi są podmiotami, które mogą ubiegać się o pomoc w ramach poddziałania 19.2 (zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), zwanego dalej „rozporządzeniem LSR”), w tym także w ramach rozwijania działalności gospodarczej, o której mowa w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. c rozporządzenia LSR. Należy jednak pamiętać, że podmiot taki musi spełniać warunki określone w § 7 rozporządzenia LSR, w tym warunek dotyczący wykonywania działalności gospodarczej (§ 7 ust. 1 pkt 1).
2.	Czy kościelna jednostka organizacyjna może uzyskać wsparcie na realizacje operacji w zakresie rozwijania działalności gospodarczej w ramach poddziałania 19.2?	Zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 2 i 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), o pomoc w ramach zakresu rozwijania działalności gospodarczej może ubiegać się podmiot będący osobą prawną, z wyłączeniem województwa, jeżeli siedziba tej osoby lub jej oddziału znajduje się na obszarze wiejskim objętym lokalną strategią rozwoju (LSR), albo jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli siedziba tej jednostki lub jej oddziału znajduje się na obszarze wiejskim objętym LSR. Jednocześnie, zgodnie z § 3 ust. 3 rozporządzenia, w przypadku podmiotu wykonującego działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy o swobodzie

		działalności gospodarczej, warunkiem przyznania pomocy jest prowadzenie przez ten podmiot mikroprzedsiębiorstwa albo małego przedsiębiorstwa (w rozumieniu przepisów rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu). Ponadto, rozporządzenie określa dodatkowe warunki jakie wnioskodawca musi spełnić, aby otrzymać pomoc w ramach poszczególnych zakresów. W zakresie rozwijania działalności gospodarczej pomoc na operację jest przyznawana m.in. jeżeli podmiot ubiegający się o jej przyznanie wykonuje działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (§ 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia). Jasnym jest zatem, że podmioty, które nie prowadzą działalności gospodarczej oraz te które działalność gospodarczą prowadzą, ale nie mają do niej zastosowania przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 584 z późn. zm.), są wyłączone z możliwości ubiegania się o wsparcie w zakresie określonym jako „rozwijanie działalności gospodarczej". Art. 3 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej w wyliczeniu rodzajów działalności do której nie stosuje się przepisów tej ustawy nie zawiera odniesień do działalności prowadzonej przez kościelne osoby prawne. Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą w dniu złożenia wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo po uzyskaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym. Zgodnie z przywołanymi przepisami, wpis do rejestru przedsiębiorców w KRS nie stanowi cechy konstytucyjnej pojęcia „przedsiębiorca". W wyroku z dnia 19 marca 2014 r. sygn. Akt I C SK 364/13, Sąd Najwyższy zauważył, że „w orzecznictwie tak Sądu Najwyższego, jak i sądów administracyjnych oraz powszechnych konsekwentnie od wielu lat wyrażany jest pogląd, że stosowany wpis nie jest warunkiem niezbędnym dla uzyskania statusu przedsiębiorcy, gdyż decyduje o tym jedynie faktyczne podjęcie i wykonywanie działalności gospodarczej (art. 4 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej). Zgłoszenie i wpis do ewidencji działalności gospodarczej stanowi tylko podstawę rozpoczęcia działalności gospodarczej w rozumieniu jej legitymizacji i nie jest zdarzeniem ani czynnością utożsamianą z podjęciem takiej działalności". W świetle powyższego oraz mając na uwadze, że kościelne osoby prawne posiadają osobowość prawną, a z przepisów ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2013 r. poz. 1169 oraz z 2014 r. poz. 498) wynika, że mogą one prowadzić działalność gospodarczą – kościelną osobę prawną należy traktować jako przedsiębiorcę, jeżeli wykonuje działalność gospodarczą. Należy przy tym zaznaczyć, że wpis do rejestru przedsiębiorców jako przesłanka dopuszczalności podjęcia i wykonywania działalności gospodarczej nie ma charakteru bezwzględnego. Przepisy nie

		wymagają rejestracji kościelnych osób prawnych w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego. Katalog podmiotów wpisywanych do rejestru przedsiębiorców w KRS zawarty w art. 36 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2013 r. poz. 1203 z późn. zm.) jest konsekwencją obowiązku rejestrowego nałożonego na te podmioty przez ustawy materialne. Takiego obowiązku nie przewiduje ustawa o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej w odniesieniu do kościelnych osób prawnych prowadzących działalność gospodarczą. Podobnie, np. uczelnie w rozumieniu Prawa o szkolnictwie wyższym, nie podlegają wpisowi do rejestru przedsiębiorców, a mogą podejmować i wykonywać działalność gospodarczą, o ile statut tych osób prawnych wyraźnie tak stanowi. W przedmiotowej sprawie należy ponadto zwrócić uwagę na konieczność spełnienia przez wnioskodawcę podstawowego, cytowanego na wstępie (§ 3 ust. 1 pkt 2 i 3 rozporządzenia), warunku umożliwiającego ubieganie się o przyznanie pomocy w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność". Z informacji zawartych w opisie stanu faktycznego wynika, że przedmiotowa kościelna jednostka organizacyjna nie posiada osobowości prawnej (nie jest kościelną osobą prawną), a więc nie spełnia warunku wskazanego w § 3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia. Z opisu stanu faktycznego oraz załączonych dokumentów nie wynika jednocześnie, czy spełnia warunek określony w § 3 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia, tj. jest jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną.
3.	Czy osoby fizyczne mogą ubiegać się o dofinansowanie realizacji operacji innych niż związane z podejmowaniem działalności gospodarczej? Czy można w LSR określić zamknięty katalog rodzajów beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dofinansowanie w ramach poszczególnych przedsięwzięć LSR, który nie uwzględnia wszystkich rodzajów podmiotów uprawnionych do ubiegania się o pomoc, określonych w rozporządzeniu MRiRW z dnia 24.09.2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego PROW na lata 2014–2020?	Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570) nie wprowadza literalnych ograniczeń w zakresie możliwości ubiegania się przez osobę fizyczną o pomoc w zakresie innym niż „podejmowanie działalności gospodarczej", natomiast ze specyfiki poszczególnych zakresów może wynikać takie ograniczenie (np. zakres „budowa lub przebudowa publicznych dróg gminnych lub powiatowych"). Obowiązujące przepisy regulujące zasady wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 oraz regulujące kwestię rozwoju lokalnego z udziałem lokalnej społeczności nie wprowadzają ograniczenia w zakresie określenia w LSR grupy podmiotów do których kierowana będzie pomoc ze środków LSR. Niemniej jednak należy pamiętać, że każde ograniczenie w takim zakresie musi wynikać ze specyfiki obszaru i być poprzedzone gruntowną analizą. Wydaje się przy tym, że najlepszym rozwiązaniem byłoby odzwierciedlenie tego typu ograniczenia w lokalnych kryteriach wyboru.

4.	Czy istnieją przesłanki wykluczające członków zarządu LGD z aplikowania o przyznanie pomocy w ramach poddziałania 19.2 (dot. działań związanych z podejmowaniem lub rozwijaniem działalności gospodarczej)?	Zgodnie z art. 34 ust. 3 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1303/2013", zadania LGD obejmują opracowanie niedyskryminującej i przejrzystej procedury wyboru oraz obiektywnych kryteriów wyboru operacji, które pozwalają uniknąć konfliktów interesów, gwarantują, że co najmniej 50 % głosów w decyzjach dotyczących wyboru pochodzi od partnerów niebędących instytucjami publicznymi i umożliwiają wybór w drodze procedury pisemnej. Jednocześnie, zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U. poz. 378), zwanej dalej „ustawą RLKS", wsparcie, o którym mowa w art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013 (w tym w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020), nie przysługuje, jeżeli podczas dokonywania wyboru operacji nie zastosowano określonej w LSR procedury zapewniającej bezstronność członków rady. Należy także zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 4 ust. 3 pkt 4 ustawy RLKS, organem do którego właściwości należy wybór operacji w rozumieniu art. 2 pkt 9 rozporządzenia nr 1303/2013 może być zarząd LGD, jeżeli w statucie LGD przewidziano, że zadania te należą do właściwości zarządu. Wówczas, zgodnie z art. 4 ust. 7 ustawy RLKS, art. 17 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy RLKS stosuje się odpowiednio do zarządu LGD.
5.	Czy osoba zatrudniona u innego pracodawcy w pełnym wymiarze pracy podejmując działalność gospodarczą we własnym imieniu oraz zgłaszając się do ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonania tej działalności spełni warunki przyznania pomocy? Czy może skorzystać z ulgi dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą i opłacać składki na ubezpieczenia społeczne w mniejszej wysokości?	Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570 oraz z 2016 r. poz. 1390), pomoc na operację w zakresie „podejmowania działalności gospodarczej" jest przyznawana jeżeli operacja zakłada podjęcie we własnym imieniu działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, i jej wykonywanie do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej, oraz: a) zgłoszenie podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy do ubezpieczenia emerytalnego, ubezpieczeń rentowych i ubezpieczenia wypadkowego na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania tej działalności i podleganie tym

		ubezpieczeniom do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej, lub b) utworzenie co najmniej jednego miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne, gdy jest to uzasadnione zakresem realizacji operacji, zatrudnienie osoby, dla której zostanie utworzone to miejsce pracy, na podstawie umowy o pracę, a także utrzymanie utworzonych miejsc pracy do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej. Rozporządzenie LSR nie wprowadza ograniczeń w zakresie możliwości skorzystania przez osoby podejmujące działalność gospodarczą z opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w mniejszej wysokości.
6.	Jeśli beneficjent chce sięgnąć po środki na podejmowanie działalności gospodarczej w ramach poddziałania „ Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność ” to jeśli w przeszłości pozyskał środki na podejmowanie działalności np. z Urzędu Pracy to czy ta sytuacja dyskwalifikuje go z grona beneficjentów?	Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 1 lit a) rozporządzenia - pomoc na operacje w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana, m.in. jeżeli podmiot ubiegający się o jej przyznanie w okresie 2 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie tej pomocy nie wykonywał działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, w szczególności nie był wpisany do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarcze - i nie została mu dotychczas przyznana pomoc na operację w tym zakresie. Wobec tego, podmiotowi, który będzie ubiegał się o wsparcie na podejmowanie działalności gospodarczej - pomoc może być przyznana tylko raz w okresie realizacji PROW na lata 2014-2020. Jednocześnie, jeśli podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy w ostatnich dwóch latach poprzedzających złożenie wniosku uzyskał pomoc na podjęcie działalności gospodarczej - nie będzie możliwe przyznanie premii.
7.	Czy o pomoc może ubiegać się podmiot będący osobą fizyczną nie mieszkający na obszarze objętym LSR?	Zgodnie z § 3 ust1 pkt 1 rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, o pomoc może ubiegać się podmiot będący osobą fizyczną jeżeli: a) jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, b) jest pełnoletni, c) ma miejsce zamieszkania na obszarze wiejskim objętym LSR- w przypadku gdy osoba fizyczna nie wykonuje działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2015.poz.584 z późń.zm.) d) miejsce oznaczone adresem, pod którym wykonuje działalność gospodarczą, wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, znajduje się na obszarze wiejskim objętym LSR- w przypadku, gdy osoba fizyczna wykonuje działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2015.poz.584 z późń.zm.) Reasumując osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą zgodnie z ustawą o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2015 poz.584 z późń.zm) może ubiegać się o pomoc na rozwój

		działalności gospodarczej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” pod warunkiem, że miejsce wykonywania tej działalności znajduje się na obszarze wiejskim objętym LSR.
8.	Czy o pomoc na rozwój działalności gospodarczej mogą ubiegać się inne poza spółką cywilną - spółki? Jakie są zasady dla spółek?	Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność", objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na łata 2014-2020, pomoc na rozwój działalności gospodarczej jest przyznawana osobom prawnym (jeżeli siedziba tej osoby lub jej oddział znajduje się na obszarze wiejskim objętym LSR) albo jednostkom organizacyjnym nieposiadającym osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną (jeżeli siedziba tej jednostki lub jej oddziału znajduje się na obszarze wiejskim objętym LSR). W praktyce oznacza to, że o pomoc w ramach rozwijania działalności gospodarczej mogą ubiegać się: spółki prawa cywilnego oraz spółki prawa handlowego. Szczegóły dotyczące przyznania pomocy w/w podmiotom zostały opisane w w/w rozporządzeniu oraz Instrukcji wypełniania wniosku o przyznanie pomocy.
9.	Czy Centrum Integracji Społecznej (tzw. CIS) może być beneficjentem działania Tworzenie lub Rozwój Inkubatorów Przetwórstwa Lokalnego, przy następującym statusie prawnym: - CIS działa i prowadzi działalność gospodarczą w oparciu o swój Statut nadany przez Wojewodę oraz ustawę o zatrudnieniu socjalnym z 13 czerwca 2003 r.- nie jest rejestrowany w KRS ani w CEiDG, CIS jest samorządową jednostka budżetową i w jego imieniu występuje Wójt - prawny reprezentant i stąd kolejne pytanie czy beneficjentem byłby CIS czy właściwie będzie to Gmina a może w ogóle Gmina powinna występować jako bezpośredni beneficjent?	Zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015r., w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy w ramach poddziałania „ Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-20120, pomoc jest przyznawana na operacje dotyczące tworzenia lub rozwoju inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów rolnych, podmiotom będącym przedsiębiorstwami spożywczymi w rozumieniu art. 3 pkt 2 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds.. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1, z poźn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 6, str. 463, z późn. Zm.), w których jest wykonywana działalność w zakresie produkcji, przetwarzania lub dystrybucji żywności pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego lub wprowadzania tej żywności na rynek, przy czym podstawą działalności wykonywanej w tym inkubatorze jest przetwarzanie żywności. Podmioty, które mogą ubiegać się o przyznanie pomocy m. in. na operacje dotyczące tworzenia inkubatorów przetwórstwa lokalnego zostały określone w § 3 w/w rozporządzenia. Z analizy przesłanych informacji wynika, iż Centrum Integracji Społecznej nie jest podmiotem uprawnionym do składania wniosków o przyznanie pomocy. Warunek ten byłby spełniony w przypadku, kiedy Wnioskodawcą byłaby Gmina. Jednocześnie należy wziąć pod uwagę, iż wykonanie zakresu rzeczowego operacji musi uwzględniać spełnienie innych wymagań wynikających z przepisów prawa powszechnie

		obowiązującego.
10.	Czy zakłady budżetowe, które prowadzą działalność gospodarczą, mogą być beneficjentami inicjatywy LEADER.	Samorządowy zakład budżetowy jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną utworzoną przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, której przepisy nie nadają zdolności prawnej, w związku z czym działają w imieniu i na rachunek jednostki, która ją powołała. Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, iż beneficjentem pomocy nie będzie samorządowy zakład budżetowy lecz ewentualnie jednostka samorządu terytorialnego, która go powołała. Jednakże zgodnie z § 3 ust. 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, w przypadku, gdy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy wykonuje działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, pomoc jest przyznawana, jeżeli podmiot ten prowadzi mikroprzedsiębiorstwo albo małe przedsiębiorstwo w rozumieniu przepisów rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014. W przypadku gdy jednostka samorządu terytorialnego prowadzi działalność gospodarczą, również przez założone zakłady budżetowe i występuje w imieniu zakładu budżetowego należy traktować ją jako przedsiębiorcę w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej w zakresie w/w. działalności. Jednostki samorządu terytorialnego prowadzące działalność gospodarczą nie można zakwalifikować do kategorii MŚP w rozumieniu Załącznika nr 1 do Rozporządzenia 651/2014, tym samym nie mogą być beneficjentami pomocy udzielonej na podstawie ww. rozporządzenia
11.	Zgodnie z treścią § 7 ust. 1 rozporządzenia „podmiot ubiegający się o jej przyznanie w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy wykonywał łącznie przez co najmniej 365 dni działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej oraz nadal wykonuje tę działalność. Mając na uwadze powyższe zwracamy się z zapytaniem, czy o przyznanie pomocy będzie mogła ubiegać się spółka cywilna (spółka dwóch osób fizycznych wykonujących w swoim imieniu działalność gospodarczą od kilku lat (każdy min. 365 dni w okresie 3 lat	Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 r, poz. 1570 z późn. zm) pomoc przysługuje podmiotowi spełniającemu warunki określone w § 3 rozporządzenia i któremu został nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności. Dodatkowa w przypadku, gdy operacja będzie realizowana w ramach wykonywania działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej, warunki określone w § 3 ust. 1 rozporządzenia powinny być spełnione przez wszystkich wspólników tej spółki. Analogicznie należy interpretować przepisy rozporządzenia w § 7 ust. 1 pkt 1, gdzie warunkiem ubiegania się o wsparcie przez podmiot ubiegający się jej przyznanie jest wykonywanie w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy łącznie przez co najmniej przez 365 dni działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustaw)' z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej oraz wykonywanie tej działalności w dniu złożenia

	poprzedzających miesiąc złożenia wniosku) założona kilka miesięcy przed naborem wniosków. Czy można będzie uznać, iż kryterium określone w wyżej cytowanym § 7 ust. 1 rozporządzenia zostanie spełnione w odniesieniu do tej spółki?	wniosku. Jeśli każdy ze wspólników spółki spełni powyższe kryterium, to spółka cywilna będzie mogła występować w roli wnioskodawcy i ubiegać się o przyznanie pomocy w ramach inicjatywy LEADER poddziałanie 19.2 - Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.
12.	W związku z planowanym w IV kwartale 2016 r. naborem wniosków o udzielenie wsparcia na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, przede wszystkim na „Zakładanie działalności gospodarczej”, „Wsparcie podmiotów gospodarczych” oraz „Tworzenie centrów przetwórstwa lokalnego”, zwracamy się z prośbą o udzielenie informacji czy członkowie Zarządu, Komisji Rewizyjnej, Rady Programowej oraz pracownicy biura Lokalnej Grupy Działania mogą być wnioskodawcami na w/w działania.	Szczegółowe warunki przyznawania i wypłaty pomocy w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanej przez społeczność" w tym warunki, jakie muszą spełnić podmioty ubiegające się o przyznanie pomocy w ramach tego poddziałania zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wa operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" o Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Zgodnie z § 3 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia o pomoc może ubiegać się podmiot będący osobą fizyczną, jeżeli: a) jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej; b) jest pełnoletnia; c) ma miejsce zamieszkania na obszarze wiejskim objętym LSR - w przypadku gdy osoba fizyczna nie wykonuje działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, d) miejsce oznaczone adresem, pod którym wykonuje działalność gospodarczą, wpisane do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, znajduje się na obszarze wiejskim objętym LSR-w przypadku gdy osoba fizyczna wykonuje działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Jednocześnie należy wskazać, że zgodnie z § 3 ust. 6 rozporządzenia, w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, o pomoc może się ubiegać podmiot spełniający warunki określone w § 3 ust. 1 pkt. 1 lit. a-c rozporządzenia. Bez względu na powyższe podkreślenia wymaga, że zgodnie z przepisami określonymi w ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem społeczności (Dz. U. z 2015 r. poz. poz. 378) i umowie ramowej, LGD dokonuje oceny operacji zgodnie z właściwymi procedurami. Opracowanie niedyskryminujących i przejrzystych procedur wyboru oraz obiektywnych kryteriów wyboru operacji pozwala uniknąć konfliktów interesów, W związku z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 każda LGD w procedurach zobowiązana zapewnić pisemne deklaracje i oświadczenia dla członków organu decyzyjnego o zachowaniu bezstronności, mające na celu zagwarantowanie prawidłowości operacji. Wyłączenia powinny dotyczyć co najmniej tych przypadków, w których członek/reprezentant członka organu

		decyzyjnego jest wnioskodawcą, reprezentuje wnioskodawcę, i zachodzi pomiędzy nim a wnioskodawcą stosunek bezpośredniej podległości służbowej, jest z nim spokrewniony, lub jest osobą fizyczną reprezentującą przedsiębiorstwo powiązane z przedsiębiorstwem reprezentowanym przez wnioskodawcę Reasumując w pierwszej kolejności należy wskazać, że przepisy prawa nie wykluczają możliwości ubiegania się o przyznanie pomocy w ramach poddziałania ,,Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanej przez społeczność" przez osoby pełniące funkcje w organach LGD lub będących pracownikami LGD, przy czym w tej sytuacji członek organu decyzyjnego nie powinien brać udziału w ocenie operacji, której jest wnioskodawcą. Niemniej jednak ubieganie się o pomoc przez te osoby może prowadzić do niekorzystnego odbioru LGD przez społeczność lokalną i sama realizacja LSR może być nieskuteczna i nieefektywna z powodu braku społecznej akceptacji dla działań takiej LGD.
13.	Czy osoba, która od 31.10.2015 przestała być wspólnikiem spółki z o.o. może ubiegać się o wsparcie w zakresie podejmowania działalności? (osoba ta zasiadała w zarządzie spółki, posiadała 50% udziałów).	Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 1 lit a) rozporządzenia pomoc na operacje w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana, jeżeli podmiot ubiegający się o jej przyznanie w okresie dwóch lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy nie wykonywał działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej i nie została mu dotychczas przyznana pomoc na operację w tym zakresie. Przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie jest przedsiębiorcą w rozumieniu ww. ustawy, nie jest więc podmiotowo wykluczony z możliwości ubiegania się o przyznanie pomocy na operacje w zakresie podejmowanie działalności gospodarczej.
14.	Czy fundacja, która będzie aplikowała po środki w ramach rozwoju działalności musi mieć jako fundacja staż 1 roku, czy powinna mieć wpis w KRS o możliwości prowadzenia działalności od co najmniej od 1 roku? Rozumiemy, że w takim przypadku próg dofinansowania jest na poziomie 70% (jako przedsiębiorca), a nie jak w przypadku naszego LGD dla NGO — 95%?	Zgodnie z § 7 ust. 1 rozporządzenia - pomoc na operację w zakresie rozwijania działalności gospodarczej przyznawana jest, jeżeli podmiot ubiegający się o jej przyznanie w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy wykonywał łącznie przez co najmniej 365 dni działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej oraz nadal tę działalność wykonuje. Oznacza to, że na etapie składania wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o jej przyznanie będzie musiał wykazać, że prowadził działalność gospodarczą w ww. okresie oraz nadal ja wykonuje. Dodatkowo, w przypadku podmiotu jakim jest fundacja, możliwość prowadzenia działalności gospodarczej musi zostać przewidziana w jej statucie. Ponadto, zgodnie z art. 50 ustawy z dnia 10 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. 2007 r. Nr 168 poz. 1186), w przypadku

		podjęcia przez fundację działalności gospodarczej, jest ona zobowiązana dokonać wpisu do rejestru przedsiębiorców w KRS. Jeśli Fundacja prowadzi działalność gospodarczą i będzie ubiegać się o wsparcie na jej rozwijanie - intensywność pomocy może wynosić maksymalnie do 70% kosztów kwalifikowalnych operacji.
15.	Czy dotację może otrzymać wnioskodawca, który prowadzi agroturystykę (zgłoszenie agroturystyki w urzędzie gminy bez rejestracji w CEiDG)?	Zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" operacja w ramach zakresu „rozwój działalności gospodarczej" przyznawana jest, jeżeli podmiot ubiegający się o jej przyznanie wykonuje działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Mając na uwadze powyższe, wnioskodawca który nie jest zarejestrowany w Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej nie może ubiegać się o wsparcie w ramach działania 19.2.
16.	W związku z nowym okresem programowania na lata 2014-2020 zwracam się z zapytaniem dotyczącym możliwości wnioskowania o przyznanie pomocy przez małe przedsiębiorstwa, tj. przedsiębiorstwo, które: zatrudnia mniej niż 50 pracowników oraz jego roczny obrót nie przekracza 10 milionów euro lub całkowity bilans roczny nie przekracza 10 milionów euro. Czy istnieje możliwość, aby podmioty o statusie małego przedsiębiorcy wnioskowały o przyznanie pomocy w obecnym okresie programowania. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „ Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, nie reguluje powyższego, w związku z tym bardzo proszę o wyjaśnienie.	Zgodnie z § 3 ust. 3 ww. rozporządzenia, w przypadku gdy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy wykonuje działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, pomoc jest przyznawana, jeżeli podmiot ten prowadzi mikroprzedsiębiorstwo albo małe przedsiębiorstwo w rozumieniu przepisów rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1).
17.	Czy właściwe jest stwierdzenie, że w premii możliwe jest podjęcie działalności gospodarczej	Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach

	w formie innej niż jednoosobowa działalność gospodarcza, np. w formie spółki?	poddziałania Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 o pomoc w zakresie podejmowania działalności gospodarczej może ubiegać się osoba fizyczna. Zgodnie natomiast z § 5 ust. 2 pkt 2 w/w rozporządzenia pomoc na operację w zakresie określonym w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. a jest przyznawana, jeżeli operacja zakłada podjęcie we własnym imieniu działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (…). O wykonywaniu działalności gospodarczej we własnym imieniu możemy mówić, gdy: • jeden z podmiotów określonych w art. 4 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej jest podmiotem samodzielnym w ramach stosunków prawnych, w których występuje; • związane z wykonywaną działalnością gospodarczą prawa i obowiązki nabywa on bezpośrednio. Prowadzenie działalności gospodarczej we własnym imieniu oznacza zatem, że jest ona prowadzona na własne ryzyko (odpowiedzialność) oraz samodzielnie. W świetle powyższego podjęcie działalności gospodarczej w formie innej niż jednoosobowa działalność gospodarcza (np. w formie spółki prawa handlowego lub spółki cywilnej) nie będzie spełniało warunku podjęcia działalności we własnym imieniu, gdyż np. spółka prawa handlowego będzie prowadziła działalność na własny rachunek i na własne ryzyko, a w przypadku spółki cywilnej każdy ze wspólników prowadzi własne przedsiębiorstwo i łączy ich tylko stosunek obligacyjny. Jednocześnie zgodnie z § 3 ust. 6 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz.U. poz. 1570, z późn. zm.), w przypadku operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, o pomoc może ubiegać się wyłącznie podmiot spełniający warunki określone w § 3 ust. 1 pkt 1 lit a-c rozporządzenia, tj. podmiot będący osobą fizyczną, jeżeli: - jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, - jest pełnoletnia, - ma miejsce zamieszkania na obszarze wiejskim objętym LSR – w przypadku gdy osoba fizyczna nie wykonuje działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 584, z późn. zm.).
18.	Czy wymóg określony § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia LSR, można uznać za spełniony w przypadku, gdy spółka z ograniczoną	Warunki przyznawania pomocy na operacje w zakresie rozwijania działalności gospodarczej zostały uregulowane w § 7 rozporządzenia LSR. Jednym z takich warunków jest wykonywanie przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy działalności gospodarczej, do której stosuje

	odpowiedzialnością powstała w 2016 roku w wyniku przekształcenia przedsiębiorcy prowadzącego jednoosobową działalność gospodarczą od 10 lat, przejmując wszystkie prawa i obowiązki?	się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, przy czym działalność ta powinna być wykonywana łącznie co najmniej przez 365 dni na przestrzeni 3 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy, a także wykonywana nadal. Wobec tak sformułowanego warunku, wątpliwości może budzić możliwość zakwalifikowania doświadczenia podmiotu przekształcanego - osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, jako doświadczenia podmiotu przekształconego, tj. spółki z o. o., która jest podmiotem ubiegającym się o przyznanie pomocy. Zgodnie bowiem z art. 551 § 5 Kodeksu spółek handlowych (Ksh), przedsiębiorca będący osobą fizyczną wykonującą we własnym imieniu działalność gospodarczą może przekształcić formę prowadzonej działalności w jednoosobową spółkę z o.o. albo akcyjną. Jest to tzw. przekształcenie przedsiębiorcy w spółkę kapitałową. Dotychczasowa działalność przedsiębiorcy przekształcanego zostanie przeniesiona na spółkę przekształconą z chwilą wpisu tej spółki do rejestru (KRS), jednocześnie przedsiębiorca przekształcany jest z urzędu wykreślany z CEIDG. Podobnie sytuacja kształtuje się na płaszczyźnie podatkowej - spółka zaistnieje jako odrębny podatnik, a zatem zostanie nadany jej numer NIP. Powyższe następstwa mogłyby świadczyć o konieczności traktowania podmiotu przekształcanego i podmiotu przekształconego jako odrębnych bytów prawnych. Jednakże przepisy Ksh określające skutki takiego przekształcenia (art. 584^1 - art. 58413 Ksh), a w szczególności art. 584^2 Ksh, wskazują, iż spółce przekształconej przysługują wszystkie prawa i obowiązki przedsiębiorcy przekształcanego. Spółka kapitałowa powstała w ramach transformacji pozostaje podmiotem w szczególności zezwoleń, koncesji oraz ulg, które zostały przyznane przedsiębiorcy przed jego przekształceniem, chyba że ustawa lub decyzja o udzieleniu zezwolenia, koncesji albo ulgi stanowi inaczej. Przepis określony w § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia LSR, odnoszący się do długości okresu wykonywania działalności gospodarczej przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy (w kontekście przekształceń), można poprzez analogię porównać do przepisów prawa zamówień publicznych, zgodnie z którymi o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wykonawcy, którzy spełniają warunki, dotyczące m.in. posiadania wiedzy i doświadczenia. W opinii Urzędu Zamówień Publicznych (UZP) z dnia 30 grudnia 2013 r., wskazano, iż zgodnie z dyspozycją art. 551 Kodeksu cywilnego (KC), przedsiębiorstwo jest zorganizowanym zespołem składników niematerialnych i materialnych przeznaczonym do prowadzenia działalności gospodarczej. Obejmuje ono w szczególności:

		1) oznaczenie indywidualizujące przedsiębiorstwo lub jego wyodrębnione części (nazwa przedsiębiorstwa), 2) własność nieruchomości lub ruchomości, w tym urządzeń, materiałów, towarów i wyrobów, oraz inne prawa rzeczowe do nieruchomości lub ruchomości, 3) prawa wynikające z umów najmu i dzierżawy nieruchomości lub ruchomości oraz prawa do korzystania z nieruchomości lub ruchomości wynikające z innych stosunków prawnych, 4) wierzytelności, prawa z papierów wartościowych i środki pieniężne, 5) koncesje, licencje i zezwolenia, 6) patenty i inne prawa własności przemysłowej, 7) majątkowe prawa autorskie i majątkowe prawa pokrewne, 8) tajemnice przedsiębiorstwa, 9) księgi i dokumenty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Jak wskazuje w swej opinii UZP, istotnym aspektem definicji przedsiębiorstwa w art. 551 KC jest zorganizowanie określonych składników materialnych i niematerialnych z przeznaczeniem do prowadzenia działalności gospodarczej. Przedsiębiorstwo w tym znaczeniu stanowi bazę gospodarczą umożliwiającą prowadzenie określonej działalności gospodarczej, tworząc pewien zorganizowany kompleks gospodarczy. W skład tak rozumianego przedsiębiorstwa wchodzić będzie jego doświadczenie i wiedza gospodarcza (know-how), a także renoma (goodwill) ukształtowana na podstawie dotychczasowej działalności przedsiębiorstwa. Mając na względzie powyższe, stwierdzić należy, że dobra takie, jak dobre imię podmiotu (goodwill), czy też jego doświadczenie zawodowe i organizacyjne (know-how), którego emanacją są referencje, bezsprzecznie stanowią składnik majątku przedsiębiorstwa. Ponadto dobra te nie stanowią samodzielnego bytu (składnika), ale w sposób nierozerwalny związane są z danym przedsiębiorstwem, w konsekwencji czego mogą być one zbyte jedynie łącznie z nim lub z jego częścią. UZP dalej doprecyzował również termin doświadczenia, tak istotnego w trakcie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego. UZP wskazał, iż przez „doświadczenie” należy rozumieć wiedzę i umiejętności nabyte w ramach zrealizowanego już świadczenia usług, dostaw lub robót budowlanych na bazie przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym, które w odniesieniu do zamówień publicznych pokrywają się z przedmiotem postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

		Celem doprecyzowania przedmiotowego zagadnienia UZP powołał się na orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r. (sygn. akt III CZP 87/08), w którym skład orzekający podniósł, że „nie może ulegać wątpliwości, iż w przypadku skutecznego nabycia przedsiębiorstwa składniki niematerialne, w tym związane z wiedzą i doświadczeniem przechodzą na nabywcę", wskazując przy tym dalej, że „konieczne jest w każdym wypadku rozstrzygnięcie, czy doszło do nabycia przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 552 KC, bowiem „nabycie przedsiębiorstwa ma miejsce wówczas, gdy możliwe jest kontynuowanie dotychczasowej działalności gospodarczej". Konkludując UZP wskazał, iż w sytuacji, gdy nabywca przedsiębiorstwa nabywa wchodzące w skład tego przedsiębiorstwa dobra niematerialne obejmujące wiedzę i doświadczenie związane z dotychczasową działalnością tego przedsiębiorstwa, nabywca przedsiębiorstwa - jako następca prawny poprzedniego właściciela przedsiębiorstwa, może korzystać z referencji wystawionych na swojego poprzednika, które dotyczącą zamówień zrealizowanych w ramach nabytego przedsiębiorstwa. Ostatecznie, UZP w swej opinii podniósł, że jeżeli więc w skład majątku spółki przejmowanej albo spółek łączących się wchodzą także prawa i obowiązki wykonawcy z tytułu uczestnictwa w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego oraz zawartych umów w sprawie udzielenia zamówienia publicznego, spółka przejmująca lub spółka nowo zawiązana wstępuje z dniem połączenia w wyniku sukcesji generalnej również w te prawa i obowiązki. Podsumowując powyższe, doświadczenie w wykonywaniu działalności gospodarczej przechodzi na następcę prawnego w razie przekształcenia indywidualnej działalności gospodarczej w spółkę kapitałową.
19.	Czy KGW, które często nie działają w formie stowarzyszeń, ale jako kółka rolnicze lub jednostki kółek rolniczych, działające w tych formach prawnych nie są wykluczone z możliwości ubiegania się o wsparcie w ramach LSR?	Sytuacja każdego z tych podmiotów (KGW jako kółka rolnicze/ KGW jako jednostki kółka rolniczego) może być inna. KGW może działać jako jednostka organizacyjna kółka rolniczego, niemająca osobowości prawnej i ustawa nie przyznaje jej zdolności prawnej, a zatem nie może być wnioskodawcą/ beneficjentem w ramach trybu konkursowego. KGW może działać jako samodzielne kółko rolnicze wpisane do KRS, posiadające osobowość prawną i wówczas może być wnioskodawcą/ beneficjentem, w tym w ramach trybu konkursowego. W trybie konkursowym - w przeciwieństwie do projektów grantowych – nie ma możliwości „użyczania osobowości prawnej" (o pomoc ubiega się osoba prawna w imieniu „jednostki" której „udziela" osobowości prawnej, wchodzącej w strukturę organizacyjną tej osoby prawnej).
20.	Czy nadleśnictwo może być beneficjentem poddziałania 19.2.	Przepis § 3 ust. 1 pkt 2 i 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w

		ramach poddziałania "Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 poz. 1570 z późn. zm.) wskazuje, że beneficjentem pomocy może być osoba prawna albo jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli siedziba tej jednostki lub jej oddziału znajduje się na obszarze wiejskim objetym LSR. Art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U z 2015 poz. 2100 z późn. zm.) jednoznacznie określa pozycję Lasów Państwowych, które jako jednostka organizacyjna nieposiadającej osobowości prawnej reprezentuje Skarb Państwa w zakresie zarządzania mieniem. Natomiast art. 32 ust 2 pkt 3 przedmiotowej ustawy wskazuje, że nadleśnictwo jest jednostką organizacyjną wchodzącą w skład Lasów Państwowych. Oznacza to, że Lasy Państwowe, które z koleji dzielą się na wewnętrzne jednostki organizacyjne, w tym nadleśnictwa, są strukturalnie przynależne do podmiotowości Skarbu Państwa, będącego osobą prawną bez odrębnej zdolności prawnej. Zatem w świetle ww. przepisów, Lasy Państwowe nie posiadają zdolności prawnej. W związku z tym, jeżeli Lasy Państwowe nie posiadają zdolności prawnej, tym bardziej nadleśnictwo, jako jednostką organizacyjną wchodzącą w skład Lasów Państwowych tej zdolności nie posiada. Mając powyższe na uwadze, nadleśnictwo nie może być podmiotem ubiegającym się o przyznanie pomocy w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.
21.	Jak należy interpretować zapis „i nie została mu dotychczas przyznana pomoc w tym zakresie” (§ 5 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia dot. wdrażania LSR)? Czy osoba, która otrzymała pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej przykładowo 5 lat temu w ramach innych środków zewnętrznych (pochodzących ze środków EFS czy Powiatowych Urzędów Pracy) może ubiegać się pomoc w przypadku, gdy pomimo przyznanej pomocy działalność nie została rozpoczęta lub została zakończona po	Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 1 lit. b rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz.U. poz. 1570, z późn. zm.) (dalej: rozporządzenie 19.2), pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana, jeżeli: - podmiot ubiegający się o jej przyznanie w okresie 2 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie tej pomocy nie wykonywał działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 o swobodzie działalności gospodarczej, w szczególności nie był wpisany do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, - i nie została mu dotychczas przyznana pomoc na operację w tym zakresie. Jednocześnie, zgodnie z § 1 rozporządzenia 19.2 „pomoc” oznacza pomoc w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez

	roku?	społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Zgodnie z powyższym rozporządzenie 19.2 wskazuje: – okres, w którym podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy przed dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy – nie może wykonywać działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 o swobodzie działalności gospodarczej (2 lata poprzedzające dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy); – definicję pomocy w zakresie wskazanym w § 5 ust. 1 pkt 1 lit a rozporządzenia 19.2 (pomoc w zakresie podejmowania działalności gospodarczej w ramach poddziałania 19.2.). Mając na uwadze powyższe, potwierdzam, iż wskazane w zapytaniu sformułowanie „pomoc na operację w tym zakresie” oznacza pomoc na podejmowanie działalności gospodarczej w ramach poddziałania 19.2. Należy jednak pamiętać, że w przypadku operacji dotyczących podejmowania działalności gospodarczej nie został wyłączony ze stosowania § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia 19.2, wykluczający możliwość współfinansowania operacji z innych środków publicznych. Warunek ten znalazł również odzwierciedlenie w postanowieniach umowy o przyznaniu pomocy na operacje w zakresie podejmowania działalności gospodarczej (§ 5 pkt 2). Mając na uwadze wszystkie ww. warunki informuję, że w przypadku operacji realizowanych w poddziałaniu 19.2 w zakresie podejmowania działalności gospodarczej ocenie będzie podlegało, czy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy / beneficjent otrzymał wsparcie na podjęcie działalności gospodarczej z innych środków publicznych, np. udzielane z Funduszu Pracy dofinansowanie na podjęcie działalności gospodarczej, o którym mowa w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 kwietnia 2012 r. w sprawie dokonywania z Funduszu Pracy refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego oraz przyznawania środków na podjęcie działalności gospodarczej (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 1041). Uzyskanie dofinansowania w ramach ww. instrumentu wsparcia wiąże się dla beneficjenta takiej pomocy z koniecznością prowadzenia działalności gospodarczej przez okres co najmniej 12 miesięcy od dnia jej rozpoczęcia. W sytuacji, gdy czas realizacji ww. warunku będzie przypadał w okresie 2 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy na podejmowanie działalności gospodarczej w poddziałaniu 19.2, potencjalny wnioskodawca 19.2 nie spełni warunku z § 5 ust. 1 pkt 1 lit. b rozporządzenia 19.2 i pomoc w tym zakresie nie zostanie mu przyznana. Ponadto należy zaznaczyć, że pomoc udzielana na przyszłym przedsiębiorcom ma charakter pomocy de minimis, co ma miejsce w obydwu ww. instrumentach wsparcia. Tym samym w przypadku, gdy potencjalny wnioskodawca 19.2 w zakresie podejmowania działalności gospodarczej otrzyma, w okresie obejmującym bieżący rok podatkowy oraz dwa poprzedzające

		go lata podatkowe, pomoc na podejmowanie działalności gospodarczej z Funduszu Pracy, zobowiązany jest wykazać ją w ramach załącznika do wniosku o przyznanie pomocy na 19.2. Wraz z wnioskiem będzie musiał złożyć także zaświadczenie o uzyskanej pomocy de minimis oraz formularz informacji przedstawianych przy ubieganiu się o pomoc de minimis (obejmujący m.in. informacje dotyczące pomocy otrzymanej w odniesieniu do tych samych kosztów, na pokrycie których ma być przeznaczona wnioskowana pomoc de minimis). Ma on również obowiązek informowania SW o pomocy de minimis otrzymanej po złożeniu wniosku. Oznacza to, że okres referencyjny, w którym potencjalny wnioskodawca 19.2 w zakresie podejmowania działalności gospodarczej nie będzie mógł otrzymać pomocy z innych środków publicznych na podejmowanie działalności gospodarczej wynosi maksymalnie 3 lata przed złożeniem wniosku o przyznanie pomocy w 19.2. Należy mieć na uwadze, że z powodu ograniczeń (wyszukiwanie oparte głównie o NIP, którego wnioskodawcy 19.2 podejmujący działalność gospodarczą mogą nie posiadać i nie podać we wniosku), jakie występują narzędziach pomocniczych wykorzystywanych przy weryfikacji ww. warunków, tj. bazach SHRiMP (System Harmonogramowania Rejestracji i Monitorowania Pomocy), SUDOP (System Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej) oraz CEIDG (Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej) konieczne będzie potwierdzenie wyników weryfikacji w zakresie uzyskanej pomocy de minimis oraz rejestracji działalności w ramach oceny wniosku o płatność pierwszej transzy, w oparciu o NIP beneficjenta.
22.	W jakiej formie, w przypadku spółki cywilnej, należy złożyć wniosek o pomoc? Czy wnioskodawcą będzie spółka cywilna czy jej wspólnicy? Czy w świetle zapisów § 7 ust.1 pkt 1 rozporządzenia należy rozumieć, że okres wykonywania łącznie przez co najmniej 365 dni działalności gospodarczej dotyczy wszystkich wspólników czy daty trwania umowy zawartej między wspólnikami?	Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1829, z późn. zm.) (dalej: ustawa sdg), za przedsiębiorców uznaje się wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. Dlatego w przypadku, gdy operacja będzie realizowana w ramach wykonywania działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej – podmiotem ubiegającym się o przyznanie pomocy będą wspólnicy spółki cywilnej. Zgodnie z instrukcją wypełniania wniosku o przyznanie pomocy w części B.II. Dane identyfikacyjne podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy, w polu 3. Typ podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy w przedmiotowym przypadku – zaznacza się pole 3.4 – wspólnicy spółki cywilnej. W odniesieniu do ww. warunku przepisy rozporządzenia 19.2 nie wskazują wprost (jak ma to miejsce w § 3 ust. 2 rozporządzenia 19.2), iż musi być on spełniony przez wszystkich wspólników spółki cywilnej, jeśli będą oni ubiegać się o przyznanie pomocy na operację realizowaną w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej w ramach spółki cywilnej. Należy mieć jednak na uwadze, iż spółka cywilna jest stosunkiem prawnym, powstałym na podstawie umowy, przez którą strony tego stosunku zobowiązują się dążyć do osiągnięcia

		wspólnego celu gospodarczego przez działanie w sposób oznaczony. Powyższe wskazuje, że spółka cywilna nie posiada podmiotowości prawnej, a posiadają ją wspólnicy. Tym samym podmiotami ubiegającymi o przyznanie pomocy w poddziałaniu 19.2 będą wspólnicy, którzy po zawarciu umowy o przyznaniu pomocy solidarnie będą odpowiadać za zobowiązania wynikające z tej umowy. W przypadku przyznania pomocy w poddziałaniu 19.2, każdy ze wspólników spółki cywilnej odniesie wymierną korzyść finansową, adekwatną do wysokości jego udziałów w spółce. Mając na uwadze powyższe, warunek określony § 7 ust. 1 pkt.1 rozporządzenia 19.2 powinien być spełniony przez każdego ze wspólników, przy czym na okres wykonywania przez tego wspólnika działalności gospodarczej, o której mowa w § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia LSR, może składać się wykonywanie przez niego działalności gospodarczej w ramach spółki cywilnej, jak i okres, w którym we własnym imieniu prowadził działalność gospodarczą (nie będąc wspólnikiem spółki cywilnej).
23.	Zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia podmiotowi ubiegającemu się o przyznanie pomocy nie została dotychczas przyznana pomoc na operację w zakresie określonym w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. a albo upłynęło co najmniej 2 lata od dnia przyznania temu podmiotowi pomocy na operację w zakresie określonym w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. a. Czy warunek braku otrzymania dofinansowania, o którym mowa wyżej dotyczy pomocy na podejmowanie działalności przyznanej wyłącznie w ramach niniejszego rozporządzenia (Dz.U. 2015, poz. 1570 z późn. zm), czy każdego innego źródła (np. dofinansowanie z Urzędu Pracy czy też Regionalnego Programu Operacyjnego)?	Rozporządzenie 19.2 w § 1 - określa, że „pomoc" w rozumieniu przepisów rozporządzenia oznacza pomoc finansową w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Powyższe oznacza, że zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia 19.2 pomoc na operacje w zakresie rozwijania działalności gospodarczej w podziałaniu 19.2 jest przyznawana, m.in. jeżeli podmiotowi ubiegającemu się o jej przyznanie pomoc nie została dotychczas przyznana w podziałaniu 19.2 pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, albo upłynęło co najmniej 2 lata od dnia przyznania temu podmiotowi pomocy z poddziałania 19.2 na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej. Jednocześnie należy zaznaczyć, że zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia 19.2 pomoc na operację w zakresie rozwijania działalności gospodarczej jest przyznawana jeżeli podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy wykonywał łącznie przez co najmniej 365 dni działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, oraz nadal wykonuje tę działalność – wobec tego twierdzenie SW: *możliwe jest wnioskowanie o pomoc na rozwijanie działalności gospodarczej przez podmiot, który otrzymał pomoc z Urzędu Pracy lub RPO przykładowo rok wcześniej* – jest nieprecyzyjne. Należy pamiętać, że jednym z podstawowych warunków przyznania pomocy jest zapewnienie, że koszty kwalifikowalne operacji nie będą współfinansowane z innych środków publicznych (§ 4 ust.1 pkt 1[1]). Powyższy warunek wynika z art. 59 ust. 8 rozporządzenia 1305/2013, zgodnie z

[1] Zakaz współfinansowania kosztów kwalifikowalnych operacji z innych środków publicznych nie ma zastosowania w przypadku jednostek sektora finansów publicznych oraz organizacji pożytku publicznego, o ile wydatki w ramach operacji nie są współfinansowane w drodze wkładu z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności lub jakiegokolwiek innego instrumentu finansowego UE.

		którym wydatki współfinansowane przez EFRROW nie są współfinansowane w drodze wkładu z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności lub jakiegokolwiek innego unijnego instrumentu finansowego. Określenie „wydatki współfinansowane przez EFRROW" odnosi się do kosztów kwalifikowalnych operacji, w związku z tym można nastąpić sytuacja, w której wnioskodawca/beneficjent otrzyma dofinansowanie kosztów innych niż kwalifikowalne z ww. środków. Przy tym, należy także mieć na uwadze wprowadzony do umowy o przyznaniu pomocy dla operacji w ramach poddziałania 19.2 z wyłączeniem projektów grantowych oraz operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej (wersja 3z) zakaz finansowania kosztów zatrudnienia pracownika(ów), w odniesieniu do miejsc(a) pracy, z udziałem innych środków publicznych (§ 5 ust. 1 pkt 6).
24.	Czy w kontekście zakładania i rozwoju działalności gospodarczej w ramach osi Leader PROW 2014-2020 jako podmiot gospodarczy jest traktowany także „niepubliczny punkt przedszkolny"? Punkt taki jest wpisany do ewidencji prowadzonej przez gminę (placówek oświaty) - podmiot go prowadzący nie posiada natomiast wpisu do EDG lub KRS. Zarejestrowany w ten sposób podmiot podlega natomiast ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu na zasadach właściwych dla osób prowadzących pozarolniczą działalność. Czy osoba fizyczna prowadząca działalność oświatową oraz działalność usługową wpisaną do CEIDG, może ubiegać się o rozwój działalności oświatowej w ramach PROW? Czy stowarzyszenie / fundacje prowadzące działalność gospodarczą, będące podmiotem prowadzącym działalność oświatową, może ubiegać się o rozwój działalności oświatowej w ramach PROW?	Jednym z warunków przyznania pomocy w ramach poddziałania 19.2 w przypadku rozwijania działalności gospodarczej jest warunek, zgodnie z którym podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy musi łącznie przez co najmniej 365 dni i obecnie wykonywać działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy sdg. W przypadku podejmowania działalności gospodarczej, warunkiem jest podjęcie przez ten podmiot we własnym imieniu działalności gospodarczej, do której stosuje przepisy ustawy sdg i jej wykonywanie do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej. Ponadto, w myśl ww. przepisów prowadzenie działalności gospodarczej przez podmiot ubiegający się o wsparcie w ramach 19.2 powinno być wpisane do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG). Zgodnie zaś z art. 83 a *ustawy o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1943, z późn. zm.)* (dalej: ustawa so), prowadzenie szkoły lub placówki, zespołu szkół oraz innej formy wychowania przedszkolnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 14a ust 7 ustawy so - nie jest działalnością gospodarczą. Natomiast działalność oświatowa nieobejmująca prowadzenia szkoły, placówki, zespołu szkół, lub innej formy wychowania przedszkolnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 14a ust. 7 ustawy so - może być podejmowana na zasadach określonych w przepisach ustawy o sdg. Należy dodać, że zgodnie z art. 3 pkt 1 ustawy o so, ilekroć w przepisach ustawy jest mowa o „szkole", należy przez to rozumieć także przedszkole. Tym samym, przepis art. 83a ust 1 ustawy so obejmuje swoim zakresem również prowadzenie niepublicznych przedszkoli. Zgodnie z komentarzem autorstwa Mateusza Pilcha do art. 83a ustawy so, wg stanu prawnego z 01.09.2015 r., *(…) Uznanie określonego rodzaju działalności za niestanowiącą działalności*

		gospodarczej ma bardzo istotne znaczenie, głównie ze względu na nałożone na przedsiębiorców (tj. na podmioty trudniące się działalnością gospodarczą) zasady rejestrowania lub ewidencjonowania działalności (art. 14 u.s.d.g.), dokonywania operacji pieniężnych za pośrednictwem rachunku bankowego (art. 22 u.s.d.g.), rachunkowości oraz opodatkowania działalności gospodarczej. *Skoro zatem działalność prowadzona w formie szkoły, placówki, zespołu szkół lub placówek niepublicznych oraz innej formy wychowania przedszkolnego nie jest działalnością gospodarczą (nawet jeżeli faktycznie spełnia przesłanki uznania jej za taką działalność w świetle art. 2 u.s.d.g.), to tym samym zasad określonych w przepisach ustawy o swobodzie działalności gospodarczej nie stosuje się do szkół i placówek niepublicznych. Osoby fizyczne prowadzące szkoły lub placówki publiczne nie podlegają wpisowi do ewidencji działalności gospodarczej. Korzystają również z ułatwień w zakresie prowadzenia rachunkowości wynikających z zaliczenia ich przez ustawę o rachunkowości do tzw. jednostek mikro (art. 3 ust. 1a pkt 3 u.rach.). Znajdują do nich zastosowanie także uprzywilejowane zasady dotyczące niektórych niepodatkowych obciążeń fiskalnych, np. wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. (…)* *Artykuł 83a wyklucza podjęcie i prowadzenie działalności gospodarczej w formie szkoły lub placówki oświatowej. Jest to wprawdzie ograniczenie swobody prowadzenia działalności gospodarczej, jednakże dopuszczalne w świetle art. 20 i 22 Konstytucji RP, gdyż znajduje oparcie w ustawie, a ponadto usprawiedliwione, bowiem następuje ze względu na ważny interes publiczny. Wpis tego rodzaju działalności gospodarczej do ewidencji prowadzonej przez gminę stanowi istotne naruszenie prawa i podlega wykreśleniu.* Mając na uwadze powyższe, wsparciem w ramach poddziałania 19.2, kierowanym na podejmowanie / rozwijanie działalności gospodarczej nie będzie objęta działalność polegająca na prowadzeniu przedszkoli (innych form wychowania przedszkolnego), szkół, placówek lub zespołów, gdyż nie jest ona działalnością gospodarczą, która podlega przepisom ustawy sdg. Wskazany w zapytaniu podmiot, który prowadzi działalność oświatową oraz działalność usługową wpisaną do CEIDG, może ubiegać się w ramach poddziałania 19.2 o wsparcie na rozwój działalności gospodarczej (w tym przypadku usługowej), która podlega wpisowi do CEIDG. Jednocześnie należy podkreślić, że inna działalność oświatowa nieobejmująca prowadzenia wspomnianych form, m.in. wychowania przedszkolnego (np. specjalistyczne zajęcia językowe czy artystyczne), a także sprawowanie jedynie opieki na dziećmi może być podejmowana na zasadach ogólnych, określonych w przepisach ustawy o sdg.
25.	Czy samodzielne koła gospodyń wiejskicj mogą ubiegać się o wsparcie w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez	Mając na uwadze § 3 ust.1 pkt 3 rozporzadzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-

	społeczność”	2020 (Dz.U. poz. 1570, z późn. zm.), należy stwierdzić, że samodzielne koła gospodyń wiejskich, o których mowa w art. 22 ust.4 ustawy z dnia 8 października 1982 r. o społeczno – zawodowych organizacjach rolników (Dz. U. z 1982 r., Nr 32, poz. 217, z późn.zm.), nie mogą ubiegać się o pomoc na operacje w ramach poddziałania” „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.
26.	Czy jest możliwość wspierania współpracy miedzy podmiotami wykonujacymi działalność gospodarczaą na obszarze wiejskim objętym strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność LSR.	Zgodnie z § 2 ust.1 pkt 3 rozporzadzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz.U. poz. 1570, z późn. zm.), pomoc w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, może dotyczyć operacji w zakresie wspierania współpracy między podmiotami wykonującymi działalnośc gospodarczą na obszarze wiejskim objętym LSR. Jednocześnie powyższą regulację należy czytać łacznie z przepisem § 10 ust.1 rozporządzenia LSR, zgodnie z którym pomoc w powyższym zakresie jest przyznawana podmiotom, króre zawarły porozumienie o wspólnej realizacji operacji (a więc o współpracy pomiedzy tymi podmiotami), która ma na celu zwiększenie sprzedaż dóbr lub usług oferowanych przez podmioty z obszaru wiejskiego objetego LSR przez zastosowanie wspólnego znaku towarowego lub stworzenie oferty kompleksowej sprzedaż takich dóbr i usług. Zatem podmioty wykonujące działalnosc gospodarczą na obszarze wiejskim objętym LSR, realizują operację w powyzszym zakresie na podstawie porozumienia, którego są stronami (podmioty wspólnie realizujące operację) i pomiedzy którymi odbywać się będzie współpraca. Jednocześnie należy zaznaczyć, iż zgodnie z § 10 ust.2 pkt 3 rozporzadzenia LSR, ww. porozumienie o wspólnej realizacji operacji, zawiera wskazanie strony, która jest upoważniona do ubiegania się o pomoc w imieniu pozostałych stron porozumienia, niemniej jednak we wniosku o przyznanie pomocy wskazuje się wszystkie podmioty wspólnie wnioskujace o pomoc – będą to podmioty wykonujące działalność gospodarczą na obszarze wiejskim objętym LSR.
3. Inkubatory przetwórstwa lokalnego produktów rolnych		
1.	Możliwości ubiegania się przez instytucję kultury o wsparcie na tworzenie inkubatora przetwórstwa lokalnego produktów rolnych.	Instytucje kultury, o których mowa w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r., poz. 406), które z chwilą wpisu do rejestru uzyskują odrębną od samorządu osobowość prawną, mogą ubiegać się o przyznanie pomocy, o ile spełniają warunek, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie

		szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), zwanym dalej „rozporządzeniem LSR”. Niemniej jednak, należy zauważyć, iż podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy powinien dokonać analizy przepisów, w oparciu o które funkcjonuje, aby stwierdzić, czy nie zawierają one ograniczeń uniemożliwiających utworzenie lub rozwój inkubatora przetwórstwa lokalnego produktów rolnych (przedsiębiorstwa spożywczego w rozumieniu art. 3 pkt 2 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady- w którym jest wykonywana działalność w zakresie produkcji, przetwarzania lub dystrybucji żywności pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego lub wprowadzania tej żywności na rynek, przy czym podstawą działalności wykonywanej w tym inkubatorze jest przetwarzanie żywności (§ 2 ust. 1 pkt 2 lit. b rozporządzenia LSR)). Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że podstawową cechą funkcjonowania inkubatora przetwórstwa lokalnego jest założenie, iż z jego infrastruktury korzystają podmioty odrębne (właściciel inkubatora musi tak dostosować zakład, by mógł być w sposób legalny udostępniany lokalnym producentom chcącym przetwarzać posiadane produkty rolne). Dlatego też zgodnie z § 6 pkt 2 rozporządzenia LSR, tego typu wsparcie jest przyznawane m.in. w przypadku, gdy operacja zakłada korzystanie z infrastruktury inkubatora przetwórstwa lokalnego przez podmioty inne niż ubiegający się o przyznanie pomocy.
2.	Jakie kryteria muszą spełniać beneficjenci, którzy chcą ubiegać się o środki na utworzenie Inkubatora Przetwórstwa Lokalnego? Jakie są zasady funkcjonowania Inkubatorów?	Kwestię podmiotów mogących ubiegać się o pomoc w ramach poddziałania 19.2 objętego PROW na lata 2014-2020, warunki udzielenia tej pomocy oraz jej wysokość regulują zapisy § 3, §4, §6, §8 i § 15 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego PROW na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 r. poz. 1570). Inkubator przetwórstwa lokalnego należy traktować, jako indywidualny podmiot gospodarczy, który jest zobligowany do stosowania obowiązujących przepisów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, sanitarno-epidemiologicznych oraz innych związanych z rodzajem wykonywanej działalności. Ponadto, należy mieć na uwadze, że tworzenie i rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego musi być zgodny z Lokalną Strategią Rozwoju i realizować cele określone w LSR. Dodatkowe informacje na temat inkubatorów można uzyskać m.in. w dokumencie „Inkubatory przetwórstwa lokalnego (inkubatory kuchenne)", zamieszczonym na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi www.minrol.gov.pl w zakładce Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)
3.	Jaki jest okres zwiazania celem dla	Zgodnie z art. 71 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 w

	inkubatorów przetwórstwa lokalnego?	przypadku operacji inwestycyjnych okres trwałości operacji wynosi 5 lat od dnia wypłaty płatności końcowej. Jednocześnie ten sam artykuł stanowi, że państwa członkowskie mogą skrócić 5-letni okres trwałości do trzech lat w przypadkach dotyczących utrzymania inwestycji lub miejsc pracy stworzonych przez MŚP. W zależności od formy prawnej beneficjenta tworzącego/rozwijającego inkubator przetwórstwa lokalnego produktów rolnych – okres trwałości operacji będzie wynosił: – 3 lata liczone od dnia wypłaty przez ARiMR płatności końcowej - w przypadku mikroprzedsiębiorstwa albo małego przedsiębiorstwa w rozumieniu przepisów rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 – 5 lat liczone od dnia wypłaty przez ARiMR płatności końcowej - w przypadku pozostałych podmiotów.
4.	Jeżeli podmiotem ubiegającym się o przyznanie pomocy jest organizacja pozarządowa prowadząca działalność gospodarczą i planuje ona budowę niekomercyjnego inkubatora (NPV<0) czy możliwe jest przyznanie pomocy w wysokości 100% kosztów kwalifikowanych? Jeśli tak, to pod jakimi warunkami (np. powołanie oddziału zajmującego się inkubatorem i prowadzącego jedynie działalność statutową)?	Zgodnie z § 18 ust. 1 lit. a rozporządzenia 19.2, pomoc na operację w zakresie innym niż podejmowanie działalności gospodarczej – w przypadku podmiotu wykonującego działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (ustawa o sdg) jest przyznawana w wysokości określonej w LSR, lecz nie wyższej niż 70% kosztów kwalifikowalnych. Przepis § 18 ust. 1 lit. a rozporządzenia 19.2 – ma znaczenie podmiotowe, a nie przedmiotowe. Tak więc pomimo, że w momencie wpisu do rejestru przedsiębiorców, np. stowarzyszenie prowadzące działalność gospodarczą staje się przedsiębiorcą, w zakresie określonej tam działalności, to jednak wykonuje działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy o sdg (art. 34 Prawo o stowarzyszeniach). Dlatego organizacja pozarządowa prowadząca działalność gospodarczą - jako przedsiębiorca może korzystać ze środków na rozwój przedsiębiorczości w przedmiotowym zakresie w wysokości do 70% kosztów kwalifikowalnych.
5.	Czy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy w ramach w/w zakresu może korzystać z infrastruktury inkubatora produkując w nim własne produkty i wynajmując powierzchnię innym podmiotom, czy też jedynym sposobem zarobkowania może być wynajmowanie powierzchni innym podmiotom a własna produkcja nie jest możliwa? Jeżeli możliwa jest produkcja własnych produktów to czy istnieją jakieś limity produkcji? Czy np. przychody z produkcji własnej mogą wynosić 97%, a przychody z	Zgodnie z § 6 pkt 2 rozporządzenia 19.2 - pomoc na operację w zakresie § 2 ust. 1 pkt 2 lit. b jest przyznawana, jeżeli operacja zakłada korzystanie z infrastruktury inkubatora przetwórstwa lokalnego przez podmioty inne niż ubiegający się o przyznanie pomocy. Opracowanie MRiRW wskazuje, że podstawową cechą funkcjonowania inkubatora przetwórstwa lokalnego jest założenie, że z jego infrastruktury korzystają podmioty odrębne. Podstawową, czyli fundamentalną - ale być może nie jedyną. W przedmiotowym opracowaniu wskazane zostało także, że właściciel inkubatora musi tak *dostosować* zakład by mógł być w sposób legalny udostępniany lokalnym producentom chcącym przetwarzać posiadane produkty rolne (rozwój inkubatora). Z tego wnioskować należy, że nie stoi w sprzeczności, aby inkubator służył zarówno jego właścicielowi jak i lokalnym producentom (posiadał dwie strefy, dostosowane zgodnie z przepisami prawa), z założeniem, że z wydzielonej części dla podmiotów innych niż beneficjent będzie można korzystać w trybie stałym. Jednakże

	wynajmu powierzchni innym podmiotom 3%?	jednoznacznie należy pokreślić, że pomoc w poddziałaniu 19.2 może zostać przyznana, jeżeli inkubator spełnia warunek określony w § 6 pkt 2 rozporządzenia 19.2. Wobec tego, jedynie ta część inkubatora, która umożliwia korzystanie z jego infrastruktury innym podmiotom będzie mogła podlegać refundacji w ramach 19.2. Należy mieć na względzie, że inkubator w ekonomii określa formę wspierania nowo powstałych przedsiębiorstw, polegająca na udostępnieniu im infrastruktury na korzystnych warunkach finansowych. Inkubator kuchenny jest to instytucja wspierająca rolników - małych producentów i powinna ona polegać na udostępnianiu, korzystaniu przez mieszkańców wsi z odpowiedniej infrastruktury. Celem inkubatora jest pomoc lokalnym producentom – w legalnym, zgodnym z przepisami wytwarzaniu żywności, oraz pomoc przy wejściu na drogę profesjonalnej produkcji i sprzedaży ich wyrobów. Z tego względu użytkownik (np. rolnik) inkubatora jest istotą i sensem jego działalności.
4. Terminy odnoszące się do pomocy w zakresie podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej		
1.	Czy wymóg ujęty w § 7 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia LSR odnosi się tylko do środków przyznanych na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej w ramach poddziałania 19.2? Czy wymóg ten należy traktować szerzej, tzn. jeżeli np. wnioskodawca uzyskał dofinansowanie na podjęcie działalności gospodarczej z Urzędu Pracy, musi upłynąć co najmniej 2 lata od dnia przyznania przedmiotowego dofinansowania, by mógł starać się o dotację na rozwój działalności?	Zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), pomoc na operację w zakresie rozwijania działalności gospodarczej jest przyznawana, jeżeli podmiotowi ubiegającemu się o jej przyznanie nie została dotychczas przyznana pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ww. rozporządzenia albo upłynęły co najmniej 2 lata od dnia przyznania podmiotowi takiej pomocy.
2.	Czy istnieje moment bazowy dotyczący założenia działalności gospodarczej w przypadku ubiegania się o dotację w ramach podejmowania działalności gospodarczej? Czy może być ona założona zaraz po założeniu wniosku do LGD a przed oceną, czy dopiero po podpisaniu umowy przyznania pomocy?	Zgodnie z § 5 pkt 1 lit. b rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), wymagane jest, aby podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy w zakresie podejmowania działalności gospodarczej przed złożeniem wniosku o przyznanie pomocy nie wykonywał działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Określony w powyższym przepisie dzień stanowiący punkt odniesienia do obliczenia okresu nie wykonywania tej działalności został wskazany jako

		moment bazowy dla podmiotu dokonującego weryfikacji ww. warunku. Nie oznacza to jednak, że podjęcie działalności gospodarczej może nastąpić od dnia złożenia wniosku o przyznanie pomocy. Z istoty zakresu, jakim jest podejmowanie działalności gospodarczej wynika, iż podjęcie działalności gospodarczej powinno nastąpić po zawarciu umowy o przyznanie pomocy, bowiem w wyniku przyznania pomocy nastąpi utworzenie nowego podmiotu podejmującego działalność gospodarczą. Dopuszczenie innej możliwości oznaczałoby w praktyce, że pomoc zostanie przyznana nie na podjęcie działalności gospodarczej lecz na rozwój już istniejącego podmiotu.
3.	Czy jest możliwe w jednym okresie zrealizowanie operacji wpierw w ramach Podejmowania działalności, a następnie Rozwijania w kolejnym naborze? Czy wchodzimy wtedy już w zapis o uzyskanej wcześniej pomocy w ramach de minimis wykluczającej w ciągu dwóch lat z uzyskania pomocy?	Zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia pomoc na operację w zakresie rozwijania działalności gospodarczej przyznawana jest jeżeli podmiotowi ubiegającemu się o jej przyznanie nie została dotychczas przyznana pomoc na operację w zakresie określonym w § 2 ust. 1 pkt 2 lit a, czyli podejmowanie działalności gospodarczej albo upłynęły co najmniej 2 lata od dnia przyznania temu podmiotowi pomocy na operację w zakresie określonym w § 2 ust. 1 pkt 2 lit a.
5. Dofinansowanie z PUP, pożyczka		
1.	Czy o pomoc na realizację operacji w ramach poddziałania 19.2 z zakresu rozwijania działalności gospodarczej może ubiegać się podmiot, który uzyskał dofinansowanie na podjęcie działalności gospodarczej z Powiatowego Urzędu Pracy ze środków krajowych lub UE?	Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570) nie wprowadza ograniczeń w zakresie wcześniejszego uzyskania wsparcia na podjęcie działalności gospodarczej ze środków innych niż PROW 2014-2020. Ograniczenie wskazane w § 5 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia LSR dotyczy wyłącznie uzyskania wcześniej wsparcia na operację z zakresu podejmowania działalności gospodarczej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.
2.	Czy beneficjent realizujący operację z zakresu zapisanego w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. c rozporządzenia z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" w ramach PROW na lata 2014-2020 może w wyniku	W myśl § 7 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia, pomoc jest przyznawana jeżeli operacja zakłada m.in. utworzenie co najmniej jednego miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne i utrzymanie miejsc pracy, w tym miejsc pracy, które zostaną utworzone w wyniku realizacji operacji, przez 3 lata od dnia wypłaty płatności końcowej (przez utworzenie miejsca pracy jest rozumiane zatrudnienie osoby, dla której zostanie utworzone miejsce pracy na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę). Zatem, w przypadku operacji związanej z rozwijaniem działalności gospodarczej, o której mowa w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. c rozporządzenia, do kosztów kwalifikowalnych operacji nie zalicza się kosztów wynagrodzenia i innych świadczeń, o których mowa w Kodeksie pracy, związanych z pracą

	realizacji operacji zatrudnić pracownika korzystając z mechanizmu subsydiowanego zatrudnienia i czy zatrudnienie takie zostanie uznane za spełnienie warunku utworzenia miejsca pracy, o którym mowa w § 7 ust. 1 pkt 2 lit. a)?	pracowników beneficjenta, a także innych kosztów ponoszonych przez beneficjenta na podstawie odrębnych przepisów w związku z zatrudnieniem tych pracowników. Jednakże zgodnie z zobowiązaniem określonym w § 5 ust. 1 pkt 6 umowy o przyznaniu pomocy, beneficjent zobowiązany jest do ponoszenia kosztów zatrudnienia pracowników, w odniesieniu do utworzonych i utrzymanych miejsc pracy. W przypadku, gdy beneficjent korzysta ze wsparcia ze środków Funduszu Pracy na podstawie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, tj. refundacji części kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne, w przypadku operacji w zakresie rozwijania działalności gospodarczej, należy zauważyć, że ograniczenia w tym zakresie zawarte zostały w § 5 ust. 1 pkt 6 umowy o przyznaniu pomocy dla operacji w zakresie rozwijania działalności gospodarczej, zgodnie z którym, beneficjent jest zobowiązany do ponoszenia kosztów zatrudnienia pracowników. Zatem, jeżeli w wyniku realizacji operacji w zakresie rozwijania działalności gospodarczej zostaną utworzone miejsca pracy, istotne jest, aby efekty takiej operacji nie były generowane poprzez wsparcie z innych środków publicznych. W świetle powyższego, fakt uzyskania wsparcia ze środków Funduszu Pracy na zatrudnienie osób przez beneficjenta, stanowi przeszkodę w możliwości uzyskania refundacji kosztów kwalifikowalnych operacji w związku z realizacją operacji w zakresie rozwijania działalności gospodarczej. Jednocześnie, w przypadku podejmowania działalności gospodarczej, o której mowa w § 2 ust. 1 lit. a rozporządzenia, pomoc udzielana jest w formie premii, a nie w formie refundacji poniesionych kosztów kwalifikowalnych. Zatem w tym przypadku nie ma zastosowania § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia. Natomiast w przypadku kosztów niekwalifikowalnych operacji możliwe jest ich finansowanie z innych środków publicznych.
3.	Czy pożyczka udzielona przez jsfp organizacji pozarządowej w celu realizacji inwestycji w infrastrukturę turystyczną, rekreacyjną lub kulturową będzie uznawana za środki publiczne? Jeśli tak to na jakiej podstawie prawnej?	Zgodnie z art. 220 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 885, z późn. zm.), podmioty niezaliczane do sektora finansów publicznych i niedziałające w celu osiągniecia zysku mogą otrzymać z budżetu jednostki samorządu terytorialnego dotacje celowe na cele publiczne, związane z realizacją zadań tej jednostki, a także na dofinansowanie inwestycji związanych z realizacją tych zadań. Zatem środki udostępnione przez JSFP organizacji pozarządowej w celu realizacji inwestycji, stanowią środki publiczne. Niezależnie od powyższego, w myśl § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 1570, z późn. zm.), koszty kwalifikowalne operacji nie są

		współfinansowane z innych środków publicznych. Tym niemniej należy zwrócić uwagę, iż w przypadku organizacji o statusie pożytku publicznego (OPP) ma zastosowanie przepis § 4 ust. 3 pkt 1 tego rozporządzenia, zgodnie z którym: „pkt 1 nie stosuje się do przyznawania pomocy na operację realizowaną przez jednostkę sektora finansów publicznych lub organizację pożytku publicznego będącą organizacją pozarządową w zakresie, w jakim nie jest to sprzeczne z art. 59 ust. 8 rozporządzenia nr 1305/2013". Z powyższego wynika, iż zakaz współfinansowania kosztów kwalifikowalnych operacji z innych środków publicznych w przypadku OPP nie ma zastosowania, o ile wydatki w ramach operacji nie są współfinansowane w drodze wkładu z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności lub jakiegokolwiek innego instrumentu finansowego (współfinansowanie ze środków krajowych nie jest zakazane).
4.	Współfinansowanie kosztów kwalifikowanych operacji z innych środków publicznych, w przypadku Organizacji Pożytku Publicznego.	Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570 z późn. zm) – (rozporządzenie 19.2.) koszty kwalifikowane operacji nie są współfinansowane z innych środków publicznych. Przy czym w przypadku organizacji pozarządowych o statusie pożytku publicznego ma zastosowanie przepis z § 4 ust. 3 pkt 1 tego rozporządzenia, zgodnie z którym powyższe ograniczenie nie ma zastosowania do przyznawania pomocy na operację realizowaną przez jednostkę sektora finansów publicznych lub organizację pożytku publicznego (OPP) będącą organizacją pozarządową w zakresie, w jakim nie jest to sprzeczne z art. 59 ust. 8 rozporządzenia nr 1305/2013. Z powyższego wynika, iż zakaz współfinansowania kosztów kwalifikowanych operacji z innych środków publicznych w przypadku OPP nie ma zastosowania, o ile wydatki w ramach operacji nie są współfinansowane w drodze wkładu z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności lub jakiegokolwiek innego instrumentu finansowego (współfinansowanie ze środków krajowych nie jest zakazane). Niemniej jednak w omawianym przypadku mamy do czynienia z organizacją pozarządową nie posiadającą statusu OPP, zatem co do zasady współfinansowanie kosztów kwalifikowanych operacji ze środków krajowych nie jest możliwe, chyba że odbywa się z udziałem środków, które beneficjent zobowiązany jest zwrócić podmiotowi, od którego je otrzymał (pożyczki, dotacje zwrotne od gminy). Wszelkie formy pomocy bezzwrotnej, np. dotacja gminy na spłatę odsetek od zaciągniętego kredytu, umorzone pożyczki od gminy, dotacje bezzwrotne, stoją w sprzeczności z zakazem sformułowanym w § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia 19.2.
Dofinansowanie z innego programu operacyjnego		
1.	Potencjalny beneficjent chce otrzymać dotację	Zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września

	na rozwój działalności, jednakże nie upłynęło dwa lata od momentu wzięcia przez niego dotacji na rozpoczęcie działalności, jaką otrzymał z Regionalnego Programu Operacyjnego w ramach RPOWŚ 2014-2020. Czy może ubiegać się o dotację? Czy z otrzymania dotacji wyklucza go wzięcie dofinansowania na podejmowanie działalności gospodarczej tylko w ramach EFRROW czy z innych funduszy także?	2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), pomoc na operację w zakresie „rozwijania działalności gospodarczej" jest przyznawana, m.in. jeżeli podmiotowi ubiegającemu się o jej przyznanie nie została dotychczas przyznana pomoc na operację w zakresie „podejmowania działalności gospodarczej" albo upłynęło co najmniej 2 lata od dnia przyznania temu podmiotowi pomocy na operację w zakresie „rozwijania działalności gospodarczej". Jednocześnie, w § 1 rozporządzenia wskazano, że „pomoc" oznacza pomoc finansową w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (PROW 2014–2020). W związku z powyższym, ograniczenie zawarte w przytoczonym przepisie odnosi się do wsparcia otrzymanego ze środków PROW 2014–2020 w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" na operację w zakresie „podejmowania działalności gospodarczej".
Podjęcie działalności gospodarczej podczas urlopu macierzyńskiego		
1.	Czy będąc w ciąży na zwolnieniu chorobowym, a potem na urlopie macierzyńskim, można starać się o dotację na założenie działalności, a w sytuacji uzyskania dotacji taką działalność prowadzić, czy też ta sytuacja całkowicie uniemożliwia otrzymanie dotacji?	W przypadku podejmowania działalności gospodarczej przez osobę fizyczną jednym z warunków przyznania pomocy jest nie wykonywanie przez podmiot ubiegający się o pomoc, działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, w okresie 2 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie tej pomocy. Kolejny zaś warunek przyznania pomocy mówi o nie posiadaniu wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) w ww. okresie. Z analizy zapytania wynika, iż potencjalny wnioskodawca przebywa obecnie na urlopie macierzyńskim. W opisanym przypadku można stwierdzić, iż o ile osoba fizyczna nie wykonywała działalności gospodarczej w okresie 2 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie tej pomocy oraz nie posiadała wpisu do CEIDG w tym okresie), to sam fakt przebywania na urlopie macierzyńskim nie stanowi przeszkody do rozpoczęcia takiej działalności po uzyskaniu pomocy w zakresie podejmowania działalności gospodarczej. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że zgodnie z warunkami umowy o przyznaniu pomocy w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, osoba fizyczna zobowiązuje się do wykonywania działalności gospodarczej (co oznacza brak możliwości jej zawieszania) w trakcie realizacji operacji oraz przez okres 2 lat liczony od dnia wypłaty drugiej transzy pomocy.
Prowadzenie/ Zlikwidowanie działalności zagranicznej		
1.	Prośba o informację, czy w przypadku osób prowadzących działalność gospodarczą poza granicą Polski, w sytuacji zlikwidowania	Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt lit. b rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego

	zagranicznej działalności gospodarczej beneficjent może ubiegać się o środki w ramach podejmowania działalności gospodarczej oraz czy występuje okres karencji pomiędzy zlikwidowaniem działalności zagranicznej oraz podjęciem działalności gospodarczej w Polsce	kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana, jeżeli podmiot ubiegający się o jej przyznanie w okresie 2 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie tej pomocy nie wykonywał działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, w szczególności nie był wpisany do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo w rejestrze przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym. W związku z powyższym rozporządzenie LSR nie wprowadza dodatkowych ograniczeń w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej poza granicami Polski.
Definicja środka transportu		
1.	Koszty kwalifikowalne operacji w ramach poddziałania 19.2 - jaki rodzaj środka transportu/pojazdu nie jest samochodem osobowym? Definicja środka transportu.	Zgodnie z § 17 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), zwanego dalej „rozporządzeniem LSR, do kosztów kwalifikowalnych operacji zalicza się koszty zakupu środków transportu, z wyłączeniem zakupu samochodów osobowych przeznaczonych do przewozu mniej niż 8 osób łącznie z kierowcą. Biorąc pod uwagę przepisy prawa o ruchu drogowym środek transportu jest pojazdem. Zgodnie bowiem z definicją pojęcia „pojazd" zawartą w art. 2 pkt 31 ustawy z dnia z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. z 2012 r. poz. 1137), „pojazd" to środek transportu przeznaczony do poruszania się po drodze oraz maszyna lub urządzenie do tego przystosowane. Z kolei na gruncie przepisów o podatku dochodowym, samochodem osobowym jest pojazd samochodowy w rozumieniu przepisów o ruchu drogowym o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 tony, konstrukcyjnie przeznaczony do przewozu nie więcej niż 9 osób łącznie z kierowcą, z wyjątkiem: 1) pojazdu samochodowego mającego jeden rząd siedzeń, który oddzielony jest od części przeznaczonej do przewozu ładunków ścianą lub trwałą przegrodą: - klasyfikowanego na podstawie przepisów o ruchu drogowym do podrodzaju: wielozadaniowy, van lub - z otwartą częścią przeznaczoną do przewozu ładunków, 2) pojazdu samochodowego, który posiada kabinę kierowcy z jednym rzędem siedzeń i nadwozie przeznaczone do przewozu ładunków jako konstrukcyjnie oddzielne elementy pojazdu, 3) pojazdu specjalnego, jeżeli z dokumentów wydanych zgodnie z przepisami o ruchu drogowym wynika, że dany pojazd jest pojazdem specjalnym, i jeżeli spełnione są również warunki zawarte w odrębnych przepisach, określone dla następujących przeznaczeń: - agregat elektryczny/spawalniczy,

		- do prac wiertniczych, - koparka, koparko-spycharka, - ładowarka, - podnośnik do prac konserwacyjno-montażowych, - żuraw samochodowy, 4) pojazdu samochodowego określonego w przepisach wydanych na podstawie art. 86a ust. 16 ustawy o podatku od towarów i usług. Spełnienie wymagań dla ww. pojazdów należy stwierdzić: 1) w przypadku pojazdów określonych w ww. pkt 1) i 2) - na podstawie dodatkowego badania technicznego przeprowadzonego przez okręgową stację kontroli pojazdów, potwierdzonego zaświadczeniem wydanym przez tę stację, oraz dowodu rejestracyjnego pojazdu zawierającego odpowiednią adnotację o spełnieniu tych wymagań, 2) w przypadku pojazdu specjalnego - na podstawie dokumentów wydanych zgodnie z przepisami o ruchu drogowym. Jednocześnie należy zwrócić uwagę także na § 2 ust. 2 rozporządzenia LSR, zgodnie z którym pomoc na operacje w ramach ww. poddziałania ma charakter pomocy de minimis, z wyjątkiem pomocy, do której nie ma zastosowania rozporządzenie Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013, str. 1) (rozporządzenie 1407/2013). Zgodnie z art. 3 ust. 2 tego rozporządzenia 1407/2013 całkowita kwota pomocy de minimis przyznanej przez państwo członkowskie jednemu przedsiębiorstwu prowadzącemu działalność zarobkową w zakresie drogowego transportu towarów nie może przekroczyć 100 000 EUR w okresie trzech lat podatkowych, a pomoc de minimis nie może zostać wykorzystana na nabycie pojazdów przeznaczonych do transportu drogowego towarów przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność zarobkową w zakresie transportu drogowego towarów.
2.	Możliwość kwalifikowania kosztu zakupu naczepy.	Naczepa zgodnie z przepisami o ruchu drogowym traktowana jest jako środek transportu, bowiem „naczepa” to przyczepa, której część spoczywa na pojeździe silnikowym i obciąża ten pojazd (art. 2 pkt 52), zaś „przyczepa”, zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 50 ustawy Prawo o ruchu drogowym, to pojazd bez silnika, przystosowany do łączenia go z innym pojazdem. W związku z powyższym koszt zakupu kwalifikuje się do wsparcia finansowego jako zakup środka transportu.
3.	Czy zakup karawanu (specjalistycznego samochodu do działalności pogrzebowej) będzie można sfinansować w ramach poddziałania 19.2?	W myśl przepisów dotyczących pojazdów samochodowych uznawanych za wykorzystywane wyłącznie do działalności gospodarczej podatnika wydanych na podstawie art. 86a ust. 16 ustawy o podatku od towarów i usług, pojazd potocznie nazywany „karawanem” stanowi pojazd specjalny o przeznaczeniu pogrzebowym, a zatem nie jest samochodem osobowym. W związku z powyższym koszt zakupu kwalifikuje się do wsparcia finansowego jako zakup środka

		transportu.
4.	Czy w przypadku środków transportu można zakupywać w ramach dofinansowania wyłącznie nowe środki transportu, czy dopuszczalne są także używane?	Zakup używanego środku transportu stanowi koszt niekwalifikowalny. Wyjątkiem od tej zasady jest przypadek zakupu maszyny używanej będącej eksponatem w ramach realizacji operacji z zakresu zachowania dziedzictwa lokalnego.
5.	W związku z niemożnością uzyskania odpowiedzi w Lokalnej Grupie Działania chciałbym oficjalnie wystąpić z zapytaniem dotyczącym określenia zawartego w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 r. poz. 1570; Dz. U. z 2016 r. poz. 1390). Mianowicie w § 7 w ust. 1 w pkt 5 jest informacja, iż koszty kwalifikowane to: zakup środków transport (...). Moje pytanie dotyczy doprecyzowania informacji co to są środki transportu w rozumienie tych kosztów? Czy do tej kategorii kosztów (środków transportu) zalicza się: - samochód specjalny np. samochód kamper (w dowodzie wpisane: samochód specjalny, przeznaczenie: kempingowy) ? - jacht żaglowy (morski lub śródlądowy)? - quad, motocykl? - wózek widłowy, koparko-ładowarka, ładowarka kołowa, gąsiennicowa? - samochód ciężarowy z zabudową kontenerową i wyposażeniem np. food truck? - samochód ciężarowy typu dźwig do	- w sprawie kwalifikowalności środków transportu w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" (dalej: poddziałanie 19.2) w odniesieniu do operacji realizowanych w zakresie innym, niż zakres określony § 2 ust. 1 pkt 2 lit a) rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 1570 z późn.zm.) (dalej: rozporządzenie wykonawcze) - „ograniczeń" w ustalaniu wysokości kosztów kwalifikowalnych środków transportu oraz metodyki ustalania wysokości tych kosztów kwalifikowalnych. Ad. 1) Interpretacja przepisów prawa zakresie interpretacji środków transportu. Zgodnie z przepisami (§ 17 ust. 1 pkt 6 w zw. z § 18 ust. 3) rozporządzenia wykonawczego, pomoc na operację w zakresie innym niż określony w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. a (tj. w zakresie innym niż podejmowanie działalności gospodarczej) jest przyznawana w formie refundacji kosztów kwalifikowalnych, do których zalicza się koszty zakupu środków transportu, z wyłączeniem zakupu samochodów osobowych przeznaczonych do przewozu mniej niż 8 osób łącznie z kierowcą (…) przy ustalaniu wysokości pomocy koszty ogólne są uwzględniane w wysokości nieprzekraczającej 10% pozostałych kosztów kwalifikowalnych operacji, a koszty zakupu środków transportu – w wysokości nieprzekraczającej 30% pozostałych kosztów kwalifikowalnych operacji, pomniejszonych o koszty ogólne. Z cytowanych przepisów wynika kwalifikowalność środków transportu: - „w ujęciu przedmiotowym" koszt kwalifikowalny może stanowić każdy środek transportu z wyłączeniem zakupu samochodów osobowych przeznaczonych do przewozu mniej niż 8 osób łącznie z kierowcą (zatem należy przyjąć, iż z wyłączeniem samochodów osobowych przeznaczonych do przewozu mniej niż 8 osób wraz z kierowcą, każdy inny środek transportu może stanowić koszt kwalifikowalny w ramach poddziałania 19.2) - „w ujęciu finansowym" – wysokość kwalifikowalna środka transportu nie może stanowić więcej niż 30% pozostałych kosztów kwalifikowalnych operacji, pomniejszonych o koszty ogólne. Zasady kwalifikowalności środków transportu w ramach poddziałania 19.2 PROW na lata 2014-2020 są odmienne (w szczególności „w ujęciu finansowym") niż zasady kwalifikowalności

	podnoszenia towarów? - przyczepa samochodowa (jedno lub dwuosiowa) np. towarowa, laweta ? - samochód specjalny np. auto laweta - samochód z wpisem w dowodzie: laweta Dodam, iż w poprzednim okresie PROW 2007-2013 miałem podobne zapytanie i uzyskałem informację, że m.in. jacht żaglowy nie podlegał pod § 13 w ust. 1 w pkt 6 (mógł stanowić 100% kosztów kwalifikowanych operacji - zrealizowaliśmy taki zakup) w myśl Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw" objętego programem rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007-2013. Również samochód specjalny z przeznaczeniem kamper (usługa na wynajem) oraz samochód gastronomiczny (specjalny) typu food truck (do przygotowywania żywności) nie podlegał ograniczeniu o którym mowa § 13 w ust. 1 w pkt 6 lit. a) i b) w/w rozporządzenia z 2008 roku.	środków transportu w przywołanym przez Pana w zapytaniu działaniu 312 „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw" PROW na lata 2007-2013 (dalej: działanie 312). Zgodnie z zasadami przyznawania pomocy w ramach funkcjonującego w perspektywie 2007-2013 działania 312, refundacji mogły podlegać: - „w ujęciu przedmiotowym" środki transportu z wyłączeniem zakupu samochodów osobowych przeznaczonych do przewozu mniej niż 8 osób łącznie z kierowcą - „w ujęciu finansowym" – poza ograniczeniami dotyczącymi wysokości kwalifikowalnej kosztów zakupu: pojazdów samochodowych służących do przewozu towarów lub osób, naczep lub przyczep, wysokość kwalifikowalna środka transportu mogła stanowić 100 % jego wartości netto . Zatem, w ramach poddziałania 19.2 ograniczeniom „w ujęciu finansowym" podlegają wszystkie środki transportu, bez względu na rodzaj/przeznaczenie środka transportu. W związku z powyższym, wyjaśnienia jedynie wymaga, na gruncie przepisów powszechnie obowiązujących, w tym rozporządzenia wykonawczego, co należy rozumieć przez środek transportu „w ujęciu przedmiotowym" w ramach poddziałania 19.2. Wobec powyższego, kluczowym jest określenie, jaki rodzaj środka transportu nie jest samochodem osobowym. Biorąc pod uwagę przepisy prawa o ruchu drogowym środek transportu jest pojazdem. Zgodnie bowiem z definicją pojęcia „pojazd" zawartą w art. 2 pkt 31 ustawy z dnia z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. z 2012 r. poz. 1137) (dalej: ustawa o ruchu drogowym), „pojazd" to środek transportu przeznaczony do poruszania się po drodze oraz maszyna lub urządzenie do tego przystosowane. Z kolei na gruncie przepisów o podatku dochodowym, samochodem osobowym jest pojazd samochodowy w rozumieniu przepisów o ruchu drogowym o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 tony, konstrukcyjnie przeznaczony do przewozu nie więcej niż 9 osób łącznie z kierowcą, z wyjątkiem: 1.pojazdu samochodowego mającego jeden rząd siedzeń, który oddzielony jest od części przeznaczonej do przewozu ładunków ścianą lub trwałą przegrodą: - klasyfikowanego na podstawie przepisów o ruchu drogowym do podrodzaju: wielozadaniowy, van lub - z otwartą częścią przeznaczoną do przewozu ładunków, 2.pojazdu samochodowego, który posiada kabinę kierowcy z jednym rzędem siedzeń i nadwozie przeznaczone do przewozu ładunków jako konstrukcyjnie oddzielne elementy pojazdu, 3.pojazdu specjalnego, jeżeli z dokumentów wydanych zgodnie z przepisami o ruchu drogowym wynika, że dany pojazd jest pojazdem specjalnym, i jeżeli spełnione są również warunki zawarte w odrębnych przepisach, określone dla następujących przeznaczeń:

		-agregat elektryczny/spawalniczy, -do prac wiertniczych, -koparka, koparko-spycharka, -ładowarka, -podnośnik do prac konserwacyjno-montażowych, -żuraw samochodowy, 4.pojazdu samochodowego określonego w przepisach wydanych na podstawie art. 86a ust. 16 ustawy o podatku od towarów i usług. Spełnienie wymagań dla ww. pojazdów należy stwierdzić: 1.w przypadku pojazdów określonych w ww. pkt 1) i 2) - na podstawie dodatkowego badania technicznego przeprowadzonego przez okręgową stację kontroli pojazdów, potwierdzonego zaświadczeniem wydanym przez tę stację oraz dowodu rejestracyjnego pojazdu zawierającego odpowiednią adnotację o spełnieniu tych wymagań, 2.w przypadku pojazdu specjalnego - na podstawie dokumentów wydanych zgodnie z przepisami o ruchu drogowym. Zatem w sytuacji, gdy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy wskaże w dokumentacji aplikacyjnej zakup „pojazdu samochodowego" o dopuszczalnej masie całkowitej do 3,5 tony, który zadeklaruje jako samochód ciężarowy, na etapie rozliczenia operacji niezbędnym będzie przedłożenie przez Beneficjenta dokumentów potwierdzających przeprowadzenie dodatkowo badania technicznego, w tym uzyskanie stosownego zaświadczenia i wpisu do dowodu rejestracyjnego potwierdzającego uzyskanie homologacji ciężarowej. Podobnie w przypadku pojazdów specjalnych, ich status muszą potwierdzać stosowne dokumenty homologacyjne wydane na podstawie przepisów prawa o ruchu drogowym oraz wpis w dowodzie rejestracyjnym. W przypadku, gdy na etapie oceny wniosku o przyznanie pomocy pojawią się wątpliwości w zakresie klasyfikacji środka transportu jako odpowiednio: samochód osobowy albo samochód ciężarowy albo pojazd specjalny, niezbędne będzie złożenie wyjaśnień przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy, w tym, np. dostarczenie interpretacji od kompetentnych organów rejestrujących pojazdy/organów podatkowych. Powyższe dokumenty mogą być wymagane w celu potwierdzenia, że dany środek transportu nie jest, w rozumieniu wyżej wymienionych przepisów, samochodem osobowym przeznaczonym do przewozu mniej niż 8 osób łącznie z kierowcą. W odniesieniu zaś do możliwości kwalifikowania w ramach poddziałania 19.2 zakresu wskazanego w Pana zapytaniu, należy zauważyć, iż: - samochody wskazane w ppkt a); e); f); h); i) stanowią pojazdy specjalne w rozumieniu art. 2 pkt 36 ustawy o ruchu drogowym (tj. pojazd samochodowy lub przyczepę przeznaczone do

		wykonywania specjalnej funkcji, która powoduje konieczność dostosowania nadwozia lub posiadania specjalnego wyposażenia) - przyczepa wskazana w ppkt g) stanowi przyczepę w rozumieniu art. 2 pkt 50 ustawy o ruchu drogowym (tj. pojazd bez silnika, przystosowany do łączenia go z innym pojazdem) - motocykl wskazany w ppkt c) stanowi pojazd w rozumieniu odpowiednio art. 2 pkt 45 ustawy o ruchu drogowym (tj. pojazd samochodowy zaopatrzony w silnik spalinowy o pojemności skokowej przekraczającej 50 cm3, dwukołowy lub z bocznym wózkiem – wielośladowy; określenie to obejmuje również pojazd trójkołowy o symetrycznym rozmieszczeniu kół). Wymienione pojazdy stanowią „środki transportu" w rozumieniu rozporządzenia wykonawczego, tj. podlegają ograniczeniom wynikającym z § 18 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego regulującego zasady ustalania wysokości kosztu kwalifikowalnego środka transportu. Ograniczeniom mogą podlegać także quady, o ile z opisu/zakresu operacji wskazanego w dokumentacji aplikacyjnej będzie wynikało, iż pojazdy te będą poruszały się po drogach publicznych. W odniesieniu natomiast do ppkt b), d) Pana zapytania, zakres stanowią: - maszyny budowlane (koparko-ładowarka, ładowarka kołowa, gąsiennicowa), - maszyny stanowiące wyposażenie magazynów, portów, fabryk (wózki widłowe), przystosowane do przewozu materiałów o znacznej masie, - jednostka pływająca o napędzie żaglowym lub motorowym, w zależności od konstrukcji i wyposażenia służąca najczęściej do celów turystycznych (jacht). Zakres wymieniony w ppkt b), d) może stanowić koszt kwalifikowalny w rozumieniu rozporządzenia wykonawczego (odpowiednio zgodnie z przepisem § 17 ust. 1 pkt 5 lub § 17 ust. 1 pkt 7) nie podlegający ograniczeniom regulującym zasady ustalania wysokości kosztu kwalifikowalnego środka transportu. Reasumując w ramach poddziałania 19.2 ograniczeniom „w ujęciu finansowym" podlegają wszystkie środki transportu, bez względu na rodzaj/przeznaczenie środka transportu. Dodatkowo przypominam, że pomoc w ramach poddziałania 19.2 jest przyznawana w odniesieniu do kosztów kwalifikowalnych, które poza tym, że wpisują się w katalog określony przepisami rozporządzenia wykonawczego, to są również uzasadnione zakresem operacji, niezbędne do osiągnięcia jej celu, racjonalne oraz w przypadku środków transportu nie będą (zgodnie z zasadami przyznawania pomocy de minimis) wykorzystywane do transportu drogowego towarów. Ad. 2 Metodyka ustalania kosztów kwalifikowalnych środków transportu. W odniesieniu do sposobu ustalania wysokości kosztów kwalifikowanych środków transportu,

		metodyka w tym zakresie wynika z przepisu § 18 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego, zgodnie z którym przy ustalaniu wysokości pomocy koszty ogólne są uwzględniane w wysokości nieprzekraczającej 10% pozostałych kosztów kwalifikowalnych operacji, a koszty zakupu środków transportu – w wysokości nieprzekraczającej 30% pozostałych kosztów kwalifikowalnych operacji, pomniejszonych o koszty ogólne. Z treści przepisu wynikają dwie zmienne, przy pomocy których powinno nastąpić ustalenie wysokości kosztu zakupu środka transportu, tj. pozostałe koszty kwalifikowalne operacji (obligatoryjnie) oraz koszty ogólne (fakultatywnie, o ile w zestawieniu rzeczowo-finansowym operacji zostaną zadeklarowane przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy). Poniżej prezentuję na przykładzie podejście do weryfikacji limitów dla kosztów zakupu środków transportu i kosztów ogólnych: Przykład nr 1: Zakres rzeczowo-finansowy operacji - budowa obiektu – 150 tys. zł - wartość pracy świadczonej nieodpłatnie w wysokości – 20 tys. zł - zakup środka transportu (z wyłączeniem zakupu samochodów osobowych przeznaczonych do przewozu mniej niż 8 osób łącznie z kierowcą) – 80 tys. zł przygotowanie dokumentacji projektowej (honorarium architekt – 25 tys. zł Ustalenie wysokości kosztów kwalifikowalnych - pozostałe koszty kwalifikowalne operacji bez kosztów ogólnych: – 170 tys. (150 tys. zł budowa obiektu + 20 tys. zł praca własna) - limit kosztów zakupu środka transportu: (pozostałe koszty kwalifikowalne bez kosztów ogólnych 170 tys. zł x 30%) Kwalifikowalne koszty zakupu środka transportu o wartości 80 tys. zł – 51 tys. - limit kosztów ogólnych: (pozostałe koszty kwalifikowalne 221 tys. zł (170 tys. zł + 51 tys. zł) x 10% Kwalifikowalne koszty ogólne Koszty kwalifikowalne, które powinny zostać przedstawione w zestawieniu rzeczowo-finansowym: 150 tys. zł (budowa obiektu) + 20 tys. zł (wartość pracy świadczonej nieodpłatnie) + 51 tys. zł (kwalifikowalne koszty zakupu środka transportu) + 22,1 tys. zł (kwalifikowalne koszty ogólne) = 243,1 tys. zł. Ponadto uprzejmie informuję, iż powyżej przedstawione stanowisko (Ad. 2) nie obejmuje operacji realizowanych w zakresie podejmowania działalności gospodarczej (§ 2 ust. 1 pkt 2 lit. a) w zw. z

		§ 5 rozporządzenia wykonawczego). Pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana jeżeli koszty planowane do poniesienia w ramach operacji mieszczą w katalogu kosztów, o których mowa w § 17 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego. Zatem nie ma zastosowania ograniczenie określone w § 18 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego odnoszące się do ustalania wysokości kosztów środka transportu.
6.	Wnioskodawca zamierza podjąć działalność w zakresie sprzedaży pojazdów używanych (autokomis). Koszty całkowite operacji będą obejmowały: - utwardzenie terenu - ogrodzenie terenu - posadowienie nowego blaszanego baraku, w którym miałoby być biuro - nowe wyposażenie biura (meble, sprzęt biurowy) - zakup używanego samochodu dostawczego do 3,5 t - zakup nowego najazdu w celu zamontowania go na ww. aucie dostawczym - zakup nowej kabiny sypialnej w celu zamontowania jej na ww. aucie dostawczym Auto dostawcze z najazdem będzie pełniło funkcję lawety, którą wnioskodawca będzie przywoził do komisu auta na sprzedaż. Poprzez montaż na nim najazdu w dowodzie rejestracyjnym zmieni się rodzaj pojazdu -z dostawczego na ciężarowy do przewozu pojazdów lub samochód specjalny pomoc drogowa (w tym drugim przypadku auto zostanie również dostosowane do świadczenia tego typu usług m.in. poprzez odpowiednie oznaczenie pojazdu, zakupienie sygnalizacji świetlnej, montaż wyciągarki). Koszt zakupu pojazdu używanego zostanie wskazany w zestawieniu rzeczowo- finansowym będącym częścią VII biznesplanu jako „pozostałe	Warunki przyznania pomocy, w tym zakres i forma wsparcia oraz kryteria podmiotowe i przedmiotowe, jakie powinny zostać spełnione, aby pomoc mogła być przyznana, zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach podziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020 (Dz.U. poz. 1570 z późn. zm.) Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia pomoc w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana m.in., jeżeli koszty planowane do poniesienia w ramach operacji mieszczą się w zakresie kosztów, o których mowa w § 17 ust. 1 rozporządzenia. Ponadto, przy planowaniu kosztów w ramach podejmowania działalności należy mieć na uwadze ogólne zasady dotyczące wydatków z EFRROW, które wskazują na konieczność oceny wartości rynkowej dokonywanych inwestycji w oparciu o ceny nowych egzemplarzy. Ma to szczególne znaczenie przy ryczałtowej formie wsparcia stosowanej w podejmowaniu działalności gospodarczej, gdzie określone w biznesplanie założenia (w tym koszty), stanowią podstawę oceny spełniania wymagań określonych w LSR, w szczególności w zakresie wysokości kwoty premii. Oznacza to, że zakupu używanego środka transportu nie można zaliczyć do kosztów stanowiących podstawę wyliczenia premii. W opisanym przypadku wyjaśnienia wymaga kwalifikowanie zakupu najazdu i kabiny sypialnej, które będą montowane na używanym pojeździe. W tym kontekście rozważeniu należy poddać, czy wymienione elementy można traktować jako koszt wyposażenia, czy należy je kwalifikować jako składnik środka transportu, a co za tym idzie stosować ograniczenie dotyczące zakupu środka transportu (§18 ust 3 rozporządzenia). Zdaniem ARiMR – w przypadku operacji obejmującej jednocześnie zakup środka transportu oraz dodatkowych części składowych (tutaj nowy najazd i nowa kabina), należałoby elementy dodatkowe kwalifikować tak jak środek transportu i stosować ograniczenia określone w rozporządzeniu. Niezależnie od tego, czy zakupiono gotowy pojazd specjalny, czy też dostosowano samochód dostawczy na potrzeby wykonywania założonych przez podmiot usług poprzez zakup, np. nowej kabiny sypialnej i nowego najazdu – koszty te łącznie powinny podlegać ograniczeniu jak dla środka transportu. Przy czym należy podkreślić, że powyższa zasada ma zastosowania także w przypadku, kiedy koszt zakupu środka transportu będzie wykazany jako

	wydatki" (koszty niekwalifikowane), jednak zakup nowego wyposażenia tego pojazdu oraz koszty ich montażu, tj. najazdu, kabiny sypialnej i ewentualnie elementów niezbędnych do zarejestrowania pojazdu jako samochód specjalny pomoc drogowa zostaną wykazane w biznesplanie w zestawieniu rzeczowo- finansowym jako „wydatki stanowiące podstawę do wyliczenia kwoty pomocy". W związku z powyższym, proszę o informację, czy wskazany wyżej sposób przedstawienia wydatków związanych z dostosowaniem pojazdu do pełnienia określonych funkcji jest prawidłowy, a wykazane koszty nowych elementów (najazdu, kabiny sypialnej, itd.) zostaną uznane za koszty mieszczące się w zakresie kosztów kwalifikowalnych.	koszty niekwalifikowalne (przypadek określony w Państwa pytaniu). Jedynie w sytuacji, kiedy operacja, nie obejmuje zakupu środka transportu, a jedynie przystosowanie posiadanego środka transportu (będącego w posiadaniu podmiotu ubiegającego się o wsparcie) – do kosztów związanych z przystosowaniem samochodu do samochodu specjalnego - nie stosuje się ograniczeń dotyczących środków transportu. Niemniej jednak należy podkreślić, że przedstawione stanowisko nie obejmuje operacji realizowanych w zakresie podejmowania działalności gospodarczej (§ 2 ust. 1 pkt 2 lit. a) w zw. z § 5 rozporządzenia wykonawczego). Pomoc na operację w tym zakresie przyznawana jest jeżeli koszty planowane do poniesienia w ramach operacji mieszczą w katalogu kosztów, o których mowa w § 17 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego. Zatem nie ma zastosowania ograniczenie określone w § 18 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego odnoszące się do ustalania wysokości kosztów środka transportu. Ponadto podkreślenia wymaga, że zagadnienie kwalifikowalności poszczególnych kosztów operacji może być rozpatrywane wyłącznie w kontekście konkretnej operacji, która ma swój cel, zakres i specyfikę, a więc możliwość jej realizacji oraz zakres ponoszonych kosztów, które mogą zostać uznane za kwalifikowalne jest sprawą indywidualną, którą warunkuje szereg obiektywnych czynników.
7.	Zwracam się z uprzejmą prośba o wydanie interpretacji w poniższym zakresie. W ramach podejmowania działalności gospodarczej na podstawie § 2 ust. 1 pkt. 2 lit. a rozporządzenia MRiRW w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 wnioskodawca planuje zakup samochodu osobowego w celu podjęcia działalności w zakresie nauki jazdy. Na podstawie art. 66 ust. 5 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym stanowi, że samochód wykorzystywany do nauki jazdy musi zostać odpowiednio dostosowany (np. po stronie instruktora jazdy	Zgodnie z Wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z 9 kwietnia 2015 r., II FSK 1726/14 - wpisy w dowodzie rejestracyjnym w rubryce "adnotacje urzędowe", np. oznaczenie "L", niewątpliwie nie mają związku z zakwalifikowaniem pojazdu do pojazdów specjalnych. Takie nieprawidłowe rozumienie tej rubryki, prowadziłoby bowiem do absurdalnych wniosków, iż pojazdami specjalnymi są na przykład taksówki, pojazdy przystosowane do zasilania gazem, autobusy, pojazdy przystosowane do ciągnięcia przyczepy, itp. Wpis w dowodzie rejestracyjnym przedmiotowych pojazdów i naczep i przyczep ciężarowych oznaczenia "L" nie powoduje, że pojazdy te zostały zakwalifikowane do pojazdów specjalnych. Taki wpis w dowodzie stanowi informację dla właściwych organów administracji publicznej, w tym policji, a dla posiadacza dowodu rejestracyjnego stanowi zarówno informację, jak i nakaz właściwego oznaczenia pojazdu (w tablicę "L"). Definicja pojazdu specjalnego odnosi się do cech konstrukcyjnych pojazdu przeznaczonego do wykonywania określonej funkcji, a nie jego rzeczywistego wykorzystywania zgodnie z tą funkcją. W przypadku pojazdów specjalnych, ich status muszą potwierdzać stosowne dokumenty homologacyjne wydane na podstawie przepisów prawa o ruchu drogowym oraz wpis w dowodzie rejestracyjnym. W przypadku, gdy na etapie oceny wniosku o przyznanie pomocy pojawią się wątpliwości w zakresie klasyfikacji środka transportu jako w tym przypadku pojazd specjalny, niezbędne będzie złożenie wyjaśnień przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy, w tym,

	znajdować się musi sprzęgło oraz hamulec). Po spełnieniu wszystkich warunków na podstawie dodatkowego badania technicznego potwierdzającego przystosowanie samochodu do nauki kursantów, w dowodzie rejestracyjnym zostaje wpisane - „L" - oznaczenie dotyczące pojazdów przystosowanych do nauki jazdy.	np. dostarczenie interpretacji od kompetentnych organów rejestrujących pojazdy/organów podatkowych. Powyższe dokumenty mogą być wymagane w celu potwierdzenia, że dany środek transportu nie jest, w rozumieniu wyżej wymienionych przepisów, samochodem osobowym przeznaczonym do przewozu mniej niż 8 osób łącznie z kierowcą.
6. Limit na zakup środków transportu		
1.	Przy rozwijaniu działalności gospodarczej występuje ograniczenie, że na zakup środków transportu można przeznaczyć max. 30% pozostałych kosztów kwalifikowalnych, czyli np.: - inwestycja składa się z zakupu sprzętu oraz samochodu dostawczego, - koszt sprzętu wynosi 100 000 zł, na samochód dostawczy można więc przeznaczyć max 30% od 100 000 zł, czyli 30 000 zł? Czy w ten sposób należy interpretować limit 30% pozostałych kosztów kwalifikowalnych operacji?	Zgodnie z § 18 ust. 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), koszty zakupu środków transportu są uwzględniane w wysokości nieprzekraczającej 30% pozostałych kosztów kwalifikowalnych operacji, pomniejszonych o koszty ogólne. W przypadku, w którym występują koszty zakupu sprzętu oraz koszty zakupu środka transportu, limit kwalifikowalnych kosztów zakupu (nowego) środka transportu stanowi 30% kwalifikowalnych kosztów zakupu sprzętu.
2.	Czy w przypadku podejmowania działalności gospodarczej występują jakieś ograniczenia dotyczące zakupu samochodów (środków transportu)?	W odniesieniu do operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), zwanego dalej „rozporządzeniem LSR", wskazują, że koszty planowane do poniesienia powinny mieścić się w zakresie kosztów, o których mowa w § 17 ust. 1 rozporządzenia LSR i nie obowiązuje 30% limit, o którym mowa w § 18 ust. 3 rozporządzenia LSR.
3.	Zgodnie z § 17 ust. 1 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. U. poz. 1570) do kosztów kwalifikowanych zalicza się koszty zakupu środków transportu, z wyłączeniem zakupu samochodów osobowych	Zgodnie z § 17 ust. 1 pkt. 6 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 1570), zwanego dalej „rozporządzeniem", do kosztów kwalifikowalnych zalicza

	przeznaczonych do przewozu mniej niż 8 osób łącznie z kierowcą, jednocześnie § 18 ust. 3 ww. Rozporządzenia mówi, iż: Przy ustalaniu wysokości pomocy koszty ogólne są uwzględniane w wysokości nieprzekraczającej 10% pozostałych kosztów kwalifikowalnych operacji, a koszty zakupu środków transportu - w wysokości nieprzekraczającej 30% pozostałych kosztów kwalifikowalnych operacji, pomniejszonych o koszty ogólne. Czy w związku z możliwością zakupu środków transportu w wysokości nieprzekraczającej 30% pozostałych kosztów kwalifikowalnych operacji, pomniejszonych o koszty ogólne możliwe jest sfinansowanie przez osobę/podmiot zakupu środka transportu w wysokości przekraczającej określony próg, biorąc pod uwagę sfinansowanie pozostałej części w ramach środków własnych(możliwe jest sfinansowanie np. tylko części zakupu środka transportu ze środków pomocy, tj. nie jest wymagane sfinansowanie danego środka transportu w pełnej kwocie tylko i wyłącznie ze środków pomocy)?	się koszty zakupu środków transportu, z wyłączeniem samochodów osobowych przeznaczonych do przewozu mniej niż 8 osób łącznie z kierowcą. Natomiast zgodnie z §18 ust.3 wysokość kwoty pomocy w przypadku zakupu środków transportu określa się w wysokości nieprzekraczającej 30% pozostałych kosztów kwalifikowalnych operacji pomniejszonych o koszty ogólne. Dlatego w przypadku kiedy wartość środka transportu przekracza w/w limit, podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy pozostałą jego wartość może pokryć ze środków własnych.

4.	Ograniczenia w zakresie wykorzystania pomocy de mini mis na nabycie pojazdów przeznaczonych do transportu drogowego towarów przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność zarobkową w zakresie transportu drogowego towarów.	Zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 (Dz. U. poz. 1570, z późn. zm.) - (rozporządzenie LSR), pomoc na operacje w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020,ma charakter pomocy de minimis, z wyjątkiem pomocy, do której nie ma zastosowania rozporządzenie Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013, str. 1) (rozporządzenie 1407/2013). Zgodnie z art. 3 ust. 2 rozporządzenia 1407/2013 całkowita kwota pomocy de minimis przyznanej przez państwo członkowskie jednemu przedsiębiorstwu prowadzącemu działalność zarobkową w zakresie drogowego transportu towarów nie może przekroczyć 100 000 EUR w okresie trzech lat podatkowych, a pomoc de minimis nie może zostać wykorzystana na nabycie pojazdów przeznaczonych do transportu drogowego towarów przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność zarobkową w zakresie transportu drogowego towarów. Biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić, iż zarówno w przypadku istniejącego podmiotu prowadzącego działalność zarobkową w zakresie transportu drogowego towarów, jak i podmiotu, który podejmuje działalność w ww. zakresie, nie jest możliwe wykorzystanie pomocy de minimisna nabycie pojazdów przeznaczonych do transportu drogowego towarów. Powyższe ograniczenie nie ma zastosowania do nabycia pojazdów przeznaczonych do transportu drogowego towarów, w sytuacji, gdy o pomoc ubiega się podmiot, który nie prowadzi/nie podejmuje działalności zarobkowej w zakresie transportu drogowego towarów.
7. Koszty kwalifikowalne/zakres wsparcia		
1.	Czy kosztem kwalifikowalnym w ramach „podejmowania działalności gospodarczej" mogą być środki transportu? Jak rozumieć	Zgodnie z § 17 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego

	paragraf 17.1 pkt 1)-9)? Czy odnosi się do wszystkich rodzajów oprócz „podejmowanie działalności gospodarczej”?	kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), pomoc na operację w zakresie innym niż określony w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. a jest przyznawana w formie refundacji kosztów kwalifikowalnych, do których zalicza się koszty wymienione w tym ustępie. Oznacza to, że w każdym innym zakresie niż „podejmowanie działalności gospodarczej” pomoc ma charakter refundacji kosztów kwalifikowalnych. Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, pomoc w zakresie „podejmowania działalności gospodarczej” ma charakter ryczałtu a nie refundacji, zatem nie ma mowy o kosztach kwalifikowalnych. Niemniej jednak zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 3 lit. a pomoc w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana jeżeli koszty planowane do poniesienia w ramach operacji mieszczą się w zakresie kosztów, o których mowa w § 17 ust. 1.
2.	Czy kosztem kwalifikowalnym w ramach działań „podejmowanie działalności gospodarczej” oraz „rozwijanie działalności gospodarczej” może być zakup towaru przeznaczonego na sprzedaż (firma rozpoczynająca lub prowadząca działalność handlową)?	Zakup towaru przeznaczonego na sprzedaż nie mieści się w katalogu kosztów kwalifikowalnych określonych w § 17 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570)..
3.	Czy zakup sadzonek drzew liściastych Oxytree jest kosztem kwalifikowalnym w ramach poddziałania 19.2 w zakresie rozwoju przedsiębiorczości poprzez rozwijanie działalności gospodarczej?	Zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), zwanego dalej „rozporządzeniem LSR”, pomoc na operację w zakresie rozwijania działalności gospodarczej jest przyznawana, jeżeli podmiot ubiegający się o jej przyznanie wykonuje działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Jednocześnie, art. 3 pkt 1 tej ustawy stanowi, że przepisów ustawy nie stosuje się do działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego. Zatem do działalności gospodarczej sklasyfikowanej jako „pozyskiwanie drewna” (PKD 02.20), a więc w dziale „leśnictwo”, nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Oznacza to, że nie jest spełniony warunek przyznania pomocy wskazany w § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia LSR.
4.	Czy zakup nieruchomości w postaci gruntów lub budynków jest kosztem kwalifikowalnym?	Zakup nieruchomości w postaci gruntów lub budynków nie mieści się w katalogu kosztów kwalifikowalnych określonych w § 17 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata

		2014–2020 (Dz.U. poz. 1570).
5.	W jaki sposób beneficjent działania związanego z podejmowaniem działalności gospodarczej ma udokumentować realizację operacji zgodnie z biznesplanem, w tym poniesienie kosztów kwalifikowalnych?	Szczegółowe informacje w tym zakresie zostały zawarte w umowie o przyznaniu pomocy oraz formularzu wniosku o płatność nad wzorami których prace są finalizowane. Jednocześnie należy zauważyć, że zgodnie z § 17 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570) w przypadku operacji w zakresie „podejmowania działalności gospodarczej" pomoc nie jest przyznawana w formie refundacji kosztów kwalifikowalnych.
6.	Czy koszt leasingu jest kwalifikowalny? Czy w przypadku finansowania leasingu w ramach wkładu własnego beneficjenta musi być on zakończony w momencie ubiegania się o płatność końcową?	Koszt leasingu nie mieści się w katalogu kosztów kwalifikowalnych określonych w § 17 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570).
7.	Czy do kosztów kwalifikowalnych dla operacji związanych z podejmowaniem działalności gospodarczej można zaliczyć: wynagrodzenie i jego pochodne, koszty dzierżawy pomieszczeń, koszty eksploatacyjne (media)?	Zgodnie z § 17 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), pomoc na operację w zakresie innym niż określony w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. a jest przyznawana w formie refundacji kosztów kwalifikowalnych, do których zalicza się koszty wymienione w tym ustępie. Oznacza to, że w każdym innym zakresie niż „podejmowanie działalności gospodarczej" pomoc ma charakter refundacji kosztów kwalifikowalnych. Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, pomoc w zakresie „podejmowania działalności gospodarczej" ma charakter ryczałtu a nie refundacji, zatem nie ma mowy o kosztach kwalifikowalnych. Niemniej jednak zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 3 lit. a pomoc w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana jeżeli koszty planowane do poniesienia w ramach operacji mieszczą się w zakresie kosztów, o których mowa w § 17 ust. 1.
8.	Czy wymóg kupowania nowych maszyn/wyposażenia dotyczy również zakupu środków transportu?	Podstawową regułą stosowaną w odniesieniu do wydatków kwalifikujących się do wsparcia z EFRROW, jest udzielanie pomocy na zakup lub leasing nowych maszyn i wyposażenia do wartości rynkowej majątku, co wynika z art. 45 ust. 2 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. Dlatego też, koszty zakupu, o których mowa w § 17 ust. 1 pkt 5 – 7 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem

		Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), zwanego dalej „rozporządzeniem LSR", dotyczą dóbr nowych. Z kolei określenie „nowych" zawarte w § 17 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia LSR, zostało użyte w celu sformułowania w dalszej części przepisu wyjątku od powyższej reguły, tj. możliwości zakupu używanych maszyn i wyposażenia stanowiących eksponaty, w ramach zakresu dotyczącego zachowania dziedzictwa lokalnego.
9.	Czy możliwe jest uzyskanie pomocy na wyposażenie istniejącej już ogólnodostępnej sali spotkań np. w komputery, stół bilardowy (jako miejsca rekreacji dla młodzieży) bez jej budowy/przebudowy?	Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570) nie przewiduje możliwości przyznania pomocy wyłączenie w zakresie wyposażania ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury. Zgodnie z § 2 pkt 6 ww. rozporządzenia pomoc jest przyznawana na operacje w zakresie budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej.
10.	Czy możliwe będzie, aby w ramach operacji związanej z rozwojem działalności gospodarczej zaliczyć do kosztów kwalifikowanych zakup robót budowlanych zgodnie z § 17 ust. 1 pkt.2) rozporządzenia z dnia 24 września 2015r. (w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020), polegających na wykończeniu obiektu rozpoczętej w 2015 r. inwestycji (zrealizowana została w całości adaptacja poddasza istniejącego budynku na salę restauracyjną oraz rozbudowano obiekt do stanu surowego). Pozwolenie na budowę oraz kosztorys inwestorski obejmują całość inwestycji tj. adaptację poddasza istniejącego budynku na salę restauracyjną oraz rozbudowę istniejącego budynku na bawialnię dla dzieci i kameralną salę restauracyjną. Czy możliwe	W ramach operacji związanej z rozwojem działalności gospodarczej do kosztów kwalifikowalnych zgodnie z § 17 ust. 1 rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015r. poz. 1570 z późn. zm.) można zaliczyć koszty związane z wykończeniem i wyposażeniem budynku. Pozwolenie na budowę może obejmować szerszy zakres robót budowlanych natomiast kosztorys inwestorski powinien zostać sporządzony odrębnie dla kosztów dotyczących operacji w zakresie, której wnioskowana będzie pomoc. Ponadto należy mieć na uwadze, że pomoc w zakresie rozwijania działalności gospodarczej będzie przyznana jeżeli zostaną spełnione warunki określone w § 4 i 7 ww. rozporządzenia.

	będzie więc zrealizowanie operacji polegającej na wykończeniu i wyposażeniu części budynku przeznaczonej na kameralną salę restauracyjną oraz bawialnię dla dzieci - obecnie stan surowy?	
11.	§ 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia, do kosztów kwalifikowalnych zalicza: zakup robót budowlanych lub usług. Czy koszt remontu (wykonanie prac polegających na odtworzeniu stanu pierwotnego) może stanowić koszty kwalifikowalne operacji? Czy aby koszty remontu zaliczały się do kosztów kwalifikowalnych powinien zostać przeprowadzony remont z modernizacją?	Zgodnie z § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia, do kosztów kwalifikowalnych operacji zalicza się koszty zakupu robót budowlanych lub usług. Natomiast w myśl art. 45 ust. 2 lit. a rozporządzenia nr 1305/2013 wydatki kwalifikujące się do wsparcia z EFRROW ograniczają się w przypadku nieruchomości do kosztów jej budowy, nabycia lub modernizacji. Kosztem kwalifikowalnym w poddziałaniu 19.2 może być zakup robót budowlanych dotyczący budowy, przebudowy lub też remontu połączonego z modernizacją. Roboty odtworzeniowe wykonywane łącznie z elementami modernizacji (np. wykonania instalacji, uprzednio niewystępującej) w odniesieniu do całości obiektu budowlanego, mogą być kosztem kwalifikowalnym. Kluczowe znaczenie dla oceny zaliczenia kosztów takiego remontu do kosztów kwalifikowalnych jest rozstrzygniecie, czy koszty te są racjonalne, zasadne i celowe. Ponadto informuję, że zagadnienie kwalifikowalności poszczególnych kosztów operacji może być rozpatrywane wyłącznie w kontekście konkretnej operacji, która ma swój cel, zakres i specyfikę, a więc możliwość jej realizacji oraz zakres ponoszonych kosztów, które mogą zostać uznane za kwalifikowalne jest sprawą indywidualną, którą warunkuje szereg obiektywnych czynników.
12.	Czy za koszt kwalifikowalny w ramach wsparcia związanego z „podejmowaniem działalności gospodarczej” oraz „rozwijaniem działalności gospodarczej" można uznać koszt zakupu towaru przeznaczonego na sprzedaż lub koszt zakupu materiałów przeznaczonych do produkcji (firma rozpoczyna lub prowadzi działalność)?	Pomoc na podejmowanie działalności gospodarczej jest przyznawana m.in. jeżeli koszty planowane do poniesienia w ramach operacji mieszczą się w zakresie kosztów, o których mowa w § 17 ust. 1 rozporządzenia. W przypadku operacji polegających na rozwijaniu działalności gospodarczej, koszty kwalifikowalne zostały określone w § 17 rozporządzenia. § 17 rozporządzenia nie obejmuje kosztów bieżących. Stosownie do art. 61 rozporządzenia 1305/20132 kosztami bieżącymi są: koszty operacyjne; kosztów person elit; koszty szkolenia; koszty związane z kształtowaniem wizerunku; koszty finansowe lub koszty związane z tworzeniem sieci kontaktów. Wyjątkiem jest podnoszenie kompetencji osób realizujących operacje (§ 2 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia) oraz wynagrodzenia i inne świadczenia, o których mowa w Kodeksie pracy, związane z pracą pracowników beneficjenta, a także inne koszty ponoszone przez beneficjenta na podstawie odrębnych przepisów w związku z zatrudnieniem tych pracowników - w przypadku operacji w zakresie określonym w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. b i pkt 3 rozporządzenia. Zakup materiałów do produkcji stanowi bieżące koszty operacyjne prowadzenia działalności gospodarczej, dlatego nie może być kosztem podejmowania działalności gospodarczej albo

		kosztem kwalifikowalnym w zakresie rozwijania działalności gospodarczej.
13.	Przedmiotem projektu ma być m.in. dokończenie prac budowlanych w obiekcie przeznaczonym na pensjonat. Wnioskodawca zamierza zaliczyć do katalogu kosztów kwalifikowalnych prace w pensjonacie, które nie zostały jeszcze rozpoczęte, a które muszą być zrealizowane. Proszę o przeanalizowanie czy wliczenie takich kosztów jest zasadne. Ponadto proszę o informację czy np. instalacja pieca (robocizna) może stanowić koszt kwalifikowalny w przypadku, kiedy piec został już zakupiony, ale jeszcze nie jest podłączony? Wnioskodawca chciałby do kosztów kwalifikowalnych np. zaliczyć podłączenie pieca. Proszę przedstawić, jakie dokumenty Wnioskodawca ma przedłożyć, czy musi dokonać inwentaryzacji robót już wykonanych (czy np. wystarczy dostarczenie dziennika budowy) i przedstawić prace, które jeszcze należy wykonać? W wyniku analizy stwierdzono, iż Wnioskodawca nie jest zobowiązany do stosowania PzP, a tym samym nie musi sporządzać kosztorysu w oparciu o przepisy określone w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 18 maja 2004 r. w sprawie określenia metod i podstaw sporządzania kosztorysu inwestorskiego. Proszę o sprecyzowanie zapisu, który mówi, iż w przypadku zakresu prostych robót nie ma wymogu sporządzenia kosztorysu. Jaki zakres zaliczany jest do prostych robót budowlanych? Ponieważ nowobudowany obiekt jest już postawiony, trzeba go jedynie wykończyć i oczywiście wyposażyć. Wnioskodawca wie, iż	W ramach poddziałania 19.2 Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego PROW 2014-2020 do kosztów kwalifikowanych można zaliczyć koszty wymienione w § 17 rozporządzenia z dnia 24.09.2015 w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania Wsparcia na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego PROW 20174-2020 które są uzasadnione zakresem operacji, niezbędne do osiągnięcia jej celu oraz racjonalne. Należy zwrócić uwagę, iż weryfikacja zasadności i racjonalności kosztów odbywa się przez pracowników podmiotu wdrażającego po złożeniu wniosku o przyznanie pomocy w oparciu o dostępną dokumentację, m.in. biznesplan a we wniosku o przyznanie pomocy należy uzasadnić możliwość osiągnięcia celu poprzez zakładany zakres. Dodatkowo wnioskodawca we wniosku o przyznanie pomocy musi wykazać, że operacja na którą składa wniosek o przyznanie pomocy nie byłaby możliwa bez udziału środków publicznych. Wymienione prace takie jak: instalacja pieca, instalacja elektryczna, instalacja CO, instalacja wodna, biały montaż, instalacja p.poż, wentylacja, wykonanie oczyszczalni ścieków, wykonanie tynków, elewacja zewnętrzna, wylewka na podłogach, regipsy na sufitach, glazura mogą być uznane za koszty kwalifikowane (jeżeli są uzasadnione zakresem operacji, niezbędne do osiągnięcia celu oraz racjonalne) i powinny być ujęty w kosztorysie inwestorskim. Zakres elementów, które powinien zawierać kompletny i dopuszczalny jako załącznik do wniosku kosztorys, zawarty jest w załączniku nr 1 do instrukcji do wniosku o przyznanie pomocy. Jednocześnie należy pamiętać, że w przypadku pozostałych prac niewymienionych w kosztorysie, nieznajdujących się w obrocie powszechnym należy dostarczyć dokumenty uzasadniające przyjęty dla danego kosztu poziom cen (np. wydruki z Internetu czy oferty sprzedawców).

	wydatki może ponosić dopiero od dnia podpisania umowy o dofinansowanie, aby mocje uznać za kwalifikowalne i ująć w zestawieniu rzeczowo-finansowym inwestycji. Poniżej zestawienie prac, jakie Wnioskodawca zamierza wykonać w obiekcie i wnioskować o dofinansowanie w ramach przedmiotowego konkursu: Golarka drzwiowa, położenie paneli podłogowych, instalacja elektryczna, instalacja CO, instalacja wodna, biały montaż, instalacja p. poż., wentylacja, wykonanie oczyszczalni ścieków, wykonanie tynków, elewacja zewnętrzna budynku, wylewka na podłogach, regipsy na sufitach, zakupić glazurę. Ponadto mają być wyposażone pokoje w meble, zakupić kołdry, pościel i ręczniki, stoły i krzesła, wyposażyć kuchnię, m.in. w nierdzewne stoły, zlew i regały, szafki kuchenne, piec konwekcyjny	
14.	Czy przepisy § 18 ust. 3 rozporządzenia dotyczące limitów kosztów ogólnych oraz kosztów zakupu środków transportu mają zastosowanie również do biznes planu, który będzie składany przez wnioskodawcę w zakresie podejmowania działalności gospodarczej (możliwe jest sfinansowanie zakupu środka transportu w wysokości np. 60% kosztów kwalifikowanych)?	Zgodnie z § 5 ust.4 rozporządzenia pomoc jest przyznawana jeżeli biznes plan jest racjonalny i uzasadniony zakresem operacji a w szczególności jeżeli suma kosztów planowanych do poniesienia ustalona z uwzględnieniem wartości rynkowej tych kosztów jest nie niższa niż 70% kwoty jaką można uzyskać na tę operację. Powyższe oznacza, że pomoc będzie mogła być przyznana o ile suma kosztów planowanych do poniesienia (racjonalnych i uzasadnionych zakresem operacji) nie będzie niższa niż 70% kwoty określonej w LSR. Zgodnie z §5 ust. l pkt.3 w/w rozporządzenia pomoc na operacje w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana jeżeli koszty planowane do poniesienia mieszczą się w zakresie kosztów o których mowa w §17 ust. l rozporządzenia. Jednocześnie do operacji polegających na podejmowaniu działalności gospodarczej nie ma zastosowania § 18 ust. 3 rozporządzenia, który ogranicza koszty zakupu środków transportu do wysokości nieprzekraczającej 30% pozostałych kosztów kwalifikowalnych pomniejszonych o koszty ogólne.
15.	Art. 45 ust. 2 lit. a Rozporządzenia 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. mówi: Wydatki kwalifikujące się do wsparcia z EFRROW ograniczają się do:	Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt. 2 lit. a oraz lit. c rozporządzenia pomoc jest przyznawana na operacje odpowiednio w zakresie podejmowania lub rozwijania działalności gospodarczej. W § 17 ustawodawca dla operacji innych niż określone w §2 ust. l pkt 2 lit. a - czyli nie związanych z podejmowaniem działalności gospodarczej określił zakres kosztów kwalifikowalnych, które nie

	a) kosztów budowy, nabycia, włącznie z leasingiem, lub modernizacji nieruchomości; Natomiast zgodnie z § 17 ust. 1 pkt 2 i 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi ograniczono koszty kwalifikowane do: zakupu robót budowlanych lub usług oraz do najmu lub dzierżawy maszyn, wyposażenia lub nieruchomości. Czy dopuszczalne jest sfinansowanie w ramach pomocy zakupu nieruchomości?	obejmują zakupu nieruchomości, w związku z czym wydatki poniesione na zakup nieruchomości nie mogą stanowić kosztów kwalifikowalnych operacji w ramach poddziałania 19.2.
16.	Czy w związku z zapisami § 17 ust. 1 pkt 3) oprócz zakupu lub rozwoju oprogramowania komputerowego oraz zakupu patentów, licencji lub wynagrodzeń za przeniesienie autorskich praw majątkowych lub znaków towarowych istnieje możliwość sfinansowania tylko i wyłącznie zakupu? Czy możliwe jest sfinansowanie przygotowania procesu od dokumentacji i prac związanych z wykonaniem oprzyrządowania, dokumentacji, zakupu materiałów po wykonanie urządzenia przez inwestora we własnym zakresie?	Kwestię katalogu kosztów kwalifikowalnych dla operacji realizowanej w ramach zakresu rozwijanie działalności gospodarczej regulują zapisy § 17 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego PROW na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 r. poz. 1570). Do kosztów kwalifikowalnych podanych w § 17 ust. 1 pkt 3) ww. rozporządzenia zalicza się jedynie koszty zakupu lub rozwoju oprogramowania komputerowego oraz zakupu patentów, licencji lub wynagrodzeń za przeniesienie autorskich praw majątkowych lub znaków towarowych, które są uzasadnione zakresem operacji, niezbędne do osiągnięcia jej celu oraz racjonalne.
17.	Czy z uwagi na charakter inwestycji, mając na uwadze ochronę patentową, możliwe byłoby sfinansowanie kosztów wynagrodzenia/ zlecenia wykonania oprzyrządowania lub urządzenia osobom zatrudnionym u pracodawcy/Beneficjenta	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz ustawy określające szczegółowe przepisy PROW nie przewidują szeroko pojętych zagadnień związanych z ochroną patentową danego produktu. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. dla poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" określa jedynie katalog kosztów kwalifikowalnych, do którego zgodnie z § 17 ust. 1 pkt 3) można zaliczyć koszty zakupu lub rozwoju oprogramowania komputerowego oraz zakupu patentów, licencji lub wynagrodzeń za przeniesienie autorskich praw majątkowych lub znaków towarowych, które są uzasadnione zakresem operacji, niezbędne do osiągnięcia jej celu oraz racjonalne. Planując koszty związane z wynagrodzeniem należy wziąć pod uwagę, zapisy § 17 ww. rozporządzenia, zgodnie z którymi do kosztów kwalifikowalnych można zaliczyć koszty wynagrodzenia i innych świadczeń, o których mowa w Kodeksie pracy, związanych z praca pracowników beneficjenta, a także inne koszty ponoszone przez beneficjenta na podstawie odrębnych przepisów w związku z zatrudnieniem tych pracowników - w przypadku operacji w zakresie określonym w § 2 ust. 1 pkt 2 lit, b i pkt 3. Jak wynika z powyższych zapisów

		koszty wynagrodzenia pracowników beneficjenta nie są kosztami kwalifikowalnymi dla operacji realizowanej w zakresie rozwijania działalności gospodarczej. (§ 2 ust. 1 pkt 2 lit. c ww. rozporządzenia). W ramach kosztów kwalifikowalnych operacji można jednak ponosić koszty zakupu robót budowlanych lub usług, które są uzasadnione zakresem operacji, niezbędne do osiągnięcia jej celu oraz racjonalne.
18.	Czy w przypadku przeznaczenia części kwoty na wynajem lokalu, nie ma przeciwwskazań żeby przeznaczyć też część kwoty na kapitalny remont tego lokalu?	Zgodnie z rozporządzeniem, koszt zakupu robót budowlanych, jest kwalifikowalny, ponadto ustawodawca nie wskazał wykluczeń w zakresie przedstawionym w pytaniu.
19.	Czy kosztem kwalifikowanym w ramach podejmowania działalności gospodarczej będzie zakup food- trucka (przyczepy gastronomicznej) oraz motocykla (bez względu na jego klasyfikację, np. do rozwożenia pizzy)? Zgodnie z rozporządzeniem dofinansowaniu podlega zakup środków transportu, z wyłączeniem zakupu samochodów osobowych przeznaczonych do przewozu mniej niż 8 osób łącznie z kierowcą.	Za koszt kwalifikowalny, co do zasady można uznać koszt zakupu food-trucka (przyczepy gastronomicznej) oraz motocykla (np. do rozwożenia pizzy). Niemniej jednak w/w elementy będą uznane za kwalifikowalne w sytuacji, gdy ich zakup będzie uzasadniony zakresem rzeczowym operacji, niezbędny do osiągnięcia jej celu, racjonalny, a biznesplan będzie potwierdzał, że operacja jest ekonomicznie uzasadniona. Ostateczny status/kategoria będzie potwierdzony na podstawie dowodu rejestracyjnego, zawierającego odpowiednie informacje. Wartym podkreślania jest też fakt, że wszystkie elementy zakresu rzeczowego nabyte w ramach operacji nie mogą być używane.
20.	Czy koszty wynagrodzenia i innych świadczeń, o których mowa w Kodeksie pracy, związanych z pracą pracowników Beneficjenta na podstawie odrębnych przepisów w związku z zatrudnieniem tych pracowników, w przypadku wsparcia związanego z „podejmowaniem działalności gospodarczej ” oraz z „ rozwijaniem działalności gospodarczej ” będą kosztami kwalifikowalnymi?	§ 17 ust 1 pkt 8) rozporządzenia określa, że koszty z tytułu wynagrodzenia i innych świadczeń, o których mowa w Kodeksie pracy, związane z pracą pracowników beneficjenta, mogą być uznane za kwalifikowalne wyłącznie w przypadku operacji w zakresie: • rozwoju przedsiębiorczości na obszarze wiejskim objętym LSR, przez tworzenie lub rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów rolnych, będących przedsiębiorstwami spożywczymi, w których jest wykonywana działalność w zakresie produkcji, przetwarzania lub dystrybucji żywności pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego lub wprowadzania tej żywności na rynek, przy czym podstawą działalności wykonywanej w tym inkubatorze jest przetwarzanie żywności (§ 2, ust.l pkt. 2 lit. b) rozporządzenia); a) wspierania współpracy między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą na obszarze wiejskim objętym LSR (...) (§ 2, ust.l pkt. 3 rozporządzenia). W związku z powyższym, w przypadku operacji dotyczących rozwoju przedsiębiorczości na obszarze wiejskim objętym LSR, w zakresie: • podejmowania działalności gospodarczej (§ 2, ust.l pkt. 2 lit. a) rozporządzenia); • rozwijania działalności gospodarczej (§ 2, ust.l pkt. 2 lit. c) rozporządzenia); koszty wynagrodzeń i pochodnych nie mogą być kosztem kwalifikowalnym w zakresie rozwijania

		działalności gospodarczej albo kosztem planowanym do poniesienia w ramach podejmowania działalności gospodarczej.
21.	Czy koszt leasingu jest kwalifikowalny? Czy w przypadku finansowania leasingu w ramach wkładu własnego beneficjenta musi być on zakończony w momencie ubiegania się o płatność końcową?	Koszt leasingu nie mieści się w katalogu kosztów kwalifikowalnych określonych w § 17 rozporządzenia LSR.
22.	Czy w ramach podejmowania działalności gospodarczej kosztem kwalifikowanym będzie zakup gotowych domków turystycznych przeznaczonych na wynajem ?	W zapytaniu brak jest szczegółowych informacji pozwalających na jednoznaczną odpowiedź co do kwalifikowalności zakupu gotowych domków turystycznych. Należy mieć na uwadze, że w ramach poddziałania 19.2 katalog kosztów / kosztów kwalifikowalnych nie obejmuje zakupu nieruchomości. Wobec powyższego, w przypadku gdy planowane do zakupienia domki turystyczne będą stanowiły nieruchomość w rozumieniu przepisów powszechnie obowiązującego prawa, nie będą wpisywać się w zakres kosztów operacji polegającej na podejmowaniu działalności gospodarczej. Jeśli jednak przedmiotem operacji będzie budowa domków turystycznych przeznaczonych na wynajem - pod warunkiem spełnienia pozostałych kryteriów dostępu do wsparcia - możliwe będzie uzyskanie wsparcia na podjęcie działalności gospodarczej w tym zakresie.
23.	Czy osoba podejmująca działalność gospodarczą i uruchamiająca firmę przewozową może mieć we wniosku tylko jeden koszt „kwalifikowany", tj. zakup busa do przewozu osób (więcej niż 8 osób plus kierowca)? Zakup takiego pojazdu jest niezbędny do uruchomienia tego typu działalności. Czy ww. pomoc może obejmować też operacje z zakresu rozwoju działalności gospodarczej, gdy jedyną formą tej działalności jest przewóz osób?	Zgodnie z §17 ust. 1 Rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" pomoc na operacje w zakresach określonych w §2 ust.1 rozporządzenia wykonawczego jest przyznawana na zakres kosztów do których zalicza się m.in. zakup środka transportu, z wyłączeniem zakupu samochodów osobowych przeznaczonych do przewozu mniej niż 8 osób łącznie z kierowcą. Odnośnie drugiej części pytania czy pomoc może obejmować operacje, gdzie jedyną formą prowadzenia działalności jest przewóz osób, informuję, że przepisy rozporządzenia wykonawczego nie nakładają takiego ograniczenia, jednakże zgodnie z §18 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego przy ustalaniu wysokości pomocy uwzględnianie są koszty ogólne nie przekraczające 10% pozostałych kosztów kwalifikowanych operacji, a koszty środka transportu - w wysokości nieprzekraczającej 30% pozostałych kosztów kwalifikowanych operacji, pomniejszonych o koszty ogólne. Z treści przepisu wynikają dwie zmienne o które wnioskodawca musi oprzeć się aby wyliczyć odpowiedni poziom kosztu środka transportu tj. obligatoryjnie pozostałe koszty kwalifikowane oraz koszty ogólne w zależności czy zostały zadeklarowane przez wnioskodawcę w ramach projektu.
24.	Czy kosztem kwalifikowalnym może być koszt wynajmu nieruchomości z góry wyliczony na	Koszt wynajmu nieruchomości z góry wyliczony na czas trwałości projektu nie można uznać za kwalifikowalny, ponieważ związany jest z utrzymywaniem rezultatów po zakończeniu projektu.

	czas trwałości projektu, przy założeniu że wraz z wnioskiem o płatność dostarczone zostaną dokumenty księgowe potwierdzające zapłatę tego kosztu?	Koszty w okresie utrzymywania trwałości projektu zobowiązany jest ponosić Beneficjent z własnych środków.
25.	Czy projektowany budynek, w którym będzie się mieścił klub dziecięcy może być mieszkalno- usługowy zgodnie z MPZ - oczywiście koszty kwalifikowane (zgodnie z kosztorysem inwestorskim budowy) dotyczyć będą części usługowej budynku?	Zgodnie z Instrukcją wypełniania wniosku o przyznanie pomocy we wniosku w polu 9. Informacja o działkach ewidencyjnych wchodzących w skład nieruchomości, w kolumnie 8 należy wpisać powierzchnię działki/nieruchomości zajętej pod operację, czyli, jeżeli część, w której będzie realizowana operacja zajmie tylko część usługową budynku należy wpisać tylko tę część. Należy pamiętać, że prowadzenie ogólnodostępnych usług w budynku mieszkalno-usługowym musi spełniać warunki określone w odrębnych przepisach prawa, a na etapie kontroli administracyjnej będzie sprawdzane, czy wnioskodawca ma pozwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej w określonym zakresie we wskazanym lokalu.
26.	Czy zakres projektu planowanego do realizacji przez parafie a polegającego na wymianie ogrzewania w kościele wpisanym do rejestru zabytków, którego celem ma być poprawca stanu zachowania obiektu w zakresie zmniejszenia wilgoci murów i posadzki, kwalifikuje się do dofinansowania w ramach działań związanych z zachowaniem dziedzictwa lokalnego?	Dofinansowanie operacji w zakresie zachowania dziedzictwa lokalnego wpisuje się w działanie Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER poddziałanie 19.2 - Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Podkreślenia wymaga, iż to do Rady Decyzyjnej LGD należy sprawdzenie zgodności realizowanej operacji z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, z założeniami LSR, z celami LSR oraz czy operacja spełnia kryteria wyboru określone w LSR przez LGD. Niezależnie od powyższego zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 r. poz. 1570), pomoc na operację przyznawana będzie podmiotowi spełniającemu warunki określone w § 3 i któremu został nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, zwany dalej „numerem identyfikacyjnym' '. W związku z powyższym o pomoc może ubiegać się osoba prawna, jeżeli siedziba tej osoby lub jej oddziału znajduje się na obszarze wiejskim objętym LSR, w tym kościoły np. parafie lub związki wyznaniowe. Pomoc na realizację operację w zakresie zachowania dziedzictwa lokalnego jest przyznawana, jeżeli operacja służyć będzie zaspokojeniu potrzeb społeczności lokalnej. Podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy musi mieć na uwadze, iż pomoc przyznawana jest w formie refundacji kosztów kwalifikowalnych uzasadnionych zakresem operacji, niezbędnych do osiągnięcia celu oraz racjonalne, do których zalicza się koszty wymienione w § 17 ust. 1 rozporządzenia, np. koszty ogólne, koszty zakupu robót budowlanych lub usług.

		Ponadto istotne jest aby operacja z powyższego zakresu, realizowana była zgodnie z celami programu (cel szczegółowy B6 i cele przekrojowe) oraz przyczyniła się do realizacji celów określonych w LSR.
27.	czy w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-20120 , możliwe jest uzyskanie wsparcia na zagospodarowanie placu przy budynku przedszkola tj. budowy placu zabaw, siłowni zewnętrznej, ogrodzenia budynku, ławeczek, koszy, a także wjazdu drogą wewnętrzną na parkingi do 10 miejsc.	Zgodnie z zapisem §2 pkt. 1 ust.6 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 'września 2015r., w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-20120 (Dz.U.2015.1570 z późn. zm.), pomoc jest przyznawana na operacje w zakresie budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej. Mając na uwadze powyższe zapisy, przedstawiony do realizacji zakres rzeczowy, dotyczący budowy placu zabaw, siłowni zewnętrznej, ławeczek, koszy, który mógłby zostać zrealizowany przy budynku przedszkola będzie wpisywał się w zakres pomocy pod warunkiem, że będzie on ogólnodostępny i niekomercyjny. Wątpliwe wydaje się zakwalifikowanie ogrodzenia budynku, wjazdu i parkingu ze względu na to, iż zakres ten wiąże się bezpośrednio z funkcjonowaniem obiektu przedszkola. Przedmiotowy zakres mógłby stanowić koszt kwalifikowalny gdyby związany był bezpośrednio z funkcjonowaniem placu zabaw.
28.	Czy operacja mająca na celu zakup nowego wyposażenia gastronomicznego do używanego samochodu z gastronomią obwoźną jest kosztem kwalifikowalnym?	Zgodnie z §17 ust1 pkt 5 w Rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność", do kosztów kwalifikowalnych operacji można zaliczyć koszty zakupu nowych maszyn lub wyposażenia {...). Mając na uwadze powyższe jako koszt kwalifikowalny można uznać zakup nowego wyposażenia gastronomicznego do samochodu który został wprowadzony do ewidencji środków trwałych przez Wnioskodawcę przed złożeniem wniosku o przyznanie pomocy.
29.	Czy w ramach zakupionego sprzętu (np.) koparki w ramach działania 19.2 możliwe będzie wykonywanie tylko usług tym sprzętem, czy możliwy będzie również wynajem zakupionego sprzętu?	Powyższa sytuacja będzie możliwa do zaakceptowania jeżeli wynajem sprzętu będzie zgodny z profilem działalności gospodarczej prowadzonej przez wnioskodawcę a uzasadnienie ekonomiczne operacji będzie wynikało ze wskaźników zawartych w biznesplanie.
30.	Jak gmina stosująca prewspółczynnik przy dokonywaniu częściowych odliczeń VAT, ma określić kwalifikowalność tego podatku we wniosku o pomoc w zakresie operacji planowanej do finansowania za	Zgodnie z § 17 ust. 1 pkt 9 rozporządzenia, pomoc na operację w zakresie innym niż „podejmowanie działalności gospodarczej" jest przyznawana w formie refundacji kosztów kwalifikowalnych, do których zalicza się koszty podatku od towarów i usług (VAT), zgodnie z art. 69 ust. 3 lit. c rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju

	pośrednictwem LGD?	Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013 r., str. 320, z późn. zm.), który z kolei stanowi, że kosztem kwalifikowalnym jest podatek od towarów i usług, z wyjątkiem podatku, który można odzyskać na mocy prawodawstwa krajowego. W odniesieniu do sposobu obliczenia VAT przy zastosowaniu prewspółczynnika, przepisy rozporządzenia LSR nie wprowadzają modyfikacji w tym zakresie w stosunku do zasad i warunków określonych w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów usług (Dz.U. z 2016 r. poz. 710).
31.	Czy VAT jest kosztem kwalifikowalnym jeśli wnioskodawca nie ma możliwości jego odzyskania?	Koszty kwalifikowalne zostały określone w §17 ust.1 pkt.9 Rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”. Koszt podatku od towarów i usług (VAT) jest kosztem kwalifikowalnym, zgodnie z art.69 ust.3 lit. C rozporządzenia 1303/2013, tzn. jest kosztem kwalifikowalnym, z wyjątkiem podatku, który może odzyskać na mocy prawodawstwa krajowego. Ponadto, gdy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy zamierza zaliczyć VAT do kosztów kwalifikowalnych operacji powinien wystąpić o indywidualną interpretację prawa podatkowego do organu upoważnionego- zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2015 poz. 613, z późn.zm) w sprawie braku możliwości odzyskania podatku VAT. Załącznik ten jest obligatoryjnie wymagany wraz z ze złożeniem pierwszego wniosku o płatność.
32.	Czy dofinansowaniu podlega stworzenie lub rozwój pasieki	Na operacje w zakresie podejmowania oraz rozwijania działalności gospodarczej nie przewiduje się wsparcia na działalność rolniczą, jaką jest produkcja pszczelarska.
33.	Czy beneficjent może zakupić firmę lub nieruchomość lub majątek ruchomy, należące do członka rodziny?	Zakup przedsiębiorstwa lub nieruchomości nie mieści się w katalogu kosztów kwalifikowalnych określonych w § 17 rozporządzenia . Rozporządzenie nie wprowadza ograniczeń w zakresie zakupu rzeczy od członka rodziny, jednak zgodnie z § 17 ust. 1 pkt 5 tego rozporządzenia, zakup rzeczy używanych, jest możliwy wyłącznie w przypadku operacji w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego, a rzeczy te (maszyny, wyposażenie) stanowią eksponaty.
34.	Czy wymiana barierek w zabytkowym śródmieściu w celu przywrócenia estetyki Rynku, wpisuje się do działania "Zachowanie dziedzictwa lokalnego"?	Działanie mające na celu zachowanie dziedzictwa lokalnego może być realizowane na obszarach wiejskich, przez które rozumieć należy obszar całego kraju, z wyłączeniem obszaru miast o liczbie mieszkańców większej niż 20 000. Natomiast zgodnie z § 11 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego

		kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 pomoc na operację w zakresie zachowania dziedzictwa lokalnego jest przyznawana, jeżeli operacja służy zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej.
35.	Czy projekt rewitalizacji podwórka osiedlowego na terenie wiejskim można uznać za "przestrzeń publiczną", kwalifikująca się do dofinansowania w ramach PROWu?	Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 dofinansowaniem może zostać objęta operacja budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej. Natomiast na podstawie § 11 w/w rozporządzenia pomoc na operację w zakresie określonym w § 2 ust. 1 pkt 6 jest przyznawana, jeżeli operacja służy zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej. W związku z powyższym beneficjent będzie mógł ubiegać się o przyznanie pomocy na projekt budowy lub przebudowy podwórka osiedlowego, które spełni warunki określone w § 2 ust. 1 pkt 6 i § 11 w/w rozporządzenia, tj.: będzie ogólnodostępne, niekomercyjne oraz zaspokoi potrzeby społeczności lokalnej. Natomiast w przypadku projektu rewitalizacji podwórka osiedlowego, do którego dostęp mają tylko mieszkańcy osiedla trudno zaliczyć do obszaru przestrzeni publicznej zgodnie z definicją określoną w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz uznać, że służy zaspokojeniu potrzeb nie tylko mieszkańców osiedla, ale również społeczności lokalnej. Tym samym projekt takiego podwórka nie będzie mógł uzyskać pomocy z PROW 2014-2020.
36.	Czy planowana do podjęcia działalność gospodarcza może być prowadzona w budynku mieszkalnym (w wydzielonej do tego celu części), czy konieczne jest dokonanie zmiany sposobu użytkowania w/w części tej nieruchomości?	Konieczne jest zgłoszenie zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego, w tym przypadku mieszkania. Zgłoszenie takie jest wymagane w sytuacji, gdy działalność gospodarcza w mieszkaniu powoduje zmianę warunków między innymi bezpieczeństwa pożarowego, pracy, zdrowotnych, higieniczno-sanitarnych czy wielkości lub układu obciążeń („Prawo budowlane”, art. 71, Dz.U. 1994 Nr 89 poz. 414).
37.	Czy w ramach poddziałania 19.2 poprzebudowywana droga musi przebiegać bezpośrednio przy działce, na której usytuowany jest obiekt użyteczności publicznej, w którym świadczone są usługi społeczne, zdrowotne, opiekuńczo-	Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. (…) w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. Poz. 1570 z późn. Zm.) dalej zwanym „rozporządzeniem”, pomoc jest przyznawana na operacje w zakresie budowy lub przebudowy publicznych dróg gminnych lub

	wychowawcze lub edukacyjne dla ludności lokalnej? Jeśli tak, to czy konkretnie przebudowywany odcinek drogi ma graniczyć z w/w obiektem? Czy za dopuszczalne można uznać połączenie przebudowywanej drogi z innymi drogami publicznymi lub siecią dróg, graniczącymi z obiektem użyteczności publicznej, w którym świadczone są usługi społeczne, zdrowotne, opiekuńczo-wychowawcze lub edukacyjne dla ludności lokalnej, co w konsekwencji skróci czas dojazdu do powyższych obiektów?	powiatowych, które: a) Umożliwiają połączenie obiektów użyteczności publicznej, w których są świadczone usługi społeczne, zdrowotne, opiekuńczo-wychowawcze lub edukacyjne dla ludności lokalnej, z siecią dróg publicznych albo b) Skracają dystans lub czas dojazdu do tych obiektów. Zgodnie z przepisami ww. rozporządzenia wymaganym kryterium dotyczącym budowy lub przebudowy publicznych dróg gminnych lub powiatowych jest połączenie obiektów użyteczności publicznej. Należy mieć jednak na uwadze, że zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia operacja, która obejmuje koszty inwestycyjne, musi zakładać realizację inwestycji na obszarze wiejskim objętym LSR. Droga umożliwiająca połączenie obiektów użyteczności publicznej z siecią dróg publicznych powinna znajdować się w bezpośrednim sąsiedztwie budynków użyteczności publicznej, umożliwiając w ten sposób dostęp do tych obiektów. Jeżeli publiczna droga gminna lub powiatowa, która jest jedyną drogą umożliwiającą dostęp do obiektu użyteczności publicznej, wymaga przebudowy ze względu na brak dostępu do drogi publicznej, warunek wskazany w § 2 ust. 1 pkt 7 ww. rozporządzenia może zostać uznany za spełniony. Mając także na uwadze przepisy § 2 ust. 1 pkt 7 lit b) ww. rozporządzenia, jeżeli budowa lub przebudowa publicznej drogi gminnej lub powiatowej skróci dystans lub czas przejazdu do obiektów użyteczności publicznej, np. do ośrodka zdrowia, przedszkola itd., to powyższy warunek może zostać uznany za spełniony.
38.	Czy beneficjent, składając wniosek do LGD na podejmowanie działalności gospodarczej, musi przedłożyć tytuł prawny do nieruchomości, jeśli chce ją prowadzić w wynajętym w przyszłości lokalu, a planuje zakup urządzeń np. do prowadzenia baru (np. lodówki, zmywarkę, stoły, krzesła) lub do prowadzenia siłowni. Czy w takim przypadku, kiedy nie ma kosztów remontu lokalu to na dzień złożenia wniosku musi przedstawić tytuł prawny czy zaznaczyć we wniosku, że to nie dotyczy? Instrukcja mówi: 5. Dokumenty potwierdzające posiadanie tytułu prawnego do nieruchomości – oryginał lub kopia. W przypadku, gdy planowana w ramach operacji inwestycja jest trwale związana z nieruchomością (tj. budowa,	Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia, pomoc jest przyznawana podmiotowi spełniającemu warunki określone w § 3 któremu został nadany numer identyfikacyjny (…), jeżeli, m.in. inwestycje w ramach operacji będą realizowane na nieruchomości będącej własnością lub współwłasnością podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy lub podmiot ten posiada prawo do dysponowania nieruchomością na cele określone we wniosku o przyznanie pomocy co najmniej przez okres realizacji operacji oraz okres podlegania zobowiązaniu do zapewnienia trwałości operacji zgodnie z art. 71 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013 str. 320, z późn. zm.). Należy dodać, iż pomimo, że operacje polegające na podejmowaniu działalności gospodarczej, z

	odbudowa, remont, zagospodarowanie terenu, zakup maszyn, sprzętu i urządzeń wymagających posadowienia), a także, gdy operacja dotyczy zakupu wyposażenia nieruchomości albo odbudowy, renowacji, restauracji albo remontu lub oznakowania zabytków ruchomych stanowiących wyposażenie nieruchomości, należy załączyć dokument potwierdzający tytuł prawny do nieruchomości, na której realizowana będzie operacja. W przypadku, gdy planowana w ramach projektu inwestycja nie jest w sposób trwały związana z nieruchomością (np. zakup strojów, instrumentów itp.) podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie ma obowiązku dostarczania dokumentów potwierdzających prawo do dysponowania nieruchomością. Problem polega na ponoszeniu kosztów, np. wynajmu lokalu na długo przed tym, kiedy będzie miał wiedzę czy jego wniosek przejdzie w LGD i dalej w UM. Czy taki dokument może przedłożyć później i ewentualnie kiedy, na jakim etapie? Problem jest duży w przypadku np. osób bezrobotnych podejmujących działalność gospodarczą, a koszt wynajęcia lokalu to kilkaset złotych miesięcznie.	uwagi na formę wsparcia (ryczałt), nie są operacjami inwestycyjnymi, mogą obejmować koszty związane z inwestycją. Ponadto, w przypadku operacji związanej z podejmowaniem działalności gospodarczej, zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia, pomoc jest przyznawana, jeżeli operacja jest uzasadniona ekonomicznie i będzie realizowana zgodnie z biznesplanem. Biznesplan jest dokumentem, który powinien potwierdzać w szczególności, iż operacja jest uzasadniona ekonomicznie. Przygotowując biznesplan należy uwzględnić wszelkiego rodzaju uwarunkowania natury finansowej, rynkowej, marketingowej, organizacyjnej, lub technologicznej, z którymi podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy ma obecnie do czynienia oraz z którymi przyjdzie się mu zmierzyć w przyszłości. Biznesplan jest wypełniany w ścisłym powiązaniu z wnioskiem o przyznanie pomocy. Informacje zawarte w biznesplanie oraz wniosku o przyznanie pomocy muszą być ze sobą zgodne (planowane koszty – zakres i wysokość, kwota pomocy, terminy realizacji operacji, liczba miejsc pracy, wielkość firmy, cele projektu, zakres i opis operacji, lokalizacja i zaplecze, itd.). Zgodnie z Informacjami pomocniczymi przy wypełnianiu biznesplanu (pole 2.2. Posiadane zasoby, które będą wykorzystane do prowadzonej działalności gospodarczej), należy wyszczególnić majątek, który jest własnością podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy lub będzie używany na podstawie np. umów najmu, dzierżawy (z wyłączeniem tego, który zostanie nabyty w ramach operacji). W biznesplanie należy opisać rodzaj majątku (np. grunty, budynki i budowle, maszyny i urządzenia, środki transportu, wartości niematerialne i prawne) oraz doprecyzować odpowiednio rodzaj (typ) majątku, jego lokalizację, powierzchnię/kubaturę, rok produkcji lub stan techniczny. Dodatkowo należy wskazać tytuł prawny oraz szacowaną wartość lub wartość księgową. Potwierdzeniem ww. wymogu będą załączane do wniosku o przyznanie pomocy dokumenty potwierdzające posiadanie tytułu prawnego do nieruchomości oraz – w przypadku posiadania zależnego – oświadczenie właściciela(i) lub współwłaściciela(i) nieruchomości, że wyraża(ją) on(i) zgodę na realizację operacji bezpośrednio związanej z nieruchomością, jeżeli operacja jest realizowana na terenie nieruchomości będącej w posiadaniu zależnym lub będącej przedmiotem współwłasności. Mając powyższe na uwadze, podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy zobowiązany jest złożyć wymagane dokumenty potwierdzające tytuł prawny do nieruchomości wraz z wnioskiem o przyznanie pomocy, gdyż stanowią one integralny element oceny wniosku o przyznanie pomocy oraz założeń przyjętych w biznesplanie.
39.	Czy warunkiem nie zwracania udzielonej	Warunek dotyczący osiągnięcia co najmniej 30% zakładanego w biznesplanie ilościowego lub

	pomocy (w pełnej wysokości) jest uzyskanie w okresie 1 roku od przekazania drugiej transzy środków czy też wskazanego przez beneficjenta terminu realizacji przedsięwzięcia – obrotów w wysokości 30% przyznanej pomocy?	wartościowego poziomu sprzedaży produktów lub usług do dnia, w którym upłynie rok od dnia wypłaty płatności końcowej, został określony w § 27 ust. 1a pkt 2) rozporządzenia. Ponadto § 11 ust. 1 pkt 2) tiret e) umowy o przyznaniu pomocy na poddziałanie 19.2 w zakresie podejmowania działalności gospodarczej wskazuje, iż w przypadku niespełniania przez Beneficjenta co najmniej jednego ze zobowiązań określonych umową, w tym dotyczącego osiągniecia co najmniej 30% zakładanego w biznesplanie ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży produktów lub usług do dnia, w którym upłynie rok od dnia wypłaty drugiej transzy pomocy - zwrotowi podlega 100% wypłaconej kwoty pomocy. W związku z powyższym nie ma możliwości nieosiągnięcia warunku określonego w § 27 ust. 1a pkt 2) rozporządzenia w pełnej wysokości, w terminie do dnia, w którym upłynie rok od dnia wypłaty drugiej transzy pomocy. Informacja o spełnieniu m.in. ww. warunku jest składana, zgodnie § 6 ust. 5 umowy o przyznaniu pomocy, w Zarządzie Województwa (informacja monitorującą z realizacji biznesplanu), w terminie do końca kwartału, następującego po pierwszym roku, liczonym od dnia wypłaty przez Agencję drugiej transzy pomocy.
40.	Czy operacja polegająca na zakupie sprzętu ogrodniczego do tworzenia ogrodów (m.in. traktorek ogrodowy, myjka do kostki brukowej) i przygotowaniu sklepu ogrodniczego (szkółka roślin) może być zakwalifikowana w ramach poddziałania 19.2, pomimo, że ogrodnictwo jest działalnością do której nie stosuje się ustawy o swobodzie działalności gospodarczej z dnia 2 lipca 2004 roku, jeśli byłaby to działalność prowadzona przez przedsiębiorcę a nie rolnika?	Prowadzenie szkółki roślin (o czym mowa w pytaniu) podlega pod dział ogrodnictwa, do którego nie stosuje się ustawy o sdg. (rolą ARiMR nie jest ocena, czy dana działalność powinna zostać zarejestrowana w ewidencji działalności gospodarczej, czy też może być zwolniona z takiej rejestracji - gdyż nie leży to w jej kompetencjach). Jeżeli podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy i w pełnym zakresie oraz podejmie działalność do której mają zastosowania przepisy ustawy sdg, ma możliwość w ramach poddziałania 19.2 uzyskania wsparcia na operację, która obejmuje swym zakresem, np. prowadzenia sklepu ogrodniczego (sprzedaż produktów w stanie ,,przetworzonym'' – np. sadzonek), o ile operacja ta jest ekonomicznie uzasadniona i koszty planowane do poniesienia będą niezbędne do osiągnięcia celu operacji oraz spełnione zostaną pozostałe kryteria dostępu do wsparcia. Jednocześnie uprzejmie informuję, że kwalifikowalność operacji może być rozpatrywana wyłącznie w kontekście konkretnej operacji, która ma swój cel, zakres i specyfikę, a więc możliwość jej realizacji oraz zakres planowanych do poniesienia kosztów, które mogą zostać objęte wsparciem - jest sprawą indywidualną, którą warunkuje szereg obiektywnych czynników. Ponadto informuję, że podziałanie 19.2 jest realizowane poprzez podejście Leader, wdrażane przez lokalne grupy działania (LGD). Oznacza to, że możliwość uzyskania wsparcia jest uzależniona m.in. od tego, czy miejsce zamieszkania osoby fizycznej planującej podjęcie działalności gospodarczej znajduje się na obszarze, na którym jest wdrażana strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR), w ramach której przewidziano możliwość realizacji tego typu przedsięwzięć (operacji). Właściwa miejscowo LGD udzieli informacji,

		na temat kryteriów wyboru wniosków, określonych w danej LSR.
41.	Czy budowę domków turystycznych przeznaczonych pod wynajem jako przedmiotu operacji aplikującej o wsparcie na podjęcie działalności gospodarczej, która będzie polegała na agroturystyce. Tym samym można stwierdzić, że agroturystyka jako wynajem pokoi, sprzedaż posiłków domowych i świadczenie innych usług związanych z pobytem turystów jest kosztem kwalifikowalnym w ramach poddziałania 19.2. Jednakże wyżej wymienione działania związane z wynajmem pokoi przez rolników są działaniem do którego, zgodnie z paragrafem nr 3 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej z dnia 2 lipca 2004 roku, nie stosuje się ww. ustawy.	W pierwszej kolejności uprzejmie informuje, że w przywołanej w pytaniu odpowiedzi ARiMR wskazano, że w ówczesnym zapytaniu brak jest szczegółowych informacji pozwalających na jednoznaczną odpowiedź, co do kwalifikowalności zakupu gotowych domków turystycznych. Jednocześnie wskazano, że w ramach poddziałania 19.2 katalog kosztów kwalifikowalnych nie obejmuje zakupu nieruchomości. Wobec tego, jeżeli planowane do zakupienia domki turystyczne będą stanowiły nieruchomość, w rozumieniu przepisów powszechnie obowiązującego prawa, nie będą wpisywać się w zakres kosztów podlegających wsparciu w ramach operacji polegającej na podejmowaniu działalności gospodarczej. Jeśli jednak przedmiotem operacji będzie budowa domków turystycznych przeznaczonych na wynajem – pod warunkiem spełnienia pozostałych kryteriów dostępu do wsparcia – nie wyklucza się uzyskania wsparcia w ramach poddziałania 19.2 na podjęcie działalności gospodarczej w tym zakresie. § 5 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. 2015, poz. 1570 z późn. zm.), dalej zwane rozporządzeniem, wskazuje warunek dla podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy, w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, którym jest nie podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy i w pełnym zakresie, chyba że podmiot ten podejmuje działalność gospodarczą sklasyfikowaną w PKD jako produkcja artykułów spożywczych lub produkcja napojów. Dodatkowo, zgodnie z § 5 ust 1 pkt 2 rozporządzenia – podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy jest zobowiązany podjąć we własnym imieniu działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej, dalej zwanej ustawą sdg. W świetle art. 3 ustawy sdg - rzeczą bezdyskusyjną jest fakt, że ustawy tej nie stosuje się do wynajmowania przez rolników pokoi sprzedaży posiłków domowych i świadczenia innych usług związanych z pobytem turystów. Wobec tego, jeżeli osoba fizyczna, która nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy i w pełnym zakresie oraz podejmie działalność do której mają zastosowania przepisy ustawy sdg - ma możliwość uzyskania wsparcia na operację w ramach poddziałania 19.2, która obejmuje swym zakresem planowane do poniesienia koszty dotyczące wynajmu pokoi (pojęcie agroturystyki nie występuje w polskim prawie), o ile operacja ta jest ekonomicznie uzasadniona a koszty planowane do poniesienia będą niezbędne do osiągnięcia celu operacji oraz spełnione zostaną pozostałe kryteria dostępu do wsparcia. Przy tym należy jednoznacznie stwierdzić, że ewentualny wpis jako działalność gospodarcza, czy

		też stwierdzenia zwolnienia z rejestracji na podstawie art. 3 ustawy sdg - dokonuje właściwy organ (np. urząd gminy).
42.	W rozporządzeniu w paragrafie 17 ustęp 1 wylicza koszty kwalifikowane. W punkcie 6 jest informacja o środkach transportu. Jednak nie mówi ona, że środki te mają być nowe. Jedynie w punkcie 5, przy informacji o zakupie maszyn lub wyposażenia wprost pojawia się słowo "nowych". Biorąc pod uwagę, że ów katalog kosztów kwalifikowanych wymienia rodzaje kosztów w oddzielnych punktach uważam, że określenie "nowych" odnosi się tylko do punktu 5 (czyli maszyn i wyposażenia). W związku z powyższym uważam, że używany środek transportu będzie spełniał kryterium kosztów kwalifikowanych. Proszę o odniesienie się do tematu i udzielenie jednoznacznej odpowiedzi.	Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia pomoc w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana m.in., jeżeli koszty planowane do poniesienia w ramach operacji mieszczą się w zakresie kosztów, o których mowa w § 17 ust. 1 rozporządzenia. Ponadto, przy planowaniu kosztów w ramach podejmowania działalności należy mieć na uwadze ogólne zasady dotyczące wydatków z EFRROW, które wskazują na konieczność oceny wartości rynkowej dokonywanych inwestycji w oparciu o ceny nowych egzemplarzy. Ma to szczególne znaczenie przy ryczałtowej formie wsparcia stosowanej w podejmowaniu działalności gospodarczej, gdzie określone w biznesplanie założenia (w tym koszty), stanowią podstawę oceny spełniania wymagań określonych w LSR, w szczególności w zakresie wysokości kwoty premii. Oznacza to, że zakupu używanego środka transportu nie można zaliczyć do kosztów stanowiących podstawę wyliczenia premii.
43.	Na szkoleniu LGD uzyskaliśmy informację, że operację uważa się za zrealizowaną po wydatkowaniu 70% przyznanych środków i że już po wydatkowaniu wspomnianych 70% otrzymanych środków można złożyć wniosek o płatność końcową?	Zgodnie z §29 ust. 1 rozporządzenia w przypadku operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej środki finansowe z tytułu pomocy są wypłacane w dwóch transzach z tym że: pierwsza transza pomocy obejmuje 80% kwoty przyznanej pomocy i jest wypłacana, jeżeli beneficjent: a) podjął we własnym imieniu działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, b) zgłosił się do ubezpieczenia społecznego na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania działalności, o której mowa w pkt 1 – w przypadku, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 2 lit. a, c) uzyskał pozwolenia, zezwolenia i inne decyzje, których uzyskanie jest wymagane przez odrębne przepisy do realizacji inwestycji objętych operacją; druga transza pomocy obejmuje 20% kwoty przyznanej pomocy i jest wypłacana, jeżeli operacja została zrealizowana zgodnie z biznesplanem, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 5. Warunki wypłaty pomocy w ramach transz określa również umowa o przyznaniu pomocy (§ 8). Oznacza to, że pomoc na operację w ramach podejmowania działalności gospodarczej jest wypłacana w dwóch transzach, po spełnieniu warunków wypłaty pomocy określonych w przepisach i postanowieniach umowy o przyznaniu pomocy. Żaden z warunków wypłaty pomocy nie dotyczy konieczności wydatkowania 70% przyznanej

		premii. Natomiast zgodnie z § 5 ust. 4 rozporządzenia, pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana, jeżeli biznesplan jest racjonalny i uzasadniony zakresem operacji, a w szczególności, jeżeli suma kosztów planowanych do poniesienia w ramach tej operacji, ustalona z uwzględnieniem wartości rynkowej tych kosztów jest nie niższa niż 70% kwoty, jaką można przyznać na tę operację. Powyższe oznacza, że pomoc będzie mogła być przyznana, o ile suma kosztów planowanych do poniesienia w ramach tej operacji (racjonalnych i uzasadnionych zakresem operacji) nie będzie niższa niż 70% kwoty określonej w LSR. Jednakże jest to warunek przyznania pomocy, a nie jej wypłaty.
44.	Proszę o informację, co w sytuacji, gdy zmienią się ceny wydatków ujętych we wniosku w zakresie podejmowania działalności gospodarczej. Wiadomo, że ceny, szczególnie maszyn czy wyposażenia, które charakteryzują się szybkim postępem technologicznym, ulegają częstym zmianom. To samo związane jest z wszechobecnymi promocjami. W momencie pisania wniosku urządzenie może być w promocji, a w momencie zakupu już nie. Albo odwrotnie. Co w tej sytuacji? Czy jeżeli cena zakupu jest niższa niż ta we wniosku, to można uznać, że różnica jest tą ponad 70% wykonania zakładanych wydatków? I co w odwrotnej sytuacji - gdy cena zakupu jest wyższa niż zakładana we wniosku? Czy różnica jest kosztem niekwalifikowanym? Wkładem własnym? Czy można w opisanych sytuacjach przenieść niewykorzystane środki np. z zakupu urządzenia 1, które było tańsze na zakup urządzenia 2, które obecnie jest droższe?	Zgodnie z przepisem § 29 ust. 1 rozporządzenia, jednym z warunków wypłaty pomocy w ramach operacji polegającej na podejmowaniu działalności gospodarczej jest zrealizowanie tej operacji zgodnie z biznesplanem, który stanowi załącznik do umowy o przyznaniu pomocy. Ocena wykonania biznesplanu w zakresie rzeczowym będzie polegała na sprawdzeniu w ramach kontroli administracyjnej lub czynności kontrolnych na miejscu faktu nabycia i posiadania przez beneficjenta objętych operacją składników rzeczowych o określonych parametrach. Natomiast w odniesieniu do tzw. miękkich zadań np. szkoleń w zakresie podnoszenia kompetencji, wymagane będzie udokumentowanie zakończenia takiego szkolenia. Oznacza to, że możliwa jest podana w przykładzie sytuacja, gdzie beneficjent zakupi jedno urządzenie w cenie niższej niż wskazana w biznesplanie, a za drugie zapłaci więcej. Istotne jest, aby zakupił obydwa urządzenia o zadeklarowanych parametrach.
45.	Czy w ramach realizacji PROW, zgodnie z zakresem „Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej”, możliwa jest realizacja	Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 6) rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 poz. 1570 z późn. zm.) pomoc

	operacji polegającej na budowie boisk sportowych, świetlic oraz placów zabaw? Czy w ramach ww. zakresu możliwe jest wyposażenie istniejącej już świetlicy wiejskiej bez jej budowy lub przebudowy?	przyznawana jest na operacje w zakresie budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej. plac zabaw W stanowisku SW – brak jest informacji o możliwości realizacji operacji polegającej na budowie placu zabaw. Dlatego wyjaśniam, że tego typu operacja – może zostać objęta wsparciem w poddziałaniu 19.2 (ogólnodostępna i niekomercyjna infrastruktura rekreacyjna). boisko sportowe W pierwszej kolejności należy przyjąć, że w przypadku zakwalifikowania boiska sportowego jako operację objętą wsparciem w poddziałaniu 19.2 – wówczas mogłaby być realizowana w zakresie budowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej. W związku z tym należałoby przyjąć, że planowane boisko sportowe będzie obiektem rekreacji. Definicja rekreacji oznacza „aktywny wypoczynek na świeżym powietrzu", „ruchową aktywność w czasie wolnym od pracy, mającą służyć zdrowiu i dobremu samopoczuciu", „różnorodne formy aktywności podejmowane poza obowiązkami codziennego życia dla odpoczynku, rozrywki i rozwoju własnych zainteresowań". Wobec tego jeżeli z planowanej operacji będzie wynikało, że obiekt sportowy (boisko) będzie obiektem sportu i rekreacji, tj. będzie przede wszystkim umożliwiać różne formy aktywnego wypoczynku lokalnej społeczności, koncertów, festynów, pikników, etc. – taki obiekt mógłby podlegać wsparciu w poddziałaniu 19.2. Powstały obiekt powinien służyć zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej obszaru LSR. Niemniej jednak ostateczna decyzja w sprawie będzie wynikała z przeprowadzonej oceny złożonego wniosku o przyznanie pomocy. Odnosząc się do drugiej kwestii dotyczącej możliwości sfinansowania wyposażenia istniejącej już świetlicy wiejskiej, DDD ARiMR podziela Państwa stanowisko. Wyposażenie świetlicy mogłoby stanowić koszt kwalifikowalny wyłącznie w przypadku, gdy operacja polegałaby na budowie lub jej przebudowie (koszt wyposażenia mógłby stanowić element operacji).
46.	Czy koszty opłat celnych i transportu mogą być zaliczone do kosztów kwalifikowalnych?	Koszty opłat celnych i transportu nie mieszczą się w katalogu kosztów kwalifikowalnych wymienionych w § 17 rozporządzenia 19.2. Jednakże w przypadku, gdy kosztem kwalifikowalnym będzie zakup np. maszyny, uwarunkowany dodatkowymi czynnikami związanymi, np. warunkami dostawy (transport do miejsca realizacji operacji) – wówczas koszt zakupu maszyny w którego skład wchodzi koszt transportu - mógłby stanowić koszt kwalifikowalny, pod warunkiem, że będzie zasadny,

		racjonalny i niezbędny do prawidłowej realizacji operacji oraz wybrany zgodnie z zasadami konkurencyjności stanowiącymi załącznik do umowy o przyznaniu pomocy albo w trybie ustawy zamówień publicznych (o ile dotyczą).
47.	Czy koszty umowy zlecenie / o dzieło mogą być zaliczone do kosztów kwalifikowalnych polegających np. na przeprowadzeniu szkolenia?	Zarówno umowa o dzieło, jak i umowa zlecenie należą do umów regulujących świadczenie usług. Umowy zostały określone w przepisach ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 380, z późn. zm.) (dalej: K.C) - odpowiednio umowa o dzieło art. 627 – 646 K.C, umowa zlecenie art. 734 – 751 K.C. Dlatego zarówno zakup usługi w oparciu o umowę zlecenia jak i umowę o dzieło – może być kosztem kwalifikowalnym w rozumieniu § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia 19.2 - o ile będzie zasadny, racjonalny i niezbędny do prawidłowej realizacji operacji. Jednakże mając na uwadze przykład podany w pytaniu, należy wyjaśnić, że usługa polegająca na przeprowadzeniu szkolenia nie zawsze będzie dziełem. Umowa o dzieło, jak i umowa zlecenie, mają na celu prowadzenie umówionych działań, ale różnią się one zakresem osiągniętego rezultatu. Umowa zlecenie jako tzw. umowa starannego działania nie wymaga, aby rezultaty faktycznie zaistniały. Umowa o dzieło natomiast jako tzw. umowa rezultatu wymaga, niezależnie od okoliczności, żeby umówiony efekt zaistniał. Rezultat, który ma zaistnieć w przypadku umowy o dzieło, musi spełniać kilka przesłanek. Po pierwsze, musi być obiektywny i z góry określony, sprawdzalny i pewny w konkretnych warunkach (Wyrok Sądu Najwyższego z 18 kwietnia 2012, II UK 187/11). Stąd nie można przyjąć, że osoba prowadząca szkolenia osiągnie cel w postaci nauczenia kogoś określonej umiejętności, ponieważ nie zależy to wyłącznie od niej, ale również od ucznia. Dlatego sądy przyjmują, że rolą osoby uczącej jest wyłączne staranne działanie, które ma na celu przekazanie wiedzy (Wyrok Sądu Najwyższego z 4 lipca 2013 r. II UK 402/12).
48.	W ramach kosztów kwalifikowalnych § 17 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia występuje najem lub dzierżawa maszyn, wyposażenia lub nieruchomości? Ponadto w § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia występuje zakup usług? Czym się różnią te pozycje? Proszę o podanie przykładowych kosztów w ramach § 17 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia.	Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 2010 r. o świadczeniu usług na terytorium Rzeczpospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 873, z późn. zm.), usługą jest świadczenie wykonywane przez usługodawcę na własny rachunek, zwykle za wynagrodzeniem w szczególności usługi budowlane, handlowe oraz usługi świadczone w ramach wykonywanego zawodu. W związku z tym, usługodawcą jest każdy podmiot, który oferuje lub świadczy usługę, nawet czasowo, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Z kolei zgodnie z art. 659 § 1 K.C przez umowę najmu wynajmujący zobowiązuje się oddać najemcy rzecz do używania przez czas oznaczony lub nieoznaczony, a najemca zobowiązuje się płacić wynajmującemu umówiony czynsz. Natomiast zgodnie z art. 693 § 1 K.C przez

		umowę dzierżawy wydzierżawiający zobowiązuje się oddać dzierżawcy rzecz do używania i pobierania pożytków przez czas oznaczony lub nieoznaczony, a dzierżawca zobowiązuje się płacić wydzierżawiającemu umówiony czynsz. Zatem przykładowo koszt najmu urządzenia do czyszczenia zabytku (które będzie obsługiwane przez najemcę) będzie kosztem kwalifikowalnym w rozumieniu w § 17 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia 19.2, natomiast koszt zakupu usługi czyszczenia zabytku (urządzenie obsługiwane przez usługodawcę) będzie kosztem kwalifikowalnym w rozumieniu § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia 19.2.
49.	W przypadku sprzętu, np. maszyny do szycia, komputera – jeżeli beneficjent wnosi ją jako wkład własny – wartość szacuje się do zakupu czy ew. dzierżawy tego sprzętu na potrzeby projektu? Zgodnie z instrukcją wypełniania wniosku o przyznanie pomocy (str. 28) zadeklarowana wartość wkładu rzeczowego powinna zostać właściwie udokumentowana, żeby na etapie rozliczenia operacji możliwe było uwzględnienie ww. kosztów w zakresie kosztów kwalifikowanych. Określenie wysokości wkładu rzeczowego w postaci udostępnienia sprzętu lub surowców powinno się opierać na cenach rynkowych. W przypadku udostępnienia sprzętu komputerowego należy brać pod uwagę jego parametry oraz zużycie. Jeżeli podmiot nie jest w stanie określić wysokości wkładu rzeczowego może zwrócić się do rzeczoznawcy, lecz nie ma takiego obowiązku. § 17 ust. 2 rozporządzenia stanowi: do kosztów kwalifikowanych zalicza się także wartość wkładu rzeczowego, o którym mowa w art. 69 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013 - Wkłady	Zgodnie z § 17 ust. 2 rozporządzenia 19.2 do kosztów kwalifikowalnych zalicza się wartość wkładu rzeczowego, o którym mowa w art. 69 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013. Z art. 69 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013 wynika, że wkłady rzeczowe w formie robót budowlanych, towarów, usług, gruntów i nieruchomości, w przypadku których nie dokonano żadnych płatności w gotówce potwierdzonych fakturami lub dokumentami o równoważnej wartości dowodowej, mogą stanowić wydatki kwalifikowalne, pod warunkiem że przewidują to zasady kwalifikowalności EFSI i programu operacyjnego oraz z zastrzeżeniem spełnienia wszystkich wymienionych poniżej kryteriów: a) wydatki publiczne wypłacane na rzecz operacji obejmujące wkłady rzeczowe nie przekraczają łącznych wydatków kwalifikowanych, z wyłączeniem wkładów rzeczowych, na zakończenie operacji; b) wartość przypisana wkładom rzeczowym nie przekracza kosztów ogólnie przyjętych na danym rynku; c) wartość i dostarczenie wkładów rzeczowych mogą być poddane niezależnej ocenie i weryfikacji; d) w przypadku udostępnienia gruntu lub nieruchomości można dokonać płatności w gotówce do celów umowy leasingu o nominalnej rocznej wartości nieprzekraczającej jednej jednostki waluty państwa członkowskiego; e) w przypadku wkładów rzeczowych w formie nieodpłatnej pracy wartość takiej pracy jest określana z uwzględnieniem zweryfikowanego czasu poświęconego na pracę i wysokości wynagrodzenia za pracę równoważną. Wartość gruntu lub nieruchomości, o której mowa w lit. d) akapit pierwszy niniejszego ustępu musi być poświadczana przez niezależnego, wykwalifikowanego eksperta lub należycie upoważniony organ urzędowy i nie przekraczać limitu ustanowionego w ust. 3 lit. b), tj. 10% łącznych wydatków kwalifikowalnych dla danej operacji. Analizując zawarte we wstępie do wyliczenia ww. przepisu formy wkładu rzeczowego, należy mieć na uwadze również angielską wersję rozporządzenia nr 1303/2013, która w temacie

	rzeczowe w formie robót budowlanych, towarów, usług, gruntów i nieruchomości, w przypadku których nie dokonano żadnych płatności w gotówce potwierdzonych fakturami lub dokumentami o równoważnej wartości dowodowej, mogą stanowić wydatki kwalifikowalne, pod warunkiem że przewidują to zasady kwalifikowalności EFSI i programu operacyjnego oraz z zastrzeżeniem spełnienia wszystkich kryteriów (…). Wątpliwości budzi zapis, że wnioskodawca chce wnieść jako swój wkład własny sprzęt komputerowy, maszynę do szycia. Co prawda w instrukcji wypełniania wniosku pojawia się przy wkładzie rzeczowym „sprzęt", „surowce", jednakże nie zostały one literalnie wymienione w rozporządzeniu 1303/2013. Zgodnie z zapisami przywołanego rozporządzenia 1303/2013 do wkładu rzeczowego zalicza się: roboty budowlane, towary, usługi, grunty i nieruchomości (nie zaś sprzęt, surowce). Ponadto usługi i roboty budowlane muszą być świadczone nieodpłatnie. Czy jako wkład własny rzeczowy w postaci gruntu/nieruchomości możliwe jest wniesienie gruntu/nieruchomości, którego wnioskodawca nie jest właścicielem, ale ma do niej prawo na zasadzie użytkowania wieczystego?	ww. zagadnienia wskazuje: Contributions in kind in the form of provision of works, goods, services, land and real estate (…)). Goods, czyli w polskim tłumaczeniu słowo – dobra. W słowniku pojęć towaroznawczych pojęcie towar zdefiniowano w sposób następujący: towar to produkt pracy ludzkiej przeznaczony do sprzedaży. Dzięki swym właściwościom jest użyteczny, gdyż zaspokaja potrzeby materialne i niematerialne człowieka. Towar musi mieć odpowiednią postać handlową i cenę; posiada wartość i wartość użytkową. W praktyce pojęcie towar zastępuje się często innymi określeniami, jak wyrób, produkt, dobro itp., traktując je jako synonimy. Nie każdy jednak produkt, wyrób lub dobro jest towarem i dlatego pojęcie towar należy uznać za zawężone w stosunku do innych. Rzeczą charakterystyczną jest, że zakres znaczeniowy pojęć bliskoznacznych dla towaru (dobro, produkt, wyrób czy artykuł) jest zawsze szerszy i obejmuje nie tylko produkty materialne stanowiące przedmiot transakcji wymiennych, ale także przedmioty materialne nie przeznaczone na zbyt oraz dobra niematerialne. Przyjmując zawężoną definicję towarów – wykluczony z możliwości ujęcia w ramach wkładu rzeczowego zostałyby, np. sprzęt beneficjenta, wspomagający realizację jego operacji (z zachowaniem powyższych wyjaśnień) – który nie byłby przeznaczony na sprzedaż. W związku z powyższym informuję, iż przywołane w zapytaniu zapisy instrukcji do wniosku o przyznanie pomocy zostały opracowane z uwzględnieniem ww. podejścia, które umożliwia uwzględnienie w ramach wkładu rzeczowego również sprzętu i maszyn, np. sprzętu komputerowego. W kwestii sposobu postępowania przy określaniu wartości wkładu rzeczowego wnoszonego do operacji, informuję, iż należy mieć na uwadze: - zakres wkładu rzeczowego (np. realizacja operacji na części nieruchomości), - czas wykorzystania wkładu rzeczowego (np. wykorzystanie nieruchomości na cele operacji w okresie realizacji operacji i zachowania jej trwałości), - wartość rynkową wkładu rzeczowego (np. wartość nieruchomości wg operatu szacunkowego), koszty ewentualnego najmu / dzierżawy odpowiednika wkładu rzeczowego (np. wartość najmu / dzierżawy nieruchomości).

PRZYKŁAD

	Wartość rynkowa	Wysokość najmu / dzierżawy	Racjonalny wkład rzeczowy
Hala 1000m^2 w której będzie realizowana operacja i prowadzona działalność warsztatu samochodowego – 5 lat.	5 000 000 zł	540 000 zł	Najem / dzierżawa
Lokal 55m^2 (część nieruchomości) w którym będzie realizowana operacja i prowadzona działalność salonu kosmetycznego – 5lat.	80 000 zł	84 000 zł	Wartość rynkowa
Udostępnienie sprzętu w całości dla realizacji operacji i prowadzenia działalności (sprzęt do czyszczenia zabytków – 5 lat).	75 000 zł	48 000 zł	Najem / dzierżawa
Udostępnienie maszyny dla realizacji operacji w części (rozwijana działalność gospodarcza). Maszyna używana w ramach podstawowej działalności gospodarczej i w ramach rozwijanej działalności (zakład szwalniczy rozwijany o działalność szkoleniową dla krawców) – 5lat.	50 000 zł wyliczona część dla operacji 10 000 zł	18 000 zł	Wartość rynkowa, tj. 10 000
Wyrównanie terenu pod objęte operacją miejsce rekreacji – wykorzystanie posiadanej minikoparki (5 roboczogodzin).	cena usługi na rynku 350 zł	-	350 zł

Odnosząc się natomiast do kwestii możliwości uznania za kwalifikowalny wkład rzeczowy gruntu / nieruchomości, do których podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy posiada prawo użytkowania wieczystego wskazać należy, iż prawo takie jest prawem pośrednim pomiędzy prawem własności, a ograniczonym prawem rzeczowym. Użytkownik wieczysty ma prawa zbliżone do właściciela. Korzysta z nieruchomości gruntowej z wyłączeniem innych osób, może swobodnie rozporządzać prawem, czyli np. sprzedać je, obciążać, zapisać w testamencie. Przez cały okres obowiązywania umowy użytkowania wieczystego właścicielem

		nieruchomości gruntowej pozostaje Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego (gmina, powiat, województwo) lub związek jednostek samorządu terytorialnego. Nabywca jest użytkownikiem wieczystym nieruchomości gruntowej, natomiast ma pełne prawo własności do budynków i innych urządzeń wzniesionych na gruncie. Jednakże zgodnie z art. 71 ust. 1. ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 2147) za oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste pobiera się pierwszą opłatę i opłaty roczne. Stawka procentowa pierwszej opłaty z tytułu użytkowania wieczystego wynosi od 15% do 25% ceny nieruchomości gruntowej, natomiast wysokość stawek procentowych opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego jest uzależniona od określonego w umowie celu, na jaki nieruchomość gruntowa została oddana i wynosi 0,3 – 3% ceny nieruchomości, w zależności od określonego w umowie celu, na jaki nieruchomość gruntowa została oddana. Wobec powyższego prawo użytkowania wieczystego jest odpłatne (przez cały okres użytkowania) - beneficjent regularnie (raz w roku) ponosi za użytkowanie opłatę. Tym samym nie jest spełniony warunek z art. 69 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013 - niedokonania żadnych płatności w gotówce potwierdzonych fakturami lub dokumentami o równoważnej wartości dowodowej – i nieruchomość, do której podmiot posiada prawo użytkowania wieczystego nie może stanowić wkładu rzeczowego w ramach poddziałania 19.2.
50.	Wg § 17 ust. 1 rozporządzenia kosztem kwalifikowalnym może być zakup licencji np. do korzystania z programów komputerowych. Czy ma znaczenie termin ważności licencji - np. licencja ważna tylko na rok, jak również sposób rozliczenia licencji - np. co miesięczny?	Na wstępie należy stwierdzić, że pytanie nie jest precyzyjne, bowiem nie wynika z niego o jaki rodzaj licencji wnioskodawca pyta i jaki rodzaj operacji będzie realizowany. Nie jest wiadomo, czy wnioskodawca będzie prowadził np. sklep internetowy (licencja oprogramowania będzie niezbędna przez cały okres realizacji operacji oraz w okresie trwałości operacji, czy też licencja będzie potrzebna przez krótki okres realizacji operacji (np. do stworzenia jednorazowej grafiki komputerowej – wystarczy licencja krótkoterminowa). Zagadnienie kwalifikowalności poszczególnych kosztów operacji może być rozpatrywane wyłącznie w kontekście operacji, która ma swój cel, zakres i specyfikę, a więc zakres ponoszonych kosztów, które mogą zostać uznane za kwalifikowalne jest sprawą indywidualną, którą warunkuje szereg obiektywnych czynników. Niezależnie od powyższego należy mieć na uwadze, że: – koszt zakupu licencji komputerowej może być uznany jako koszt kwalifikowalny, nawet w przypadku, gdy jego ważność będzie ograniczona;

		– w przypadku, kiedy licencja będzie niezbędna w trakcie realizowanej operacji oraz w okresie trwałości operacji - w celu zachowania ciągłości zadania/operacji/prowadzonej działalności w oparciu o określony program komputerowy beneficjent powinien odnawiać licencję (z własnych środków); – przy planowaniu kosztów objętych biznesplanem w ramach operacji związanej z podejmowaniem działalności gospodarczej, podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy może uwzględnić planowane do poniesienia koszty związane z zakupem licencji – obejmujące okres jej obowiązywania od dnia zawarcia umowy o przyznaniu pomocy do dnia złożenia wniosku o płatność drugiej transzy; – w przypadku operacji związanej z rozwijaniem działalności gospodarczej, koszty zakupu licencji powinny dotyczyć wyłącznie operacji realizowanej w ramach rozwijanej działalności wskazanej w dokumentach aplikacyjnych, a nie służyć aktualnie wykonywanym przez przedsiębiorcę działalnościom. Ponadto w ramach rozwijanej działalności, kwalifikowane mogą być koszty związane z zakupem licencji, obejmujące okres jej obowiązywania od dnia zawarcia umowy o przyznaniu pomocy do dnia złożenia wniosku o płatność końcową. – nie ma znaczenia liczba płatności dokonywanych na zakup/odnowienie licencji.
51.	Proszę o wyjaśnienie zapisu § 2 ust. 2 rozporządzenia (Dz. U. 2015, poz. 1570 z późn. zm.) wskazującego, iż pomoc na operacje w zakresie określonym w § 2 ust. 1 ma charakter pomocy de minimis, z wyjątkiem pomocy, do której nie ma zastosowania rozporządzenie Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis. Proszę wyjaśnić, czy limit pomocy de minimis należy weryfikować w odniesieniu do danej operacji, czy podmiotu wnioskującego. Np. w ramach zakresu operacji dotyczącego zachowania dziedzictwa lokalnego pomoc finansową może uzyskać	Zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia 19.2 - pomoc na operacje w ramach poddziałania 19.2 ma charakter pomocy de minimis, z wyjątkiem pomocy, do której nie ma zastosowania rozporządzenie Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013, str. 1) – zwane dalej rozporządzeniem nr 1407/2013. W związku z powyższym, w ramach poddziałania 19.2 stosowane są zasady przyznawania takiej pomocy, w szczególności wynikające z rozporządzenia nr 1407/2013. Zgodnie z jego art. 1, rozporządzenie stosuje się do pomocy przyznawanej przedsiębiorstwom we wszystkich sektorach, z wyjątkiem: a) pomocy przyznawanej przedsiębiorstwom prowadzącym działalność w sektorze rybołówstwa i akwakultury, objętym rozporządzeniem Rady (WE) nr 104/2000; b) pomocy przyznawanej przedsiębiorstwom zajmującym się produkcją podstawową produktów rolnych; c) pomocy przyznawanej przedsiębiorstwom prowadzącym działalność w sektorze przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych w następujących przypadkach:

	podmiot, którego dotyczą zapisy rozporządzenia Komisji (UE)nr 1407/2013 dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis. Czy pomimo tego, iż operacja nie będzie dochodowa, należy również wystawić zaświadczenie o uzyskanej pomocy de minimis, skoro dany podmiot (przedsiębiorca) nie uzyska żadnej korzyści ze zrealizowanej operacji.	(i) kiedy wysokość pomocy ustalana jest na podstawie ceny lub ilości takich produktów nabytych od producentów podstawowych lub wprowadzonych na rynek przez przedsiębiorstwa objęte pomocą; (ii) kiedy przyznanie pomocy zależy od faktu przekazania jej w części lub w całości producentom podstawowym; d) pomocy przyznawanej na działalność związaną z wywozem do państw trzecich lub państw członkowskich, tzn. pomocy bezpośrednio związanej z ilością wywożonych produktów, tworzeniem i prowadzeniem sieci dystrybucyjnej lub innymi wydatkami bieżącymi związanymi z prowadzeniem działalności wywozowej; e) pomocy uwarunkowanej pierwszeństwem korzystania z towarów krajowych w stosunku do towarów sprowadzanych z zagranicy. Kwestie łączenia pomocy de minimis reguluje art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 1407/2013 wskazując, że *pomoc de minimis przyznaną zgodnie z niniejszym rozporządzeniem można łączyć z pomocą de minimis przyznaną zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) nr 360/2012 do pułapu określonego w tym rozporządzeniu. Można ją łączyć z pomocą de minimis przyznaną zgodnie z innymi rozporządzeniami o pomocy de minimis do odpowiedniego pułapu określonego w art. 3 ust. 2 niniejszego rozporządzenia.* Art. 5 ust. 2 rozporządzenia nr 1407/2013 wskazuje, że *całkowita kwota pomocy de minimis przyznanej przez państwo członkowskie jednemu przedsiębiorstwu nie może przekroczyć 200 000 EUR w okresie trzech lat podatkowych. Całkowita kwota pomocy de minimis przyznanej przez państwo członkowskie jednemu przedsiębiorstwu prowadzącemu działalność zarobkową w zakresie drogowego transportu towarów nie może przekroczyć 100 000 EUR w okresie trzech lat podatkowych. Pomoc de minimis nie może zostać wykorzystana na nabycie pojazdów przeznaczonych do transportu drogowego towarów.* Wobec tego: 1) całkowita kwota pomocy de minimis sprawdzana jest w odniesieniu do jednego przedsiębiorstwa, rozumianego zgodnie z art. 2 ust. 2 rozporządzenia nr 1407/2013 (nie operacji); 2) zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia - pomoc na operacje w ramach poddziałania 19.2 ma charakter pomocy de minimis (wystawiane jest zaświadczenie o jej uzyskaniu), z wyjątkiem pomocy, do której nie ma zastosowania rozporządzenie Komisji (UE) nr 1407/2013 (wyłączenia podane powyżej).

52.	Czy w ramach „podnoszenia kompetencji" (§ 2 ust. l lit. c) można sfinansować studia podyplomowe, studia uzupełniające, usługi noclegowe związane z udziałem w szkoleniach, studiach, koszty dojazdu na szkolenia, studia?	Jeżeli operacja zakłada poniesienie zarówno kosztów inwestycyjnych w ramach, np. rozwijania działalności gospodarczej, jak również kosztów szkoleń (kurów/studiów) służących nabyciu określonych kompetencji przez osoby realizujące operację, bez których poniesienia podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie mógłby zrealizować operacji - wówczas taka operacja mogłaby zostać objęta wsparciem w ramach poddziałania 19.2, pod warunkiem spełnienia pozostałych wymogów rozporządzenia 19.2. Zakres zadania związany z podnoszeniem kwalifikacji musi być ściśle powiązany z realizacją pozostałych zadań w ramach realizowanej operacji. Zgodnie § 17 ust. l pkt 2 rozporządzenia 19.2 kosztem planowanym do poniesienia / kosztem kwalifikowalnym jest zakup usług. Wobec tego, w opinii DDD ARiMR – możliwe jest, aby koszt usługi noclegowej albo koszt usługi dojazdu powiązany z zakresem podnoszenia kompetencji – był kwalifikowalny. Przy tym należy pamiętać, że: – przy planowaniu kosztów objętych biznesplanem w ramach operacji związanej z podejmowaniem działalności gospodarczej, podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy może uwzględnić planowane do poniesienia koszty związane z podnoszeniem kompetencji osób realizujących operację – obejmujące okres jej obowiązywania od dnia zawarcia umowy o przyznaniu pomocy do dnia złożenia wniosku o płatność drugiej transzy; – w przypadku operacji związanej z rozwijaniem działalności gospodarczej, koszty związane z podnoszeniem kompetencji osób realizujących operację powinny dotyczyć wyłącznie działalności realizowanej w ramach rozwijanej działalności wskazanej w dokumentach aplikacyjnych. Ponadto w ramach rozwijanej działalności, kwalifikowane mogą być koszty związane z podnoszeniem kompetencji osób realizujących operację, obejmujące okres jej obowiązywania od dnia zawarcia umowy o przyznaniu pomocy do dnia złożenia wniosku o płatność końcową; – koszty związane z podnoszeniem kompetencji osób realizujących operację (kurs / szkolenie) w okresie realizacji operacji muszą nie tylko zostać poniesione, ale kurs / szkolenie studia zakończone.
53.	Czy kosztem kwalifikowalnym w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest zakup używanego środka transportu do świadczenia usług gastronomicznych (sklep lub bar obwoźny)?	Podstawową regułą stosowaną w odniesieniu do wydatków kwalifikujących się do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, jest udzielanie pomocy na zakup lub leasing nowych maszyn i wyposażenia do wartości rynkowej majątku, co wynika z art. 45 ust. 2 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski

		Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 487, z późn. zm.). Dlatego też, zgodnie z powyższą zasadą, koszty zakupu, o których mowa w § 17 ust. 1 pkt 5 – 7 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego PROW 2014 – 2020 (Dz. U. poz. 1570, z późn. zm.) (rozporządzenie LSR), dotyczą dóbr nowych. W odniesieniu do operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, przepisy rozporzadzenia LSR wskazują, że koszty planowane do poniesienia powinny mieścić się w zakresie kosztów, o których mowa w § 17 ust. 1 rozporządzenia LSR. Zatem, o ile nie jest możliwe zaplanowanie do poniesienia kosztu zakupu używanego środka transportu ciężarowego, dopuszczalne jest zaplanowanie zakupu nowego wyposażenia gastronomicznego w celu świadczenia usług gastronomicznych w pojeździe specjalnym typu sklep/bar.
54.	Czy możliwa jest realizacja operacji w zakresie budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej której beneficjentem operacji będzie osoba prawna - parafia. Operacja będzie dotyczyć przebudowy infrastruktury tj. przebudowy ogrodzenia wokół obiektu sakralnego (świątyni), jako obiektu kultury chrześcijańskiej. Przebudowa ogrodzenia jest konieczna ze względu na usuwanie się nasypu, na którym wybudowana jest świątynia, co powoduje, że ogrodzenie się załamuje i usuwa się kostka położona na placu wokół świątyni. Przebudowa ogrodzenia będzie połączona ze wzmocnieniem nasypu przez zabezpieczania cementowe, aby zapewnić trwałość ogrodzenia.	Na wstępie zaznaczam, że DDD ARiMR zgadza się z podejściem przedstawionym przez Samorząd Województwa. Przepisy rozporządzenia pozwalają na realizację operacji przez parafię (osobę prawną) w zakresie dotyczącym zachowania dziedzictwa lokalnego, operacji związanej, np. z zabytkowym kościołem i infrastrukturą mu towarzyszącą. Przy czym należy pamiętać, że kwalifikowalność operacji może być rozpatrywana wyłącznie w kontekście konkretnej operacji, która ma swój cel, zakres, a więc możliwość jej realizacji oraz zakresu ponoszonych kosztów, które mogą zostać uznane za kwalifikowane jest sprawą indywidualną, którą warunkuje szereg obiektywnych czynników. Dziedzictwo kulturowe społeczności lokalnych i społeczeństw obejmują wszystkie dobra stworzone ludzkim talentem, mające obiektywną wartość historyczną i artystyczną. Mogą one mieć zarówno wymiar materialny, jak i niematerialny. Do zasobów materialnych zalicza się w szczególności układy urbanistyczne, sieć dróg, zabytkową zabudowę reprezentującą rożne wykształcone historycznie typy, zespoły form krajobrazu zielonego, wartości archeologiczne, a także zasoby ruchome (kolekcje, archiwa, zbiory biblioteczne i muzealne). Zasobami niematerialnymi są historycznie wykształcone więzi i struktury wewnątrz społeczności, historyczne tradycje miejsc i społeczności, zwyczaje, itd. Jak wyżej wskazano, z zagadnieniem dziedzictwa kulturowego wiąże się pojęcie zabytku. W świetle ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 r. (Dz.U. 2003 nr 162 poz. 1568) *zabytek* to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość

historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 pkt. 1).

Należy więc podkreślić, że zabytek jest tylko częścią składową materialnego dziedzictwa kulturowego społeczności lokalnej.

realizacja operacji dotycząca zachowania dziedzictwa lokalnego - prace archeologiczne na cmentarzu

Słuszną wątpliwość wzbudziła u Państwa operacja planowana do realizacji w zakresie dziedzictwa lokalnego polegająca na pracach archeologicznych na cmentarzu (tu: nie wpisanego do rejestru ani do ewidencji zabytków). Rozporządzenie jasno wskazuje na zakres zachowania dziedzictwa lokalnego - czytaj: jego utrwalenie, utrzymanie, a nie – poszukiwanie, np. zabytków archeologicznych (potencjale dziedzictwo lokalne).

realizacja operacji dotycząca zachowania dziedzictwa lokalnego - wymiana płyt nagrobkowych na cmentarzu (nie wpisanym do rejestru ani do ewidencji zabytków)

Kolejną wątpliwością poruszoną w Państwa piśmie, jest możliwość realizowania operacji, w zakres której wchodzi wymiana płyt nagrobkowych na cmentarzu nie wpisanym do rejestru ani do ewidencji zabytków.

Poddając pod rozważenie taki przypadek, po pierwsze należy wziąć pod uwagę fakt, ze dziedzictwo lokalne to obiekty, które mają znaczenie dla społeczności lokalnej nie tylko zabytkowe, ale również historyczne – nie będące zabytkami (o czym wspomniano wcześniej).

Ponadto należy wskazać, że zgodnie z Instrukcją Komisji Episkopatu do spraw Sztuki Kościelnej – 1987 (ochrona cmentarzy):

- Grobowce i mogiły opuszczone przez wymarcie krewnych lub spadkobierców, szczególne zaś zabytkowe **i historyczne**, winny być otoczone parafialną opieką społeczną. Odnosi się to także do mogił i nagrobków ludzi związanych z dziejami parafii, regionu, lub kraju, choćby nie były zabytkami starego drzewostanu, który często stanowi o istotnych walorach estetycznych miejsca i otaczającego go krajobrazu.
- Należy zachować pomniki nagrobne, krzyże, obeliski i inne obiekty o charakterze zabytkowym **i historycznym**, znajdujące się w obrębie cmentarzy grzebalnych oraz przykościelnych.
- Nagrobki zabytkowe **i historyczne** uszkodzone przez czas należy zabezpieczyć przed dalszym niszczeniem, poddać konserwacji, a następnie otoczyć opieką społeczną parafian lub ewentualnie nowych użytkowników.

Wobec powyższego wymiana płyt nagrobkowych na cmentarzu stanowiącym dziedzictwo kulturowe (lokalne) mające wartość historyczną (nie wpisanym do rejestru zabytków) może służyć zaspokojeniu potrzeb społeczności lokalnej – i spełniając ten warunek oraz pozostałe

		warunki wynikające z rozporządzenia - mogłaby podlegać wsparciu w poddziałaniu 19.2. Przy czym należy pokreślić, że obowiązek udowodnienia i udokumentowania powyższego spoczywa na podmiocie ubiegającym się o przyznanie pomocy. Pomoc na realizację operacji w zakresie zachowania dziedzictwa lokalnego może być przyznana, jeżeli operacja służyć będzie zaspokojeniu potrzeb społeczności lokalnej. Podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy musi mieć na uwadze, że pomoc przyznawana jest w formie refundacji kosztów kwalifikowalnych uzasadnionych zakresem operacji, niezbędnych do osiągniecia celu oraz racjonalnych. Ponadto operacja musi realizowana być zgodnie z celami programu oraz przyczyniać się do realizacji celów określonych w LSR.
55.	Podejmowanie działalności gospodarczej w poddziałaniu 19.2 - warunek minimalnej wartości całkowitej operacji	Przez minimalną całkowitą wartość operacji (nie mniej niż 50 tys. zł), o której mowa w § 4 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020 (Dz. U. z 2017 r., poz. 772) (rozporządzenie 19.2), w przypadku operacji dotyczących podejmowania działalności gospodarczej (gdzie pomoc przyznawana jest w formie zryczałtowanej) należy rozumieć kwotę przyznawanej pomocy. Natomiast stosownie do § 5 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia 19.2 biznesplan, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 5, jest racjonalny i uzasadniony zakresem operacji, w szczególności, jeżeli suma kosztów planowanych do poniesienia w ramach tej operacji, ustalona z uwzględnieniem wartości rynkowej tych kosztów, jest nie niższa niż 70% kwoty, jaką można przyznać na tę operację (czyli kwoty przyznawanej pomocy).
56.	Możliwość zakupu koni i psów.	Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego PROW 2014 - 2020 (Dz. U. poz. 1570 z późn. zm.) (rozporządzenie LSR) w zakresie możliwości kwalifikowania kosztu zakupu koni i psów do hodowli, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi informuje, że katalog kosztów kwalifikowalnych określony w § 17 ust. 1 rozporządzenia LSR nie przewiduje możliwości zakupu zwierząt/inwentarza żywego. Co prawda w pkt 7 ww. przepisu mowa jest o rzeczach innych niż wymienione w pkt 5 i 6, w tym materiałów, jednak na gruncie prawa cywilnego zwierzęta nie są rzeczami (art. 45 KC). Potwierdza to treść art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2003 r. Nr 106, poz. 1002 z późn. zm.), zgodnie z którym „zwierzę, jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą". Należy wskazać, że nie każdy przedmiot materialny jest rzeczą, mogą istnieć w tym zakresie pewne wyłączenia uzasadnione względami moralnymi czy interesem społecznym. W tym kontekście należy wskazać na te

		przedmioty, które pomimo swojej materialnej postaci nie są w prawie cywilnym uznawane za rzeczy. Należą do nich m.in. zwierzęta.
57.	Jaka jest definicja podmiotu wykonującego działalność gospodarczą? Czy gospodarstwa agroturystyczne, rolnicze nieprowadzące działalności gospodarczej w myśl ustawy o swobodzie działalności gospodarczej mogą być partnerami wnioskującymi o pomoc w tym zakresie (wspieranie współpracy)?	Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego PROW 2014 - 2020 (Dz. U. poz. 1570, z późn. zm.) (rozporządzenie LSR), pomoc w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność", może dotyczyć operacji w zakresie wspierania współpracy między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą na obszarze wiejskim objętym LSR. Powyższy przepis oznacza, iż nie ma ograniczenia polegającego na wspieraniu współpracy wyłącznie między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej.
58.	Czy jeśli planowana sieć liczyć będzie 15-20 podmiotów, to wszyscy mają występować jako wnioskodawcy? Jeśli zatrudniony na umowę o pracę będzie koordynator, to czy tylko podmiot zatrudniający przedstawia deklarację ZUS z 12 miesięcy, czy mają przedstawić wszyscy wnioskujący?	Zgodnie z § 10 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia LSR porozumienie o wspólnej realizacji operacji, która ma na celu zwiększenie sprzedaży dóbr lub usług oferowanych przez podmioty z obszaru wiejskiego objętego LSR przez zastosowanie wspólnego znaku towarowego lub stworzenie oferty kompleksowej sprzedaży takich dóbr i usług, zawiera wskazanie strony, która jest upoważniona do ubiegania się o pomoc w imieniu pozostałych stron porozumienia. Kwestie dotyczące składania formularzy rozliczeniowych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wraz z wnioskiem o przyznanie pomocy, zostały szczegółowo przedstawione w instrukcji wypełniania wniosku o przyznanie pomocy dostępnej na stronie internetowej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (www.arimr.gov.pl).
59.	Czy mają Państwo jakieś praktyczne wskazówki, w jaki sposób zorganizować złożenie wniosku przez 10 wnioskodawców?	Ubiegając się o wsparcie w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego PROW 2014 - 2020, przede wszystkim należy zapoznać się z obowiązującymi przepisami prawa, w tym z rozporządzeniem LSR oraz formularzem wniosku o przyznanie pomocy, instrukcją jego wypełniania, a także informacjami pomocniczymi dostępnymi na stronie internetowej ARiMR (www.arimr.gov.pl). Dodatkowo MRiRW zachęca, aby podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy zwrócił się z prośbą o bezpłatne doradztwo w zakresie przygotowania wniosku o przyznanie pomocy do właściwej lokalnej grupy działania.

60.	Możliwość kwalifikowania kosztów remontu w ramach poddziałania 19.2.	Biorąc pod uwagę § 17 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 (Dz. U. poz. 1570, z późn. zm.) - (rozporządzenie 19.2), do kosztów kwalifikowalnych operacji zalicza się koszty m.in. zakupu robót budowlanych lub usług. Z definicji zawartej w art.3 pkt. 7 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 r., poz. 290, z późn. zm), wynika, że przez roboty budowlane należy rozumieć nie tylko budowę, a także prace polegające na remoncie obiektu budowlanego. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na art. 45 ust.2 2 lit. a rozporzadzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporzadzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str 487, z późn. zm.), zgodnie z którym wydatki kwalifikujące się do wsparcia z EFRROW ograniczają się do kosztów budowy, nabycia, wyłacznie z leasingiem, lub modernizacji nieruchomości, przy czym niezwykle istotne w tym przypadku jest brzmienie tego przepisu w angielskiej wersji językowej, w której użyto sformułowania *improvement of immovable property*, co w dosłownym tłumaczeniu oznacza *ulepszenie nieruchomość*, zaś w polskiej wersji językowej przetłumaczono jako *modernizacja nieruchomości.* Biorąc pod uwagę powyzsze, do kosztów kwalifikowalnych operacji nalezą prace polegajace na remoncie, o ile wiążą się z modernizacją (ulepszeniem) nieruchomości. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, iż w przypadku zakresu operacji, o którym mowa w §2 ust. 1 pkt 6 i 7 rozporzadzenia 19.2., pomoc jest przyznawana na operacje jedynie w zakresie budowy lub przebudowy 9a więc bez remontu) ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekracyjnej, lub kulturalnej, a także publicznych dróg gminnych lub powiatowych.
8. Wkład własny		
1.	Czy będzie weryfikowane pochodzenie środków wykazanych przez beneficjenta jako wkład własny w ramach operacji?	W przypadku operacji, w ramach której pomoc jest przyznawana formie refundacji kosztów kwalifikowalnych niższej niż 100% tych kosztów, nie jest planowane wymaganie od beneficjenta udokumentowania źródeł pochodzenia środków stanowiących wkład własny w ramach operacji. Oznacza to, że beneficjent nie musi dokumentować, że ma zabezpieczone środki na realizację operacji. Należy jednak pamiętać, że zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem

		Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), pomoc jest przyznawana jeśli koszty kwalifikowalne operacji nie są współfinansowane z innych środków publicznych, oraz zgodnie z art. 48 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 809/2014 z dnia 17 lipca 2014 r. ustanawiającego zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli, środków rozwoju obszarów wiejskich oraz zasady wzajemnej zgodności (Dz. Urz. UE L 227 z 31.7.2014, str. 69), kontrole administracyjne obejmują procedury zapobiegające nieprawidłowemu podwójnemu finansowaniu z innych systemów unijnych lub krajowych i w ramach poprzedniego okresu programowania. Jeżeli występuje finansowanie z innych źródeł, kontrole te gwarantują, że łączna otrzymana pomoc nie przekracza maksymalnych dopuszczalnych kwot lub stawek wsparcia. Oznacza to, że kwestia współfinansowania operacji z innych środków publicznych oraz podwójnego finansowania będzie elementem kontroli administracyjnej wniosku o przyznanie pomocy.
2.	Czy można zakwalifikować jako rzeczowy wkład własny, posiadane już np. krzesła lub stoły, jeśli operacją jest np. budowa sali bankietowej?	Pytanie zostało sformułowane w sposób bardzo ogólny. Jednakże należy mieć na uwadze, iż zgodnie z zapisami § 17 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 r., poz. 1570 oraz z 2016 r., poz. 1390; zwanego dalej Rozporządzeniem) do kosztów kwalifikowalnych zalicza się także wartość wkładu rzeczowego, o którym mowa w art. 69 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013. Przywołany wyżej artykuł stanowi, iż wkłady rzeczowe w formie robót budowlanych, towarów, usług, gruntów i nieruchomości, w przypadku których nie dokonano żadnych płatności w gotówce potwierdzonych fakturami lub dokumentami o równoważnej wartości dowodowej, mogą stanowić wydatki kwalifikowalne, pod warunkiem, że przewidują to zasady kwalifikowalności EFSI i programu operacyjnego oraz z zastrzeżeniem spełnienia określonych w ww. rozporządzeniu kryteriów. W instrukcji wypełniania wniosku o przyznanie pomocy na operacje w ramach poddziałania 19.2 z wyłączeniem projektów grantowych oraz operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej przy zapisach dotyczących wkładu rzeczowego pojawiły się również określenia typu: „sprzęty” i „surowce”, jednakże nie zostały one literalnie wskazane w rozporządzeniu nr 1303/2013, zgodnie z którym do wkładu rzeczowego zalicza się: roboty budowlane, towary, usługi, grunty i nieruchomości (nie zaś sprzęt, surowce). Wobec powyższego SWW zwrócił się do ARiMR z prośbą o wyjaśnienie zaistniałych w tym zakresie wątpliwości. Jednocześnie informuję, iż w ramach operacji z zakresu podejmowania działalności gospodarczej nie można zaliczyć do planowanych do poniesienia kosztów wkładu rzeczowego. Koszty te dla

		tego typu operacji muszą mieścić się w zakresie kosztów, o których mowa w § 17 ust. 1 Rozporządzenia. Ponadto w zależności od zakresu planowanej do realizacji operacji (§ 2 ust. 1 pkt 1-8) należy zweryfikować, czy spełnia ona odpowiednie warunki określone w Rozporządzeniu, a koszty, które zamierza wnioskodawca ponieść w jej ramach, będą uzasadnione zakresem operacji, niezbędne do osiągnięcia jej celu oraz racjonalne.
3.	Czy wystarczającym dokumentem ustalającym wysokość wkładu rzeczowego w postaci nieruchomości jest akt notarialny kupna tej nieruchomości (2015 rok), czy niezbędna jest dodatkowo wycena przez rzeczoznawcę majątkowego i czy może to być dowolny rzeczoznawca majątkowy?	Informuję, iż zgodnie z Instrukcją wypełniania wniosku o przyznanie pomocy na operacje w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" z wyłączeniem projektów grantowych oraz operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej objętego PROW 2014-2020 w pkt 6.2 wniosku o przyznanie pomocy wnioskodawca zobowiązany jest do wpisania kodu PKD działalności związanej z realizacją operacji. Ważne jest aby podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy wykonywał działalność odpowiednią do przedmiotu operacji, którą zamierza realizować. Należy mieć na uwadze, że zgodnie z § 17 ust. 2 rozporządzenia do kosztów kwalifikowalnych zalicza się wartość wkładu rzeczowego, o którym mowa wart. 69 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. Akt notarialny kupna nieruchomości może być jedynie dokumentem potwierdzającym posiadanie tytułu prawnego do nieruchomości, natomiast jeśli podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy planuje wnieść wkład rzeczowy w formie nieruchomości, wartość tej nieruchomości może być określona jedynie poprzez rzeczoznawcę majątkowego. Należy mieć na uwadze, że koszty kwalifikowalne podlegają refundacji w pełnej wysokości od dnia, w którym została zawarta umowa, a w przypadku kosztów ogólnych od dnia 1 stycznia 2014 r. W związku z tym aby wartość wkładu rzeczowego w zakresie udostępnienia nieruchomości można było zaliczyć do kosztów kwalifikowalnych musi być wniesiona po podpisaniu umowy. Forma wniesienia wkładu rzeczowego powinna się odbywać z zachowaniem ogólnych zasad obowiązującego prawa.
9. Wkład rzeczowy		
1.	Zgodnie z § 17 ust. 2 rozporządzenia 19.2 do kosztów kwalifikowalnych zalicza się wartość wkładu rzeczowego, o którym mowa w art. 69 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013. Czy posiadane przez wnioskodawcę maszyny mogą być potraktowane jako wkład rzeczowy i w jaki sposób należy szacować jego wartość?	Odpowiedź na pytanie jest oczywista w świetle regulacji zawartej w art. 69 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320), do którego bezpośrednio odsyła § 17 ust. 2 rozporządzenia 19.2. Zgodnie z art. 69 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, wkład rzeczowy może mieć

		formę robót budowlanych, towarów, usług, gruntów i nieruchomości, w przypadku których nie dokonano żadnych płatności w gotówce potwierdzonych fakturami lub dokumentami o równoważnej wartości dowodowej, pod warunkiem że przewidują to zasady kwalifikowalności EFSI i programu operacyjnego oraz z zastrzeżeniem spełnienia wszystkich wymienionych poniżej kryteriów: a) wydatki publiczne wypłacane na rzecz operacji obejmujące wkłady rzeczowe nie przekraczają łącznych wydatków kwalifikowanych, z wyłączeniem wkładów rzeczowych, na zakończenie operacji; b) wartość przypisana wkładom rzeczowym nie przekracza kosztów ogólnie przyjętych na danym rynku; c) wartość i dostarczenie wkładów rzeczowych mogą być poddane niezależnej ocenie i weryfikacji; d) w przypadku udostępnienia gruntu lub nieruchomości można dokonać płatności w gotówce do celów umowy leasingu o nominalnej rocznej wartości nieprzekraczającej jednej jednostki waluty państwa członkowskiego. e) w przypadku wkładów rzeczowych w formie nieodpłatnej pracy wartość takiej pracy jest określana z uwzględnieniem zweryfikowanego czasu poświęconego na pracę i wysokości wynagrodzenia za pracę równoważną. Wartość gruntu lub nieruchomości, o której mowa w lit. d) akapit pierwszy niniejszego ustępu musi być poświadczana przez niezależnego, wykwalifikowanego eksperta lub należycie upoważniony organ urzędowy i nie przekraczać limitu ustanowionego w ust. 3 lit. b).
2.	Zgodnie z § 17 ust. 2 rozporządzenia: „Do kosztów kwalifikowalnych zalicza się także wartość wkładu rzeczowego, o którym mowa w art. 69 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013”. Zgodnie z § 17 ust. 3 rozporządzenia: „Wartość wkładu rzeczowego, o którym mowa w art. 69 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013, w formie nieodpłatnej pracy ustala się jako iloczyn liczby przepracowanych godzin oraz ilorazu przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w drugim roku poprzedzającym rok, w którym złożono wniosek o przyznanie pomocy, i liczby 168”. Czy drugi rok poprzedzający rok, w którym złożono wniosek o przyznanie pomocy to dla	Drugim rokiem poprzedzającym rok w którym złożono wniosek o przyznanie pomocy dla naborów przeprowadzanych w roku 2016 jest rok 2014. Zgodnie z §17 ust.2 rozporządzenia do kosztów kwalifikowalnych zalicza się także wartość wkładu rzeczowego w formie nieodpłatnej pracy o którym mowa w art.69 ust.l rozporządzenia nr 1303/2013, którego wartość ustala się jako iloczyn liczby przepracowanych godzin oraz ilorazu przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w drugim roku poprzedzającym rok, w którym złożono wniosek o przyznanie pomocy i liczby 168 . Dla wniosków o przyznanie pomocy składanych w ramach naborów w roku 2016 wartość wkładu rzeczowego w formie nieodpłatnej pracy należy ustalić w następujący sposób: 3.783,46zł / 168 dni = 22,52zł x ilość przepracowanych godzin (przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w roku 2014, określone komunikatem Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 10 lutego 2015r). Należy w tym miejscu nadmienić, że ww. rozporządzenia nie określają wartości netto godz. pracy, jako kosztu kwalifikowalnego, dlatego też inny sposób wyliczenia wartości wkładu rzeczowego w formie nieodpłatnej pracy będzie niezgodny z zapisami rozporządzenia, a tym samym będzie wskazany jako błąd, podczas weryfikacji wniosku o przyznanie pomocy.

	naborów, które będą przeprowadzane w 2016r, jest rokiem 2014? Czy będzie można do wyliczeń kosztów kwalifikowalnych przyjąć kwotę netto niższą niż wynika to z Komunikatu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej. W przypadku, gdy kosztem kwalifikowalnym w formie nieodpłatnej pracy będą godziny pracy w kwocie netto (VAT nie będzie kosztem kwalifikowalnym), jak wyliczyć kwotę netto godz. pracy? W/w komunikat dotyczy przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w kwocie brutto.	
3.	Zgodnie z § 17 ust. 2 rozporządzenia, do kosztów kwalifikowalnych zalicza się także wartość wkładu rzeczowego, o którym mowa w art. 69 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013, tj. m.in. nieruchomości, w przypadku których nie dokonano żadnych płatności w gotówce potwierdzonych fakturami lub dokumentami o równoważnej wartości dowodowej. Biorąc również pod uwagę przepis zawarty w § 29 ust. 3 rozporządzenia, koszty kwalifikowalne podlegają refundacji jeżeli zostały poniesione od dnia, w którym została zawarta umowa przyznania pomocy. Dlatego też powstaje pytanie, czy wartość wspomnianego wyżej wkładu rzeczowego w formie nieruchomości, której Beneficjent stał się właścicielem przed dniem podpisania umowy o przyznaniu pomocy, będzie stanowiła koszty kwalifikowalne operacji.	Zgodnie z § 17 ust. 2 rozporządzenia, do kosztów kwalifikowalnych zalicza się także wartość wkładu rzeczowego, o którym mowa w art. 69 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013. Wkład rzeczowy – jak każdy koszt stanowiący podstawę do wyliczenia kwoty pomocy - ocenia się również pod względem zasadności i racjonalności. Zgodnie z art. 69 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013 – wkład rzeczowy może mieć formę robót budowlanych, towarów, usług, gruntów i nieruchomości, w przypadku których nie dokonano żadnych płatności w gotówce potwierdzonych fakturami lub dokumentami o równoważnej wartości dowodowej, pod warunkiem że przewidują to zasady kwalifikowalności EFSI i programu operacyjnego oraz z zastrzeżeniem spełnienia wszystkich poniższych kryteriów: a) wydatki publiczne wypłacane na rzecz operacji obejmujące wkłady rzeczowe nie przekraczają łącznych wydatków kwalifikowanych, z wyłączeniem wkładów rzeczowych, na zakończenie operacji; b) wartość przypisana wkładom rzeczowym nie przekracza kosztów ogólnie przyjętych na danym rynku; c) wartość i dostarczenie wkładów rzeczowych mogą być poddane niezależnej ocenie i weryfikacji; d) w przypadku udostępnienia gruntu lub nieruchomości można dokonać płatności w gotówce do celów umowy leasingu o nominalnej rocznej wartości nieprzekraczającej jednej jednostki waluty państwa członkowskiego; e) w przypadku wkładów rzeczowych w formie nieodpłatnej pracy wartość takiej pracy jest określana z uwzględnieniem zweryfikowanego czasu poświęconego na pracę i wysokości wynagrodzenia za pracę równoważną.

		Wartość gruntu lub nieruchomości, o której mowa w lit. d) musi być poświadczana przez niezależnego, wykwalifikowanego eksperta lub należycie upoważniony organ urzędowy i nie przekraczać limitu ustanowionego w art. 69 ust 3 lit. b), tj. 10 % łącznych wydatków kwalifikowalnych dla danej operacji. W przypadku terenów opuszczonych oraz poprzemysłowych, na których znajdują się budynki, limit ten zostaje podniesiony do 15 %. W wyjątkowych i należycie uzasadnionych przypadkach limit może zostać podniesiony powyżej odnośnego ww. pułapu procentowego dla operacji dotyczących ochrony środowiska naturalnego. Art. 69 ust 1 rozporządzenia nr 1303/2013 zawiera nie do końca precyzyjne sformułowanie określające, że wydatki rzeczowe to takie, dla których „nie dokonano żadnych płatności w gotówce potwierdzonych fakturami lub dokumentami o równoważnej wartości dowodowej". Gdyby stosować to dosłownie, znacząco ograniczyłoby to możliwość uznawania wydatków rzeczowych za kwalifikowalne, gdyż praktycznie w każdym przypadku, choć często wiele lat temu, ktoś kiedyś dokonał płatności za dany przedmiot lub obiekt i ta płatność była w jakiś sposób potwierdzona, a nawet jeśli takiej płatności nie było, może to być obecnie trudno odpowiednio udokumentować, gdyż nie ma obowiązku bezterminowego przechowywania związanych z taką transakcją dokumentów. W czasie negocjacji rozporządzeń (na posiedzeniu Coreper II 18 kwietnia 2012 r.) Polska złożyła w kontekście tego przepisu oświadczenie, w którym wyjaśniła swój sposób rozumienia proponowanego przepisu: nie wyklucza on możliwości uwzględnienia w deklaracji wydatków jako kwalifikowalnego wkładu rzeczowego wartości dokumentacji, gruntów i nieruchomości, które były zakupione przez beneficjenta i za które beneficjent zapłacił przed rozpoczęciem okresu kwalifikowalności. Oświadczenie znalazło się w protokole z posiedzenia i Komisja przyjęła je do wiadomości (zgodnie z komentarzem do rozporządzeń unijnych dla polityki spójności na lata 2014-2020). Jednakże należy pamiętać, że celem tego przepisu było zapewnienie, że przepisy dotyczące wydatków rzeczowych nie służą do obchodzenia zasad dotyczących innych kwalifikowalnych płatności. Przypadkiem, w których możliwym będzie zaliczenie jako wkładu rzeczowego nieruchomości - może być chociażby sytuacja, w ramach której podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy chce przeprowadzić działania promocyjne obszaru objętego LSR, w tym produktów lokalnych i na potrzeby realizacji operacji chce udostępnić nieruchomość, która jest jego własnością (jako wkład rzeczowy).
4.	Czy można zakwalifikować jako rzeczowy wkład własny wartość gruntu dzierżawionego w przypadku podejmowania lub rozwijania działalności gospodarczej?	W zakresie podejmowania działalności gospodarczej pomoc jest przyznawana, o ile m.in. zgodnie z zapisami § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia koszty planowane do poniesienia w ramach operacji mieszczą się w zakresie kosztów, o których mowa w § 17 ust. 1 Rozporządzenia oraz nie są kosztami inwestycji polegającej na budowie albo przebudowie liniowych obiektów budowlanych w części dotyczącej realizacji odcinków zlokalizowanych poza obszarem wiejskim objętym LSR.

		Wobec powyższego, w zakresie operacji dotyczących podejmowania działalności gospodarczej kosztem planowanym do poniesienia nie może być wkład rzeczowy. Natomiast w ramach rozwijania działalności gospodarczej wkład rzeczowy może stanowić koszt kwalifikowalny, zgodnie z zapisami § 17 ust. 2 Rozporządzenia. Należy mieć na uwadze, iż do wkładów rzeczowych zalicza się m.in. grunty oraz nieruchomości, w przypadku których nie dokonano żadnych płatności w gotówce potwierdzonych fakturami lub dokumentami o równoważnej wartości dowodowej. Dodatkowo, zgodnie z zapisami instrukcji wypełniania wniosku o płatność m.in. dla operacji w zakresie rozwijania działalności gospodarczej, w przypadku udostępnienia gruntu lub nieruchomości wartość wkładu musi zostać poświadczona przez niezależnego, wykwalifikowalnego eksperta lub należycie upoważniony organ urzędowy oraz nie może przekraczać limitu 10% łącznych wydatków kwalifikowalnych dla danej operacji. Należy zaznaczyć, że planowane do poniesienia koszty powinny być uzasadnione ze względu na zakres planowanej do realizacji operacji oraz racjonalne. Ocena, czy w ramach danej operacji wkład rzeczowy będzie mógł być kwalifikowalny, jest możliwa w momencie dysponowania całą dokumentacją związaną z daną sprawą.
5.	Od kiedy kwalifikowalny jest wkład własny rzeczowy? Czy np. praca własna może zostać wykonana przed podpisaniem umowy o dofinansowanie i czy można kupić grunt budynek już po podpisaniu umowy i wnieść go, jako wkład własny w trakcie realizacji umowy (np. aneksując umowę)?	Koszty kwalifikowalne podlegają refundacji, jeśli zostały poniesione od dnia, w którym została zawarta umowa, co wynika z zapisów § 29 ust. 3 Rozporządzenia dot. wdrażania LSR oraz § 5 ust. 1 Umowy o przyznaniu pomocy. Nie ma odrębnego/ innego okresu kwalifikowalności dla wkładu rzeczowego, a zatem aby praca własna stanowiła kwalifikowalny wkład rzeczowy musi być wykonana po podpisaniu umowy. Należy przy tym zwrócić uwagę, że wkład własny musi pozostawać w związku i być niezbędny dla osiągnięcia celów projektu. Kluczowe przy tym jest, że zgodnie z art. 69. ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1303/2013 wkłady rzeczowe w formie robót budowlanych, towarów, usług, gruntów i nieruchomości, w przypadku których nie dokonano żadnych płatności w gotówce potwierdzonych fakturami lub dokumentami o równoważnej wartości dowodowej, mogą stanowić wydatki kwalifikowalne, a zakup nieruchomości wiąże się z „płatnościami”. Dodatkowo, koszty związane z zakupem nieruchomości nie stanowią kosztów kwalifikowalnych. W związku z powyższym opisana w zapytaniu sytuacja nie jest możliwa.

6.	W jakim okresie musi być sporządzony operat szacunkowy potwierdzający wartość wkładu rzeczowego wniesionego w formie gruntu lub nieruchomości?	Zgodnie z art. 69 rozporządzenia nr 1303/2013 wartość wkładu rzeczowego w postaci udostępnienia gruntu lub nieruchomości musi być poświadczana przez niezależnego, wykwalifikowanego eksperta lub należycie upoważniony organ urzędowy. Przykłady dokumentów oraz podmiotów, które mogą dokonać poświadczenia w ww. zakresie zostały podane w Instrukcji wypełniania wniosku o przyznanie pomocy na operacje w ramach poddziałania19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" z wyłączeniem projektów grantowych oraz operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020. Jednym z nich jest określenie wartości nieruchomości przez rzeczoznawcę majątkowego. Zgodnie z tym, co zostało wskazane w zapytaniu, zagadnienia dotyczące wyceny nieruchomości zostały uregulowane w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1774, z późn. zm.) – zwanej dalej u.g.n.. Przepis art. 149 u.g.n. określa zakres stosowania przepisów dotyczących ustalenia wartości nieruchomości. Stanowi on, że przepisy rozdziału I, działu IV u.g.n. stosuje się do wszystkich nieruchomości, bez względu na ich rodzaj, położenie i przeznaczenie, a także bez względu na podmiot własności i cel wyceny, z wyłączeniem określania wartości nieruchomości w związku z realizacją ustawy o scalaniu i wymianie gruntów. Zgodnie zaś z art. 156 ust. 3 u.g.n. operat szacunkowy – przez który rozumie się sporządzoną przez rzeczoznawcę majątkowego na piśmie opinię o wartości nieruchomości (art. 156 ust. 1 u.g.n.) – może być wykorzystywany do celu, dla którego został sporządzony, przez okres 12 miesięcy od daty jego sporządzenia, chyba że wystąpiły zmiany uwarunkowań prawnych lub istotne zmiany czynników, o których mowa w art. 154 u.g.n. Po upływie okresu, o którym mowa wyżej, operat szacunkowy – w myśl art. 156 ust 4 u.g.n. – może być wykorzystany po potwierdzeniu jego aktualności przez rzeczoznawcę majątkowego. Potwierdzenie aktualności operatu następuje przez umieszczenie stosownej klauzuli przez rzeczoznawcę, który go sporządził. Potwierdzenie ważności operatu szacunkowego (z zachowaniem wymogów formalnych) powoduje, że jest on ważny kolejne 12 miesięcy od daty aktualizacji. Z § 58 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego (Dz. U. nr 207 poz. 2109, z późn. zm.) wynika, że może mieć miejsce „dalsze potwierdzanie aktualności operatu". Pomimo, że w ustawie u.g.n nie jest to zawarte, to jednak z § 58 ust. 2 ww. rozporządzenia wynika, że ważność jednego operatu może być przedłużana więcej niż jeden raz, po upływie kolejnych 12 miesięcy, zawsze w taki sam sposób.
10. Miejsce zamieszkania a miejsce prowadzenia działalności		
1.	Zgodnie z wymogami o pomoc może ubiegać	Zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 1 lit. c rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24

	się podmiot mający miejsce zamieszkania na obszarze wiejskim objętym LSR. Czy w przypadku przemeldowania wnioskodawcy z obszaru spoza LGD na obszar objęty LGD wymagany jest konkretny czasookres zamieszkiwania (zameldowania na pobyt stały lub czasowy) na obszarze realizacji LSR?	września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), o pomoc w ramach poddziałania 19.2 objętego PROW 2014 – 2020, może ubiegać się osoba fizyczna, która m.in. ma miejsce zamieszkania na obszarze wiejskim LSR (w sytuacji, gdy osoba fizyczna nie wykonuje działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej). Wykaz dokumentów potwierdzających spełnienie warunków przyznania pomocy został zawarty w odpowiednim wniosku o przyznanie pomocy, a wszelkie wymogi co do tych dokumentów zostały opisane w instrukcjach do tych wniosków. Formularze wniosków o przyznanie pomocy oraz instrukcje dostępne są na stronie internetowej ARiMR (www.arimr.gov.pl).
2.	Wnioskodawca jest zameldowany i zamieszkuje na obszarze wiejskim (wieś250 osób). Planuje otworzyć działalność gospodarczą w 2016 roku (jeśli uzyska premię) pod tym adresem. Wiadome jest, że na początku 2017 roku przeprowadzi się do miejscowości w której mieszka 9.000 mieszkańców, przeniesie też tam swoją działalność gospodarczą. Czy jest to możliwe/dopuszczalne? jak się ma ten fakt do kryteriów punktowych?	W przypadku ubiegania się o pomoc, w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, o której mowa w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. a rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania "Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 z dnia 24 września 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1570) o pomoc może ubiegać się osoba fizyczna jeżeli jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, jest pełnoletnia, ma miejsce zamieszkania na obszarze wiejskim objętym LSR (Lokalną Strategią Rozwoju). Powyższy zapis jasno określa, że warunek dotyczący miejsca zamieszkania na obszarze wiejskim objętym LSR Wnioskodawca musi spełniać na etapie ubiegania się o przyznanie pomocy. W przypadku gdy po podpisaniu umowy o przyznaniu pomocy Wnioskodawca zmieni miejsce zamieszkania, wówczas musi zapewnić aby miejsce prowadzenia działalności gospodarczej było zlokalizowane na obszarze wiejskim objętym lokalną strategią rozwoju. Nie jest natomiast możliwe udzielenie odpowiedzi na pytanie czy zmiana miejsca zamieszkania ma wpływ na jakiekolwiek kryterium punktowe bez dokładnego określenia, w ramach której lokalnej strategii rozwoju operacja miałaby być realizowana, gdyż każda z lokalnych grup działania realizująca daną lokalną strategię rozwoju określa indywidualne kryteria, na podstawie których dokonuje oceny punktowej operacji.
3.	Czy można uznać, iż wnioskodawca spełnia warunek określony w § 3 ust. 1 lit. d) rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji	Zgodnie z § 3 ust. 1 pkt. 1 lit. d rozporządzenia o pomoc może ubiegać się podmiot będący osobą fizyczną, jeżeli miejsce oznaczone adresem, pod którym wykonuje działalność gospodarczą, wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, znajduje się na obszarze objętym LSR - w przypadku gdy osoba fizyczna wykonuje działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Według art. 25 ust. 1 pkt. 5 tej ustawy wpisowi do CEIDG podlega adres zamieszkania przedsiębiorcy, adres do doręczeń przedsiębiorcy oraz adresy, pod którymi jest wykonywana

	w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 1570), zwanego dalej rozporządzeniem, w przypadku gdy posiada wg informacji dostępnych w CEIDG dodatkowy/e adres/y miejsc wykonywania działalności gospodarczej na terenie/ach wiejskim/ich objętym/ych LSR, natomiast adres głównego miejsca wykonywania działalności gospodarczej znajduje się poza obszarem wiejskim objętym LSR?	działalność gospodarcza, w tym adres głównego miejsca wykonywania działalności i oddziału, jeżeli został utworzony. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, iż ww. przepis rozporządzenia nie dokonuje podziału miejsc/adresów wykonywanej działalności na główne i dodatkowe. Wydaje się zatem, iż można uznać, że Wnioskodawca posiadający dodatkowy/e adres/y miejsc wykonywania działalności gospodarczej na terenie/ach wiejskim/ich objętych LSR, natomiast adres głównego miejsca wykonywania działalności gospodarczej poza obszarem wiejskim objętym LSR spełnia warunek określony w § 3 ust. 1 pkt. 1 lit. d rozporządzenia, jeżeli wszystkie adresy, pod którymi wykonuje działalność gospodarczą, wpisane są do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej.
4.	Beneficjent planuje podjąć działalność gospodarczą w postaci produkcji towarów np. mebli. Czy rynek zbytu musi pokrywać się z obszarem LGD? Beneficjent planuje podjąć działalność gospodarczą w postaci działalności usługowej np. usługi barmańskie. Czy obszar wykonywania danej usługi musi pokrywać się z obszarem LGD	Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 r. poz. 1570), o pomoc w zakresie rozwoju przedsiębiorczości - podejmowanie działalności gospodarczej na obszarze wiejskim objętym strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność może ubiegać się m.in. osoba fizyczna, która zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 1 musi spełniać odpowiednie warunki: - ma miejsce zamieszkania na obszarze wiejskim objętym LSR, - miejsce oznaczone adresem pod którym wykonuje działalność gospodarczą wpisanym do odpowiedniego rejestru tj. do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, znajduje się na obszarze wiejskim objętym LSR. Jednocześnie należy zwrócić uwagę iż pomoc w powyższym zakresie nie przysługuje, jeżeli działalność gospodarcza będąca przedmiotem tej operacji jest sklasyfikowana w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) jako: 1) działalność usługowa wspomagająca rolnictwo i następująca po zbiorach; 2) górnictwo i wydobywanie; 3) działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie; 4) przetwarzanie i konserwowanie ryb, skorupiaków i mięczaków; 5) wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej; 6) produkcja chemikaliów oraz wyrobów chemicznych; 7) produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych;

		8) produkcja metali; 9) produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep oraz motocykli; 10) transport lotniczy i kolejowy; 11) gospodarka magazynowa. Odnosząc się do pytania dotyczącego rynków zbytu, tj. miejsca w którym sprzedawana jest produkcja (np. meble), informuję iż nie zachodzi konieczność aby obejmowały obszary związane z LGD. Mając powyższe na uwadze należy również pamiętać aby operacja z powyższego zakresu, realizowana była zgodnie z celami programu (cel szczegółowy B6 i cele przekrojowe) oraz przyczyniła się do realizacji celów określonych w LSR.
5.	Czy jest możliwe wskazanie dwóch miejsc wykonywania działalności gospodarczej (wieś, miasto) i jak się to ma do oceny wniosku.	Na etapie ubiegania się o przyznanie pomocy Wnioskodawca wskazuje szczegółowe dane dotyczące lokalizacji operacji zawsze, w przypadku, gdy planowana do realizacji operacja jest trwale związana z nieruchomością (tj. dotyczy budowy, odbudowy, remontu, zagospodarowania terenu, zakupu maszyn, sprzętu i urządzeń wymagających posadowienia), a także gdy dotyczy ona zakupu wyposażenia oraz maszyn, sprzętu lub urządzeń bezpośrednio związanych (wykorzystywanych) z konkretną lokalizacją. Nic nie stoi na przeszkodzie by we wniosku zostały wskazane np. dwa miejsca realizacji operacji pod warunkiem, że operacja, która obejmuje koszty inwestycyjne, zakłada realizację inwestycji na obszarze wiejskim objętym LSR. Trudno zakładać, że wskazanie kilku miejsc realizacji operacji będzie miało wpływ na ocenę wniosku oprócz oceny warunku przyznania pomocy dotyczącego miejsca realizacji operacji na terenie wiejski objętym lokalną strategią rozwoju. Należy natomiast mieć na uwadze, że szczegółowe kryteria dotyczące oceny wniosku są określane indywidualni przez poszczególne lokalne grupy działania i aby jednoznacznie stwierdzić, czy realizacji operacji w kilku miejscach będzie miała wpływ na ocenę wniosku należy doprecyzować na terenie jakiej lokalnej strategii rozwoju operacja będzie realizowana.
6.	Chce przenieść się i zamieszkać na terenie działania danej LGD. W dniu składania Wniosku o udzielenie pomocy będzie zameldowany tymczasowo na tym terenie w przeciągu miesiąca otrzyma już stałe zameldowanie. Czy w takim stanie rzeczy może on złożyć Wniosek o udzielenie pomocy na terenie tej Lokalnej Grupy Działania?	Zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 1 lit. c Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. (…) w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 1570, z późn. zm.), zwanego dalej rozporządzeniem, o pomoc może ubiegać się osoba fizyczna, która m.in.: ma miejsce zamieszkania na obszarze wiejskim LSR (gdy osoba fizyczna nie wykonuje działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 584, z późn. zm.). W przypadku, gdy podmiotem ubiegającym się o przyznanie pomocy jest osoba fizyczna we wniosku o przyznanie pomocy jako adres zamieszkania, podaje ona adres, pod którym przebywa z zamiarem stałego pobytu. Adres ten powinien być zgodny z adresem zameldowania

		na pobyt stały lub czasowy (podany adres musi być zgody z adresem wskazanym w dowodzie osobistym lub adresem zameldowania na pobyt stały lub czasowy, wskazanym w Zaświadczeniu z ewidencji ludności (…), w przypadku, gdy dowód osobisty został wydany na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29 stycznia 2015 r. w sprawie wzoru dowodu osobistego oraz sposobu i trybu postępowania w sprawach wydawania dowodów osobistych, ich utraty, uszkodzenia, unieważnienia i zwrotu (Dz. U. poz. 212), zgodnie z którym w treści dowodu brak jest adresu zameldowania lub gdy jest ono różne od miejsca zameldowania na pobyt stały). Jednocześnie uprzejmie informuję, że zgodnie z § 27 ust 1 pkt 2 rozporządzenia – beneficjent zobowiązany jest do spełniania warunku miejsca zamieszkania na obszarze wiejskim LSR - do dnia złożenia wniosku o płatność końcową.
7.	Potencjalny wnioskodawca Pan X, który zgłosił się do naszej LGD posiada prawo własności do działki na naszym obszarze. W ramach podejmowania działalności gospodarczej chciałby na tej działce wybudować sklep/magazyn. Jednak miejsce zamieszkania Pana X jest na obszarze sąsiedniej LGD. W związku z powyższym Pan X nie spełnia warunku dot. miejsca zamieszkania, jeżeli chciałby składać wniosek poprzez naszą LGD jak również nie spełnia warunku w sąsiedniej LGD, miejsce zamieszkania jest na obszarze natomiast realizacja inwestycji byłaby poza obszarem LGD (tj. na terenie naszej LGD). Jeżeli i u nas i w sąsiedniej LGD nie spełnia warunku to oznacza, że nie może się ubiegać o przyznanie pomocy w żadnej LGD?	Zgodnie z zapisami § 2 ust. 1 pkt 2 lit. a rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 r., poz. 1570 oraz z 2016 r., poz. 1390; zwanego dalej Rozporządzeniem) pomoc jest przyznawana m.in. na operacje w zakresie rozwoju przedsiębiorczości na obszarze wiejskim objętym strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) poprzez podejmowanie działalności gospodarczej. Ponadto § 3 przywołanego Rozporządzenia wymienia katalog podmiotów i warunki, jakie muszą spełnić, aby ubiegać się o przyznanie pomocy w ramach ww. poddziałania. W przypadku operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, zgodnie z § 3 ust. 6 Rozporządzenia, o pomoc może ubiegać się **wyłącznie** podmiot spełniający warunki określone w ust. 1 pkt 1 lit. a-c. Wobec powyższego wnioskodawcą może zostać tylko osoba fizyczna, która jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, jest pełnoletnia oraz ma miejsce zamieszkania na obszarze wiejskim objętym LSR – w przypadku, gdy osoba fizyczna nie wykonuje działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Wobec tak sformułowanych zapisów Rozporządzenia informuję, iż wskazany przez Panią przypadek nie spełnia warunku otrzymania pomocy finansowej w ww. zakresie (miejsce zamieszkania osoby fizycznej nie znajduje się na obszarze wiejskim objętym LSR), a tym samym nie jest możliwe uzyskanie dofinansowania przez Pana X. Ponadto, pomimo tego, iż podmiot posiada tytuł prawny do działki, na której zamierza zrealizować operację, co jest jednym z kolejnych warunków przyznania pomocy, określonym w § 4 ust. 1 pkt 4 Rozporządzenia, to zgodnie z zapisami ww. paragrafu pomoc jest przyznawana podmiotowi spełniającemu warunki

		określone w § 3 oraz jeżeli planowana do wykonania inwestycja jest zgodna z wymogami wymienionymi w § 4, czyli de facto w pierwszej kolejności podmiot wnioskujący musi spełnić warunki, o których mowa w § 3 Rozporządzenia.
11. Ubezpieczenia osób fizycznych w KRUS/ZUS		
1.	Czy na działalność gospodarczą prowadzoną przez osobę ubezpieczoną w KRUS można uzyskać dotację w ramach działania „rozwijanie działalności gospodarczej" oraz czy osoba ubezpieczona w KRUS kwalifikuje się do uzyskania dotacji w ramach podejmowania działalności gospodarczej?	Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt lit. a rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana, jeżeli podmiot ubiegający się o jej przyznanie nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy i w pełnym zakresie, chyba że podejmuje działalność gospodarczą sklasyfikowaną w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. Nr 251, poz. 1885 oraz z 2009 r. Nr 59, poz. 489) jako produkcja artykułów spożywczych lub produkcja napojów. W odniesieniu do operacji w zakresie rozwijania działalności gospodarczej, rozporządzenie nie wprowadza dodatkowych ograniczeń w zakresie możliwości pozostawania ubezpieczonym w KRUS w stosunku do przepisów o systemie ubezpieczeń społecznym rolników. Zgodnie z przepisami ww. rozporządzenia, warunkiem przyznania pomocy na operację w zakresie rozwijania działalności gospodarczej jest aby podmiot ubiegający się o jej przyznanie w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy wykonywał łącznie co najmniej przez 365 dni działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej oraz nadal wykonuje tę działalność.
2.	Czy osoba fizyczna ubezpieczona w KRUS dobrowolnie i w niepełnym zakresie może skorzystać z premii na rozpoczęcie działalności gospodarczej w ramach poddziałania 19.2? Jeśli tak to czy osoba ta w wyniku realizacji operacji musi prowadzić działalność gospodarczą oskładkowaną w ZUS czy może pozostać w KRUS?	Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt lit. a rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana, jeżeli podmiot ubiegający się o jej przyznanie nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy i w pełnym zakresie, chyba że podejmuje działalność gospodarczą sklasyfikowaną w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. Nr 251, poz. 1885 oraz z 2009 r. Nr 59, poz. 489) jako produkcja artykułów spożywczych lub produkcja napojów. Rozporządzenie nie wprowadza dodatkowych ograniczeń w zakresie możliwości pozostawania ubezpieczonym w KRUS w stosunku do przepisów o systemie ubezpieczeń społecznym rolników, które szczegółowo regulują przedmiotową kwestię.

3.	Czy osoba ubezpieczona w KRUS, zakładając firmę w branży produkcji artykułów lub produkcji napojów, spełnia kryteria przyznania pomocy w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, jeżeli będzie ubezpieczona na tzw. „podwójnym KRUS-ie”? Czy konieczne będzie przejście na ubezpieczenie w ZUS?	Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt a) rozporządzenia – pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana, jeżeli podmiot ubiegający się o jej przyznanie nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy i w pełnym zakresie, chyba że podejmuje działalność gospodarczą sklasyfikowaną w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. Nr 251, poz. 1885 oraz z 2009 r. Nr 59, poz. 489) jako produkcja artykułów spożywczych lub produkcja napojów. W związku z powyższym osoba ubezpieczona z mocy ustawy i w pełnym zakresie w KRUS, która planuje podjęcie działalności gospodarczej w branży produkcji artykułów lub produkcji napojów, może ubiegać się o wsparcie na podejmowanie działalności gospodarczej. Odnosząc się do drugiej części pytania należy zauważyć, że przejście na ubezpieczenie ZUS będzie determinowana indywidualną sytuacją finansowo-prawną beneficjenta. Mając na uwadze konieczność wykazania uzasadnienia ekonomicznego operacji, jeśli z wyliczeń będzie wynikać, żer zostanie przekroczony limit podatku dochodowego od prowadzonej działalności pozwalający na pozostanie w KRUS – wówczas konieczna będzie zamiana ubezpieczenia KRUS na ZUS.
4.	Czy osoba deklarująca chęć rezygnacji z ubezpieczenia społecznego rolników i chcąca podjąć działalność gospodarczą może skorzystać z premii? W jakim czasie przed złożeniem wniosku musi zrezygnować z ubezpieczenia?	Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 1 lit a) rozporządzenia - pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana, jeżeli podmiot ubiegający się o jej przyznanie nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy i w pełnym zakresie, chyba że podejmuje działalność gospodarczą sklasyfikowaną w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. Nr 251, poz. 1885 oraz z 2009 r. Nr 59, poz. 489) jako produkcja artykułów spożywczych lub produkcja napojów. Warunkiem uzyskania wsparcia jest przedstawienie Zaświadczenia wydanego nie wcześniej niż 1 miesiąc przed dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) o niefigurowaniu w ewidencji osób ubezpieczonych albo Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) potwierdzające fakt podlegania ubezpieczeniu społecznemu, z zastrzeżeniem, iż wymóg ten nie dotyczy podejmowania działalności w zakresie produkcji artykułów spożywczych lub produkcji napojów. Wobec powyższego warunek nie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy i w pełnym zakresie - będzie weryfikowany na podstawie załączonego do ww. wniosku Zaświadczenia.
5.	Bardzo proszę o wyjaśnienie czy przedsiębiorca, który prowadzi działalność i nie jest na ZUS-ie (opłaca tzw. Podwójny KRUS), jeżeli chce skorzystać ze wsparcia finansowego w ramach ww. działania musi od razu przejść	Przepisy rozporządzenia wykonawczego nie nakładają takiego ograniczenia. Warunki przyznania pomocy w tym zakresie odnoszą się do działalności gospodarczej, która powinna podlegać przepisom ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Natomiast zmiana podmiotu, w którym beneficjent jest ubezpieczony (z KRUS na ZUS) nastąpi naturalnie w trakcie realizacji biznesplanu, w wyniku przekroczenia kwoty granicznej o której mowa w przepisach ustawy o

	na ZUS czy też, jeżeli krajowe przepisy mu na to pozwalają może pozostać na zwiększonym KRUS-ie?	KRUS.
6.	Podjęcie działalności gospodarczej przez osobę zatrudnioną w ramach stosunku pracy w pełnym wymiarze czasu pracy oraz możliwości przystąpienia do ubezpieczeń społecznych z tytułu rozpoczęcia prowadzenia działalności	Pracownik zatrudniony w ramach stosunku pracy wymiarze czasu pracy ma zagwarantowane minimalne wynagrodzenie. Osoba ta obowiązkowo podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu stosunku pracy. Jednak nie jest zabronione przystąpienie z tytułu rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej do ubezpieczeń społecznych na zasadzie dobrowolności. W takim wypadku, tzn . gdy Beneficjent dokonuje zgłoszenia do ubezpieczenia emerytalnego, ubezpieczeń rentowych i ubezpieczenia wypadkowego na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania działalności gospodarczej, wówczas nie ma obowiązku tworzenia miejsc pracy (zatrudnienia osoby na podstawie umowy o pracę), o ile utworzeni e takiego miejsca pracy nie jest uzasadnione zakresem realizacji operacji. Jednakże, jeżeli w wyniku podjęcia działalności gospodarczej, osoba, o której mowa powyżej, nie dokonuje zgłoszenia do ubezpieczenia emerytalnego, ubezpieczeń rentowych i ubezpieczenia wypadkowego na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania tej działalności, wówczas zobowiązana jest do utworzenia co najmniej jednego miejsca pracy. Należy mieć na uwadze, że zgodnie z art. 66 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, nadzór nad zgodnością działań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z obowiązującymi przepisami sprawuje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.
7.	Osoby podejmujące działalność gospodarczą mają prawo do ograniczenia wysokości swoich składek ZUS w okresie pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej. Czy w ramach operacji podjęcia działalności gospodarczej możliwej do realizacji z poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, po pozytywnej weryfikacji wniosku o przyznanie pomocy przez LGD i	Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 2) lit. a) rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015r. poz. 1570 z późn. zm.) pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana, jeżeli operacja zakłada podjęcie we własnym imieniu działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej, i jej wykonywanie do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej, oraz zgłoszenie podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy do ubezpieczenia emerytalnego, ubezpieczeń rentowych i ubezpieczenia wypadkowego na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania tej działalności i podleganie tym ubezpieczeniom do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności

	podpisaniu umowy z UM, osoba podejmująca działalność gospodarczą będzie mogła korzystać z opłacania obniżonych składek ZUS i czy opłacanie składek w zredukowanej wielkości nie spowoduje niemożność spełnia przez beneficjenta warunku wskazanego w §5 ust. 1 pkt 2) lit. a) rozporządzenia z dnia 25 sierpnia zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020)?	końcowej. Należy zauważyć, iż wysokość składek ZUS regulują odrębne przepisy o systemie ubezpieczeń społecznych. W związku, z tym opłacenie składek w zredukowanej wielkości nie ma wpływu na spełnienie przez Beneficjenta warunku wskazanego w § 5 ust. 1 pkt 2) lit. a) w/w rozporządzenia.
8.	Czy dobrowolne składki osoby, która jest zatrudniona, mogą zostać odprowadzane od zadeklarowanej kwoty, czy w wysokości jaka obowiazuje przedsiębiorców?	Pracownik zatrudniony w ramach stosunku pracy w pełnym wymiarze czasu pracy ma zagwarantowane minimalne wynagrodzenie. Osoba ta obowiazkowo podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu stosunku pracy. Jednak nie jest zabronione przystąpienie z tytułu rozpoczecia prowadzenia działalności gospodarczej do ubezpieczeń społecznych na zasadzie dobrowolności. W takim wypadku, tzn. gdy Beneficjent dokonuje zgłoszenia do ubezpieczenia emerytalnego, ubezpieczeń rentowych i ubezpieczenia wypadkowego na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania działalności gospodarczej, wówczas nie ma obowiązku tworzenia miejsc pracy (zatrudnienia osoby na podstawie umowy o pracę) o ile utworzenie takiego miejsca pracy nie jest uzasadnione zakresem realizacji operacji. Na stronie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (www.zus.pl) podana została informacja w sprawie najniższej podstawy wymiaru składek oraz kwot składek na ubezpieczenia społeczne dla osoby prowadzacej pozarolnicza działalnośc gospodarczą.
9.	Wnioskodawca zamierza podjąć działalność gospodarczą w ramach poddziałania 19.2 w zakresie kodu PKD, który nie będzie dotyczyć produkcji artykułów spożywczych lub produkcji napojów. Osoba ta jest ubezpieczona w KRUS na wniosek i w pełnym zakresie, jako domownik rolnika, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych poniżej 1 ha.	Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 1 lit. a rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 1570, z późn. zm.) (dalej: rozporządzenie 19.2), pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana, jeżeli podmiot ubiegający się o jej przyznanie nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy i w pełnym zakresie, chyba że podejmuje działalność gospodarczą sklasyfikowaną w przepisach

	Czy zatem mając na uwadze powyższe osoba, która chce złożyć wniosek w ramach podejmowania działalności gospodarczej na zakres inny niż produkcja artykułów spożywczych lub produkcja napojów może być ubezpieczona w KRUS na swój wniosek i w pełnym zakresie a załączone zaświadczenie z KRUS nie spowoduje odrzucenia tego wniosku?	rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. Nr 251, poz. 1885 oraz z 2009 r. Nr 59, poz. 489) jako produkcja artykułów spożywczych lub produkcja napojów. Zakres ubezpieczenia społecznego rolników wskazany został w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 277, z późn. zm.) – (dalej ustawa u.s.r.) i obejmuje ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie oraz ubezpieczenie emerytalno-rentowe (pełen zakres). Generalne warunki podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom rolniczym wskazane zostały w art. 7 ust. 1 ustawy u.s.r. – w odniesieniu do ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz w art. 16 ust. 1 ustawy u.s.r – w odniesieniu do ubezpieczenia emerytalno-rentowego. Osoba, która spełnia wyżej wskazane warunki jest objęta ubezpieczeniem społecznym rolników z mocy ustawy i w pełnym zakresie. Zgodnie z art. 3 ustawy u.s.r - ubezpieczeniu społecznemu rolników podlega się z mocy ustawy (warunki wskazane powyżej) albo na wniosek - co oznacza, że osoby niespełniające warunków do podlegania obowiązkowemu ubezpieczeniu, dla których działalność rolnicza stanowi stałe źródło utrzymania, mogą ubezpieczyć się dobrowolnie. Rolnik prowadzący działalność rolniczą w gospodarstwie o powierzchni równej 1 ha przeliczeniowemu i poniżej 1 ha przeliczeniowego (a także jego małżonek i domownik) oraz osoba, która będąc rolnikiem - przeznaczyła grunty prowadzonego przez siebie gospodarstwa do zalesienia na zasadach określonych w odrębnych przepisach, jeśli nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu, ani nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty, może być objęta ubezpieczeniem na wniosek w pełnym zakresie, tzn. jednocześnie ubezpieczeniem wypadkowym, chorobowym, macierzyńskim oraz ubezpieczeniem emerytalno-rentowym. W związku z powyższym, należy zgodzić się ze przedstawionym stanowiskiem SW. Warunek przyznania pomocy określony w § 5 ust. 1 pkt 1 lit. a rozporządzenia dla 19.2, nie wyklucza ubiegania się o wsparcie podmiotów ubezpieczonych w KRUS w pełnym zakresie na ich wniosek.
10.	Czy beneficjentem pomocy może być osoba, która pracuje na etacie i chciałaby w ramach wsparcia dokonać samozatrudnienia. Warunkiem otrzymania wsparcia jest stworzenie miejsca pracy i odprowadzenie pełnych składek ZUS-owskich. Z ZUS-u otrzymałem informację następującej treści:	Zgodnie z w § 5 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 1570, z późn. zm.), zwanym dalej rozporządzeniem, pomoc jest przyznawana jeżeli operacja zakłada podjęcie we własnym imieniu działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej oraz

	„Jeżeli z umowy o pracę osoba osiągnie co najmniej minimalne wynagrodzenie, to z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej odprowadzana obowiązkowo będzie składka na ubezpieczenie zdrowotne (może dobrowolnie zgłosić się do ubezpieczeń emerytalnego i rentownych). Jeżeli ubezpieczenia emerytalne i rentowne jest dobrowolne to ubezpieczenie wypadkowe staje się obowiązkowe. Nie ma możliwości zgłoszenia się do ubezpieczenia chorobowego”. Czy to oznacza, że brak możliwości zgłoszenia do ubezpieczenia chorobowego dyskwalifikuje osoby pracujące na etacie z możliwości ubiegania się o wsparcie w ramach poddziałania 19.2?	a) zgłoszenie podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy do ubezpieczenia emerytalnego, ubezpieczeń rentowych i ubezpieczenia wypadkowego na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania tej działalności i podleganie tym ubezpieczeniom do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej, lub b) utworzenie co najmniej jednego miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne, gdy jest to uzasadnione zakresem realizacji operacji, zatrudnienie osoby, dla której zostanie utworzone to miejsce pracy, na podstawie umowy o pracę, a także utrzymanie utworzonych miejsc pracy do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej. W związku z powyższym, w przypadku, gdy osoba ubiegająca się o przyznanie pomocy będzie zatrudniona na umowę o pracę, warunek ww. rozporządzenia będzie spełniony, o ile podejmie działalność gospodarczą oraz spełni warunek określony w lit a) lub lit b). Jednocześnie informuję, iż możliwość opłacenia „dobrowolnych składek” z tytułu ubezpieczenia emerytalnego, ubezpieczeń rentowych i ubezpieczenia wypadkowego, w przypadku, gdy osoba ubiegająca się o przyznanie pomocy pozostaje zatrudniona na podstawie umowy o pracę jest indywidualną kwestią i powinna być zweryfikowana z ZUS.
12. Zmiana sposobu użytkowania nieruchomości		
1.	Czy planowana do podjęcia działalność gospodarcza może być prowadzona w budynku mieszkalnym (w wydzielonej do tego części), czy konieczne jest dokonanie zmiany sposobu użytkowania w/w części tej nieruchomości? Czy uzyskanie dotacji na działalność gospodarczą w poprzedniej perspektywie finansowej 2007-2014 wyklucza z ubiegania się o dotację na rozwój przedsiębiorstwa?	Przepisy dotyczące wpierania rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFRROW w ramach PROW 2014-2020, w tym przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), nie wprowadzają szczególnych ograniczeń w zakresie zmiany sposobu użytkowania nieruchomości, w której prowadzona będzie działalność gospodarcza. Powyższe przepisy nie kolidują także z możliwością rozwijania działalności gospodarczej przez podmiot, który otrzymał wsparcie w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.
2.	*Czy w niżej opisanej sytuacji można uznać spełnienie warunku, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt. 4 Rozporządzenia dotyczącego wdrażania LSR. Wnioskodawca - gmina - zamierza realizować projekt inwestycyjny na*	Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia 19.2 pomoc jest przyznawana (...) jeżeli: (…) *inwestycje w ramach operacji będą realizowane na nieruchomości będącej własnością lub współwłasnością podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy lub podmiot ten posiada prawo do dysponowania nieruchomością na cele określone we wniosku o przyznanie pomocy co najmniej przez okres realizacji operacji oraz okres podlegania zobowiązaniu do zapewnienia trwałości*

	gruncie stanowiącym własność Skarbu Państwa w zasobie ANR. Gmina zamierza przejąć ten grunt i dysponuje zapewnieniem o chęci jego przekazania, co jest jednak długotrwałym procesem. ANR nie może zawrzeć umowy użyczenia czy dzierżawy a jedynie udzielić gminie czasowego dostępu do nieruchomości na okres 2 lat. Niezależnie ANR udzieliłby Gminie pisemnej zgody na realizację operacji oraz korzystanie z nieruchomości do czasu zakończenia nieodpłatnego przekazania nieruchomości na rzecz Gminy. Wnioskodawca dysponować będzie prawem do dysponowania nieruchomością przez okres 2 lat oraz zgodą na wykorzystywanie jej na cele wynikające z projektu przez dalszy okres.	*operacji zgodnie z art. 71 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.* Na podstawie ogólnego opisu sprawy wydaje się, że w ww. przypadku gmina nie jest w stanie wykazać w okresie realizacji projektu i w wymaganym okresie zachowania jego trwałości prawa do dysponowania nieruchomością (popartego tytułem prawnym), co jest wymagane w związku z przyznawaniem pomocy w ramach poddziałania 19.2. Należy jednak zaznaczyć, iż w zapytaniu nie zostały przedstawione szczegółowe informacje, które mogłyby przesądzić o możliwości indywidualnego rozstrzygnięcia sprawy przez SW na korzyść gminy, w oparciu o zaprezentowaną celowościową wykładnię przepisu. Brak jest wyjaśnienia dlaczego nieruchomość nie może zostać gminie przekazana do dysponowania w oparciu o dostępne mechanizmy wskazane w art. 24 *ustawy z 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (t.j. Dz.U. 2016 r. poz. 1491, z późn. zm.),* np. oddana w dzierżawę, z czego wynika dwuletnie ograniczenie okresu udostępnienia, o którym mowa w zapytaniu. Ponadto nie wiadomo czego miałaby dotyczyć operacja planowana do realizacji w ramach poddziałania 19.2 i czy wpisywałaby się w cele określone w art. 24 ust. 5 pkt. 1 ww. ustawy, co jest warunkiem nieodpłatnego przekazania nieruchomości na własność gminie.
13. Utworzenie i utrzymanie miejsca pracy		
1.	W ramach projektu wnioskodawca przewidział przebudowę infrastruktury rekreacyjnej, dzięki czemu osoba odpowiedzialna za funkcjonowanie tej infrastruktury (np. kortu tenisowego – konserwacja urządzeń, organizacja zajęć itp.) zachowała stanowisko pracy? Czy może obowiązek przeznaczenia 50% budżetu poddziałania 19.2 na przedsięwzięcia związane z tworzeniem lub utrzymaniem miejsc pracy należy odnosić do przedsięwzięć, w ramach których powstają nowe miejsca pracy a następnie miejsca te utrzymywane są w okresie trwałości operacji?	Zgodnie z § 8 ust. 1 pkt 2 lit. a tiret drugie oraz ust. 2 pkt 2 lit. a tiret drugie umowy o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, w przypadku, gdy strategia przewiduje finansowanie w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, LGD powinna wykorzystać odpowiednią część środków finansowych przeznaczonych na wsparcie realizacji operacji w ramach strategii, na utworzenie miejsc pracy.
2.	W stosunku do jakich operacji możliwe jest udokumentowanie „utrzymania miejsca pracy", jeżeli z zasady wykluczone jest	Pomoc na operacje w zakresie określonym w § 2 ust. 1 pkt 2 lit a (podejmowanie działalności gospodarczej) oraz § 2 ust. 1 pkt 2 lit c (rozwijanie działalności gospodarczej) rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi jest przyznawana jeżeli operacja zakłada utworzenie co

	podejmowanie i rozwój? I co oznacza stwierdzenie uzasadnienie utrzymania miejsca pracy - na podstawie jakich dokumentów?	najmniej jednego miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne i jest to uzasadnione zakresem realizacji operacji, a osoba, dla której zostanie utworzone miejsce pracy, zostanie zatrudniona na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę. Utrzymanie miejsca pracy, o którym wyżej mowa zakłada utrzymanie miejsca pracy, przez co najmniej 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej, zgodnie z § 5 ust. 1 pkt. 2 lit b ww. rozporządzenia w przypadku operacji związanej z podejmowaniem działalności gospodarczej lub 3 lata od dnia wypłaty płatności końcowej, zgodnie z § 7 ust. 1 pkt. 2 lit b ww. rozporządzenia w przypadku operacji związanej z rozwijaniem działalności gospodarczej. Przepisu § 5 ust. 1 pkt 2 nie stosuje się w przypadku, gdy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy jest osobą fizyczną, która podejmuje we własnym imieniu działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, z tym, że pomoc temu podmiotowi jest przyznawana, jeżeli operacja zakłada wykonywanie tej działalności co najmniej przez 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej. Z kolei przepisu § 7 ust. 1 pkt 2 nie stosuje się w przypadku gdy suma kwot pomocy przyznanej jednemu podmiotowi na dotychczas realizowane operacje oraz kwoty pomocy, o której przyznanie podmiot ten ubiega się za realizację danej operacji, nie przekracza 25 tys. złotych. Warunek utrzymania miejsca pracy będzie weryfikowany w okresie trwałości projektu.
3.	Wypełnienie przez Beneficjenta obowiązku utworzenia miejsca pracy w wyniku zatrudnienia osoby współpracującej.	Zgodnie z przepisami przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. 2016 poz. 963) bez względu na to, czy członek rodziny współpracuje w działalności na podstawie umowy o pracę, czy też pomaga nieodpłatnie, dla celów powyższych przepisów uważany jest za osobę współpracującą. Zgodnie z art. 8 ust. 2 tej ustawy, jeżeli pracownik spełnia kryteria określone dla osób współpracujących, ze względu na ubezpieczenia społeczne jest traktowany jako osoba współpracująca. Niemniej jednak w § 5 ust. 1 pkt 2 lit. b oraz w § 7 ust. 1 pkt 2 lit. a rozporządzenia mowa jest o osobie, dla której zostanie utworzone miejsce pracy i która zostanie zatrudniona na podstawie umowy o pracę, nie zaś o pracowniku. Ponadto nie istnieje norma prawna, która zabraniałaby nawiązywania stosunku pracy między osobami bliskimi, a także biorąc pod uwagę zasadę równości obywateli wobec prawa, należy uznać, że strony tego stosunku mają wolny wybór w tym zakresie. Wyłącznie od ich woli zależy, czy zostanie zawarta umowa o pracę. Dlatego też należy uznać, iż jeżeli prowadzący działalność gospodarczą zawrze z osobą współpracującą umowę o pracę, wówczas nastąpi spełnienie warunków przyznania pomocy w zakresie utworzenia miejsca pracy. Powyższe stanowisko, zostało uzgodnione z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi i jednocześnie jest zmianą dotychczas stosowanych rozwiązań opartych na doświadczeniach z PROW 2007-2013. Zasady w tym zakresie zostaną doprecyzowane w instrukcjach do wniosków. Wobec tego, podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy, przy obliczaniu średniej arytmetycznej stanu zatrudnienia może wliczać osobę współpracującą (zatrudnioną na

		podstawie umowy o pracę).
4.	Jaki jest okres trwałości operacji w przypadku utrzymania miejsc pracy przy rozwijaniu działalności gospodarczej, jeśli beneficjent składa wniosek na rozwój działalności do kwoty 25 000,00 zł.	Zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia pomoc na operację w zakresie rozwijania działalności gospodarczej jest przyznawana, jeżeli operacja zakłada utworzenie co najmniej jednego miejsca pracy (…) oraz utrzymanie miejsc pracy, w tym miejsc pracy, które zostaną utworzone w ramach realizacji operacji, do dnia, w którym upłynie 3 lata od dnia wypłaty płatności końcowej. Jednocześnie § 7 ust. 2 wskazuje, że przepisu § 7 ust. 1 pkt 2 nie stosuje się, jeżeli suma kwot pomocy przyznanej jednemu podmiotowi na dotychczas realizowane operacje oraz kwoty pomocy, o której przyznanie podmiot ten ubiega się na realizację danej operacji, nie przekracza 25 tys. zł. Pomimo jednak, że z przepisów prawa nie wynika obowiązek, o którym mowa powyżej, to beneficjent może być zobligowany do utworzenia miejsca pracy, gdy dana LGD określiła taki wymóg w kryteriach wyboru operacji do finansowania.
5.	Co w sytuacji jeśli osoba, która uzyskała premię po dwóch latach zawiesi działalność gospodarczą? Jak wtedy liczony jest okres trwałości projektu?	Pytanie nie precyzuje, czy beneficjent zawiesi swą działalność po dwóch latach od przyznania pomocy, czy po dwóch latach od wypłaty drugiej transzy pomocy. W pierwszym przypadku nie jest to dopuszczalne pomimo, ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej przewiduje możliwość zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej przez przedsiębiorców będących osobami fizycznymi oraz określa okoliczności, w jakich można zawiesić działalność - to przedsiębiorca będący Beneficjentem poddziałania 19.2 - nie może dokonać zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej w trybie określonym ww. ustawie - nawet w przypadku działalności sezonowej. W przypadku zawieszenia działalności gospodarczej po 2 latach od dnia wypłaty drugiej transzy pomocy - należy uznać, że Beneficjent spełnił warunek określony w tym zakresie w umowie o przyznaniu pomocy.
14. Utworzenie miejsca pracy/samozatrudnienie		
1.	Czy dopuszczalna jest sytuacja, gdy wnioskodawca będąc zatrudnionym w jakimś miejscu pracy w wymiarze 1 etatu, podejmuje we własnym imieniu działalność i opłaca dobrowolne składki ZUS (co jest zgodnie z inf. pozyskaną z ZUS możliwe, w przypadku złożenia deklaracji o dobrowolnym opłacaniu składek ZUS), a jeśli zdecyduje się na wersję 2 czyli stworzenie miejsca pracy, czy wówczas może zatrudnić 2 osoby, np. w wymiarze 2 etatu każda, w sytuacji gdy są zatrudnione w	Zgodnie z rozporządzeniem (§ 5 ust 1 pkt 2 rozporządzenia) - podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy jest zobowiązany podjąć we własnym imieniu działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej i ją wykonywać do dnia, w którym upłynie dwa lata od dnia wypłaty płatności końcowej oraz: a) dokonać zgłoszenia na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych (w zakresie ubezpieczenia emerytalnego, ubezpieczeń rentowych i ubezpieczenia wypadkowego) z tytułu wykonywania tej działalności i podlegać tym ubezpieczeniom do dnia w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej, lub b) utworzyć co najmniej jedno miejsce pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne, gdy jest to uzasadnione zakresem realizacji operacji, tj. zatrudnić osobę, dla której zostanie utworzone to miejsce pracy, na podstawie umowy o pracę a także utrzymać utworzone miejsca

	innym zakładzie pracy na umowę o pracę, czy te osoby muszą być niepracujące? Czy o dofinansowanie w ramach podejmowania działalności gospodarczej może ubiegać się osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę?	pracy do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej. Stosownie do pytania, opierając się na gruncie przepisów rozporządzenia - warunek będzie spełniony jeśli Beneficjent: - dokona zgłoszenia na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych w ww. zakresach albo - będzie zatrudniać np. dwie osoby na podstawie umowy o pracę w ww. okresie w wymiarze /4 etatu każda.
2.	Czy w ramach operacji polegających na „podejmowaniu działalności gospodarczej ” oraz „rozwijaniu działalności gospodarczej ” możliwe jest zatrudnienie emeryta, rencisty oraz osób niepełnosprawnych?	Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia pomoc jest przyznawana na operację w zakresie rozwoju przedsiębiorczości na obszarze wiejskim objętym strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) przez m.in. podejmowanie działalności gospodarczej lub rozwijanie działalności gospodarczej. W przypadku operacji polegającej na podejmowaniu działalności gospodarczej, pomoc jest przyznawana, jeżeli podmiot ubiegający się o jej przyznanie podejmie we własnym imieniu działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, będzie ją wykonywał do dnia, w którym upłyną 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej, oraz m.in. utworzy co najmniej jedno miejsce pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne, a osoba, dla której zostanie utworzone to miejsce pracy, zostanie zatrudniona na podstawie umowy o pracę. W przypadku natomiast operacji polegającej na rozwijaniu działalności gospodarczej, pomoc jest przyznawana, jeżeli podmiot ubiegający się o jej przyznanie wykonuje działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej oraz m.in. utworzy co najmniej jedno miejsce pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne, a osoba, dla której zostanie utworzone to miejsce pracy, zostanie zatrudniona na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę. W świetle powołanych powyżej przepisów prawa, nie ma ograniczenia, co do możliwości zatrudniania emeryta, rencisty lub osób niepełnosprawnych, jeżeli ww. osoby zostaną zatrudnione na podstawie umowy o pracę albo spółdzielczej umowy o pracę.
3.	Czy oprócz samozatrudnienia wymagane jest stworzenie dodatkowego miejsca pracy?	Zgodnie z § 5 ust. 2 Rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” operacja zakłada podjęcie we własnym imieniu działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, i jej wykonywanie do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej, oraz: a) zgłoszenie podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy do ubezpieczenia emerytalnego, ubezpieczeń rentowych i ubezpieczenia wypadkowego na podstawie przepisów o systemu ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania tej działalności i podleganie tym ubezpieczeniom

		do dnia, w którym upłynie 2 łata od dnia wypłaty płatności końcowej, lub b) utworzenie co najmniej jednego miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne, gdy jest to uzasadnione zakresem realizacji operacji, zatrudnienie osoby, dla której zostanie utworzone to miejsce pracy, na podstawie umowy o pracę, a także utrzymanie utworzonych miejsc pracy do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej.
4.	Umowa o dofinansowanie: par. 3 ust. 10 – jak należy rozumieć 5% odchylenie w przypadku utworzonych miejsc pracy?	Zgodnie z § 29 ust. 2 rozporządzenia, w przypadku operacji w zakresie innym niż określony w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. a, środki finansowe z tytułu pomocy są wypłacane, jeżeli beneficjent między innymi zrealizował lub realizuje zobowiązania określone w umowie. Natomiast zgodnie z § 27 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia, umowa o przyznaniu pomocy zawiera zobowiązanie beneficjenta do osiągnięcia wskaźników realizacji celu operacji w określonym terminie. W myśl postanowieniom umowy przyznania pomocy zawartym w § 5 ust. 1 pkt 14, beneficjent zobowiązuje się do osiągniecia celu operacji oraz wskaźników jego realizacji, określonych w § 3 ust. 3 umowy, nie później niż do dnia złożenia wniosku o płatność końcową, a w przypadku operacji w zakresie, o którym mowa w § 2 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 lit. b rozporządzenia, realizowania wskaźnika „Liczba osób oceniających szkolenia jako adekwatne do oczekiwań zawodowych" i jego wykazania we wniosku o płatność końcową. Zgodnie z warunkami wypłaty pomocy, określonymi w § 10 ust. 6 umowy przyznania pomocy, w przypadku, gdy beneficjent nie spełnił któregokolwiek z warunków wypłaty pomocy, w tym nie zrealizował zobowiązań określonych w umowie (np. nie osiągnął wartości wskaźników realizacji operacji określonych w umowie przyznania pomocy), następuje odmowa wypłaty całości pomocy. W celu złagodzenia skutków nieosiągnięcia przez beneficjenta w pełni wartości wskaźników realizacji operacji w wyznaczonym w umowie terminie, w postanowieniach umowy wprowadzono zapis, zgodnie z którym, za osiągnięcie wskaźników realizacji celu operacji, o których mowa w ust. 3 umowy przyznania pomocy uznaje się ich realizację z dopuszczalnym 5% odchyleniem. Zatem powołany w umowie zapis, odnosi się do wszystkich wskaźników realizacji celu operacji, będącej przedmiotem umowy przyznania pomocy.
5.	Czy beneficjent realizujący operację z zakresu zapisanego w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. c rozporządzenia z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" w ramach	W odniesieniu do operacji w zakresie rozwijania działalności gospodarczej, zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia, pomoc jest przyznawana podmiotowi spełniającemu warunki określone w § 3, jeżeli koszty kwalifikowalne operacji nie są współfinansowane z innych środków publicznych. Zgodnie z § 17 ust. 1 rozporządzenia, do kosztów kwalifikowalnych operacji zalicza się m.in. wynagrodzenia i inne świadczenia związane z pracą pracowników beneficjenta - jedynie w przypadku operacji realizowanych w zakresie *tworzenia lub rozwoju inkubatorów przetwórstwa lokalnego* lub *wspierania współpracy między podmiotami wykonującymi działalność na obszarze wiejskim LSR).*

	PROW na lata 2014-2020 może w wyniku realizacji operacji zatrudnić pracownika korzystając z mechanizmu subsydiowanego zatrudnienia i czy zatrudnienie takie zostanie uznane za spełnienie warunku utworzenia miejsca pracy, o którym mowa w § 7 ust. 1 pkt 2 lit. a)?	W myśl § 7 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia, pomoc jest przyznawana jeżeli operacja zakłada m.in. utworzenie co najmniej jednego miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne i utrzymanie miejsc pracy, w tym miejsc pracy, które zostaną utworzone w wyniku realizacji operacji, przez 3 lata od dnia wypłaty płatności końcowej (przez utworzenie miejsca pracy jest rozumiane zatrudnienie osoby, dla której zostanie utworzone miejsce pracy na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę). Zatem, w przypadku operacji związanej z rozwijaniem działalności gospodarczej, o której mowa w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. c rozporządzenia, do kosztów kwalifikowalnych operacji nie zalicza się kosztów wynagrodzenia i innych świadczeń, o których mowa w Kodeksie pracy, związanych z pracą pracowników beneficjenta, a także innych kosztów ponoszonych przez beneficjenta na podstawie odrębnych przepisów w związku z zatrudnieniem tych pracowników. Jednakże zgodnie z zobowiązaniem określonym w § 5 ust. 1 pkt 6 umowy o przyznaniu pomocy, beneficjent zobowiązany jest do ponoszenia kosztów zatrudnienia pracowników, w odniesieniu do utworzonych i utrzymanych miejsc pracy. W przypadku, gdy beneficjent korzysta ze wsparcia ze środków Funduszu Pracy na podstawie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, tj. refundacji części kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne, w przypadku operacji w zakresie rozwijania działalności gospodarczej, należy zauważyć, że ograniczenia w tym zakresie zawarte zostały w § 5 ust. 1 pkt 6 umowy o przyznaniu pomocy dla operacji w zakresie rozwijania działalności gospodarczej, zgodnie z którym, beneficjent jest zobowiązany do ponoszenia kosztów zatrudnienia pracowników. Zatem, jeżeli w wyniku realizacji operacji w zakresie rozwijania działalności gospodarczej zostaną utworzone miejsca pracy, istotne jest, aby efekty takiej operacji nie były generowane poprzez wsparcie z innych środków publicznych. W świetle powyższego, fakt uzyskania wsparcia ze środków Funduszu Pracy na zatrudnienie osób przez beneficjenta, stanowi przeszkodę w możliwości uzyskania refundacji kosztów kwalifikowalnych operacji w związku z realizacją operacji w zakresie rozwijania działalności gospodarczej.
6.	W jaki sposób otworzyć działalność gospodarczą na terenie wiejskim związana z działalnością turystyki wiejskiej? Moje warunki to: posiadam działkę, dom, budynek gospodarczy na wsi położoną na obszarze Natura 2000, jestem zatrudniona na umowę o pracę na czas nieokreślony, nie jestem rolnikiem, kobieta w wieku 50+.	Uprzejmie informuję, że możliwe jest uzyskanie pomocy finansowej na podejmowanie działalności gospodarczej w ramach poddziałania 19.2 Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (19.2), o ile zostaną spełnione szczegółowe warunki przyznawania pomocy określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 1570, z późn. zm.), zwane dalej

		rozporządzeniem. W szczególności warunki określone w § 5 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia, tj. podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy **jest zobowiązany podjąć we własnym imieniu działalność gospodarczą**, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej i ją wykonywać do dnia, w którym upłynie dwa lata od dnia wypłaty płatności końcowej oraz: • dokonać zgłoszenia na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych (w zakresie ubezpieczenia emerytalnego, ubezpieczeń rentowych i ubezpieczenia wypadkowego) z tytułu wykonywania tej działalności i podlegać tym ubezpieczeniom do dnia w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej, lub • utworzyć co najmniej jedno miejsce pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne, gdy jest to uzasadnione zakresem realizacji operacji, tj. zatrudnić osobę, dla której zostanie utworzone to miejsce pracy, na podstawie umowy o pracę, a także utrzymać utworzone miejsca pracy do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej. Mając na uwadze powyższe, należy pamiętać, że podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy musi spełnić m.in. ww. warunki, pomimo, że składki na ubezpieczenie emerytalne, ubezpieczenie rentowe i ubezpieczenie wypadkowe są odprowadzane do ZUS przez pracodawcę z tytułu świadczenia pracy na podstawie umowy o pracę. Ponadto informuję, że poddziałanie 19.2 jest realizowane poprzez Podejście Leader, wdrażane przez lokalne grupy działania (LGD). Oznacza to, iż możliwość uzyskania wsparcia jest uzależniona również m.in. od tego, czy miejsce zamieszkania osoby fizycznej planującej podjęcie działalności gospodarczej znajduje się na obszarze, na którym jest wdrażana strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR), w ramach, której przewidziano możliwość realizacji tego typu przedsięwzięć (operacji). Właściwa miejscowo LGD udzieli informacji, na temat kryteriów wyboru wniosków, określonych w danej LSR. Jednocześnie informuję, że zgodnie z przyjętymi zasadami w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, wszelkie zapytania dotyczące wdrażania poddziałania 19.2 należy kierować do podmiotu wdrażającego, tj. do samorządu województwa, z którym właściwa miejscowo LGD podpisała umowę o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.
15. **Utrzymanie działalności gospodarczej**		
1.	Proszę o informacje dotyczące wymaganej trwałości projektu (utrzymania działalności gospodarczej, a nie utrzymania miejsca pracy) w ramach wsparcia związanego z „podejmowaniem działalności gospodarczej" oraz „rozwijaniem działalności gospodarczej"? jaki jest rzeczywisty wymagany czas	Zgodnie z art. 71 rozporządzenia nr 1303/2013 w przypadku operacji inwestycyjnych okres trwałości operacji wynosi 5 lat od dnia wypłaty płatności końcowej. Jednocześnie ten sam artykuł stanowi, że państwa członkowskie mogą skrócić 5-letni okres trwałości do trzech lat w przypadkach dotyczących utrzymania inwestycji lub miejsc pracy stworzonych przez MSP. Zgodnie z § 27 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia, umowa o przyznaniu pomocy zawiera w szczególności zobowiązania beneficjenta prowadzącego mikroprzedsiębiorstwo albo małe przedsiębiorstwo w rozumieniu przepisów rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r.

	utrzymania działalności gospodarczej (okres trwałości utrzymania sprzętu) po otrzymaniu płatności ostatecznej? Jak rozumieć §27.1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie wsparcia na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność dot. trwałości? Art. 71 rozporządzenia 1303/2013 mówi o zwrocie dotacji, jeżeli w ciągu 5 lat firma zaprzestanie działalności, a rozporządzenie 651/2014 (sekcja 2, artykuł 17) odnosi się tylko do miejsc pracy. Od jakiego okresu liczone jest utrzymanie miejsca pracy, czy zatrudnienia pracownika czy otrzymania płatności końcowej?	uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu - do zapewnienia trwałości operacji przez co najmniej 3 lata od dnia wypłaty płatności końcowej. Jednocześnie operacje polegające na podejmowaniu działalności gospodarczej, z uwagi na formę wsparcia (ryczałt), nie są operacjami inwestycyjnymi (pomimo, iż mogą obejmować koszty związane z inwestycją), dlatego też nie mają do nich zastosowania postanowienia art. 71 rozporządzenia nr 1303/2013 w zakresie trwałości operacji. W przypadku operacji polegającej na podejmowaniu działalności gospodarczej, beneficjent zobowiązuje się m.in. do: 1) podjęcia we własnym imieniu działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, i jej wykonywania do dnia, w którym upłyną 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej, oraz: a) zgłoszenia beneficjenta do ubezpieczenia emerytalnego, ubezpieczeń rentowych i ubezpieczenia wypadkowego na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania tej działalności i podlegania tym ubezpieczeniom do dnia, w którym upłyną 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej, lub b) utworzenia co najmniej jednego miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne, gdy jest to uzasadnione zakresem realizacji operacji, zatrudnienia osoby, dla której zostanie utworzone to miejsce pracy, na podstawie umowy o pracę, a także utrzymania utworzonych miejsc pracy do dnia, w którym upłyną 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej.
2.	Proszę o informację, czy w przypadku osób prowadzących działalność gospodarczą poza granicą Polski, w sytuacji zlikwidowania zagranicznej działalności gospodarczej Wnioskodawca może ubiegać się o środki w ramach zakresu wsparcia związanego z „podejmowaniem działalności gospodarczej”? Czy występuje okres karencji pomiędzy zlikwidowaniem działalności zagranicznej oraz podjęciem działalności gospodarczej w Polsce?	Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 1 lit. b rozporządzenia, pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana jeżeli w okresie 2 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie tej pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie wykonywał działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, w szczególności nie był wpisany do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i nie została mu dotychczas przyznana pomoc na operację w tym zakresie. Art. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej wskazuje, iż ww. ustawa reguluje podejmowanie, wykonywanie i zakończenie działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz zadania organów w tym zakresie. Jeśli zatem osoba prowadziła działalność gospodarczą za granicą i będzie spełniać warunki przyznania pomocy, może ubiegać się o wsparcie w zakresie podejmowania działalności gospodarczej.
3.	Czy w ramach sięgania po środki na podejmowanie czy rozwijanie działalności	Beneficjent, któremu zostanie wypłacona pomoc na operację ramach podejmowania działalności gospodarczej (§ 2 ust.1 pkt 2 lit. a rozporządzenia 19.2) albo rozwijania działalności gospodarczej

	gospodarczej w przypadku działalności o charakterze sezonowym można tą działalność zawieszać z uwagi na sezonowość? Jeśli tak, to jak będzie weryfikowane średnioroczne zatrudnienie i trwałość operacji? Zgodnie z § 11 pkt 2 umowy przyznania pomocy na podejmowanie działalności gospodarczej zwrot wypłaconej pomocy następuje w przypadku niewykonywania działalności gospodarczej co najmniej przez okres 2 lat od dnia wypłaty płatności końcowej – zwrotowi podlega 100% kwoty wypłaconej pomocy. Jak wobec powyższego liczyć te 2 lata?	(§ 2 ust.1 pkt 2 lit. c rozporządzenia 19.2) powinien realizować zobowiązania określone w umowie o przyznaniu pomocy m.in. w zakresie: a) utrzymania średniorocznego stanu zatrudnienia w okresie zakreślonym postawieniami tej umowy oraz b) wykonywania działalności gospodarczej. Pomimo, iż ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2015, poz. 584) (dalej: ustawa sdg) (przewiduje możliwość zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej przez przedsiębiorców będących osobami fizycznymi oraz określa okoliczności, w jakich można zawiesić działalność, jednak przedsiębiorca będący Beneficjentem poddziałania 19.2 nie może dokonać zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej w trybie określonym ww. ustawie nawet w przypadku prowadzenia działalności sezonowej. Jeśli w ramach działalności wykonywanej sezonowo nie jest zasadne zatrudnienie pracowników w tzw. „martwym okresie", możliwym jest ograniczenie zatrudnienia w tym okresie (np. przez kilka miesięcy w roku). Niemniej jednak, w takiej sytuacji Beneficjent powinien w pozostałych miesiącach roku zatrudniać odpowiednio zwiększoną liczbę pracowników, tak aby wykazać średniorocznie, co najmniej docelowy stan zatrudnienia wynikający z postanowień zawartej umowy o przyznaniu pomocy. W odniesieniu do okresu, w jakim Beneficjent powinien wykazać utrzymanie średniorocznego stanu zatrudnienia na poziomie określonym w umowie o przyznaniu pomocy - informuję, że termin ten zaczyna swój bieg odpowiednio od dnia wypłaty drugiej transzy pomocy (podejmowanie działalności gospodarczej) albo płatności końcowej (rozwijanie działalności gospodarczej) rozumianej jako dzień dokonania przez Agencję płatności na rzecz Beneficjenta, i wynosi: a) w przypadku operacji w ramach podejmowania działalności gospodarczej - 2 lata, b) w przypadku operacji w ramach rozwijania działalności gospodarczej - 3 lata.
4.	Czy w naborach dot. wniosków składanych w celu podjęcia działalności gospodarczej w lokalnych grupach działania na lata 2016, 2017, 2018 realizowanego z programu PROW, z którego dotacja wynosi 50.000 zł (wypłacana w 2 transzach), warunkiem zawarcia umowy dla osób zatrudnionych na pełny etat (osoba ma przynajmniej minimalne wynagrodzenie), którzy taką pomoc uzyskają jest zobowiązanie się dodatkowo do opłacenia składek w pełnej	Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi *w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020* (Dz. U. 2015, poz. 1570 z późn. zm.),podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy jest zobowiązany podjąć we własnym imieniu działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej i ją wykonywać do dnia, w którym upłynie dwa lata od dnia wypłaty płatności końcowej oraz: a). dokonać zgłoszenia na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych (w zakresie ubezpieczenia emerytalnego, ubezpieczeń rentowych i ubezpieczenia wypadkowego) z tytułu

	wysokości tj. nie tylko zdrowotnej ale też pozostałych?	wykonywania tej działalności i podlegać tym ubezpieczeniom do dnia w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej, lub b). utworzyć co najmniej jedno miejsce pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne, gdy jest to uzasadnione zakresem realizacji operacji, tj. zatrudnić osobę, dla której zostanie utworzone to miejsce pracy, na podstawie umowy o pracę a także utrzymać utworzone miejsca pracy do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej. Mając na uwadze powyższe, podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy musi spełnić m.in. ww. warunki, pomimo, że składki na ubezpieczenie emerytalne, ubezpieczenie rentowe i ubezpieczenie wypadkowe są odprowadzane do ZUS przez pracodawcę z tytułu świadczenia pracy na podstawie umowy o pracę. Jednocześnie informuję, iż kwota pomocy (premii) jest ustalana przez lokalną grupę działania (LGD), zgodnie z warunkami określonymi w strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Kwota ta może stanowić od 50 tys. do 100 tys.
5.	Zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 1 Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW na lata 2014-2020 Czy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy na rozwój dział. gosp. musi wykonywać tą działalność od min. 365 dni oraz na dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy. Czy ten sam podmiot po złożeniu wniosku może zawiesić działalność do czasu otrzymania decyzji o ewentualnym przyznaniu bądź nie dofinansowania?	Zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. (…) pomoc może zostać przyznana jeżeli podmiot ubiegający się o jej przyznanie w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy wykonywał łącznie przez co najmniej 365 dni działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej oraz nadal wykonuje tę działalność. Analizując powyższe przepisy należy stwierdzić, iż wnioskodawca zobowiązany jest wykonywać nieprzerwanie działalność gospodarczą od dnia złożenia wniosku o przyznanie pomocy. Ponadto należy mieć na uwadze, iż Beneficjent poddziałania 19.2 nie może dokonać zawieszenia działalności nawet w przypadku prowadzenia działalności sezonowej pomimo, iż ustawa o swobodzie działalności gospodarczej przewiduje taką możliwość.
6.	Czy wnioskodawca w ramach podejmowanej działalności gospodarczej do kosztów kwalifikowalnych może zaliczyć koszt comiesięcznego wynajmu lub dzierżawy	Zgodnie z § 5 ust. l pkt 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata

	obiektu, w którym będzie prowadził tę działalność? Czy koszty te stanowią koszty bieżące czy koszty wskazane w § 17 ust. 1 pkt 4) rozporządzenia w ramach „Wsparcia na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność”.	2014-2020, pomoc na operacje w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana jeżeli koszty planowane do poniesienia mieszczą się w zakresie kosztów o których mowa w §17 ust. 1 rozporządzenia. Wobec tego interpretacja MRiRW w zakresie, na który się Państwo powołuje - jest nieaktualna ze względu na wprowadzoną zmianę rozporządzenia dla 19.2 (§ 5 ust 1 pkt 3 lit a). Określony w § 17 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia rodzaj kosztu obejmujący najem lub dzierżawę maszyn, wyposażenia lub nieruchomości, odnosi się do realizacji operacji objętej biznesplanem. Zatem, przy planowaniu kosztów objętych biznesplanem w ramach operacji związanej z podejmowaniem działalności gospodarczej, podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy może uwzględnić planowane koszty związane z najmem lub dzierżawą nieruchomości, obejmujące okres od dnia zawarcia umowy o przyznaniu pomocy do dnia złożenia wniosku o płatność drugiej transzy pomocy. W przypadku natomiast operacji związanej z rozwijaniem działalności gospodarczej, koszty, o których mowa w § 17 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia, winny dotyczyć wyłącznie operacji realizowanej w ramach rozwijanej działalności wykazanej w dokumentach aplikacyjnych, a nie służyć wszystkim aktualnie wykonywanym przez przedsiębiorcę działalnościom. Ponadto w ramach rozwijanej działalności kwalifikowalne mogą być koszty związane z najmem lub dzierżawą nieruchomości, obejmujące okres od dnia zawarcia umowy o przyznaniu pomocy do dnia złożenia wniosku o płatność końcową. Ponadto podkreślenia wymaga, że zagadnienie kwalifikowalności poszczególnych kosztów operacji może być rozpatrywane wyłącznie w kontekście konkretnej operacji, która ma swój cel, zakres i specyfikę, a więc możliwość jej realizacji oraz zakres ponoszonych kosztów, które mogą zostać uznane za kwalifikowalne jest sprawą indywidualną, którą warunkuje szereg obiektywnych czynników.
7.	Czy zawarcie umowy o pracę z osobą współpracującą spełni warunek dotyczący utworzenia miejsca pracy, jeśli współpraca rozpoczęła się przed złożeniem wniosku o przyznanie pomocy, a składki ZUS są i były odprowadzone przed złożeniem wniosku?	W przypadku operacji polegającej na rozwijaniu działalności gospodarczej – zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia 19.2 – pomoc jest przyznawana, jeżeli operacja zakłada m.in. *utworzenie co najmniej jednego miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne i jest to uzasadnione zakresem realizacji operacji, a osoba, dla której zostanie utworzone to miejsce pracy, zostanie zatrudniona na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę* (z zastrzeżeniem §7 ust 2). Zgodnie z powyższym przez utworzenie miejsca pracy rozumie się zatrudnienie osoby na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę w wyniku realizacji operacji, co w opisanym w zapytaniu przypadku nie będzie miało miejsca (nie zostanie utworzone miejsce pracy, gdyż faktycznie istniało przed realizacją operacji, z tym, że bez umowy o pracę).

8.	Czy osoba fizyczna, która otrzyma dotację na założenie lub rozwój działalności gospodarczej, może – w okresie trwałości - kontynuować tą działalność w spółkę cywilną?	*podejmowanie działalności gospodarczej* Warunki przyznawania pomocy na operacje w zakresie podejmowania działalności gospodarczej zostały uregulowane w § 5 rozporządzenia 19.2. Jednym z takich warunków jest obowiązek podjęcia we własnym imieniu przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy o swobodzie gospodarczej, i jej wykonywanie do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej. Powyższe oznacza, że w przypadku podejmowania działalności gospodarczej podmiot w okresie związania z celem nie ma możliwości kontynuowania tej działalności w innej formie prawnej, niż jednoosobowa działalność gospodarcza (sdg), gdyż nie będzie to spełniało warunku § 5 ust 1 pkt 2 rozporządzenia 19.2. *rozwijanie działalności gospodarczej* Zgodnie z postanowieniami § 15 ust 3 pkt 1 umowy o przyznaniu pomocy, w przypadku zaistnienia uzasadnionych okoliczności w trakcie realizacji operacji oraz przez okres 5 lat liczony od dnia wypłaty przez Agencje płatności końcowej - Beneficjent może wystąpić do Zarządu Województwa o wyrażenie zgody na: m.in. *przeniesienie własności lub posiadania gospodarstwa rolnego lub przedsiębiorstwa lub ich części objętych realizacją inwestycji w ramach operacji albo połączenie lub podział lub przekształcenie Beneficjenta będącego osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, lub przeniesienie własności lub posiadania nabytych dóbr objętych operacją, jeżeli przeniesienie to nastąpi na rzecz podmiotu, który spełnia warunki przyznania i wypłaty pomocy i przejmie zobowiązania dotychczasowego Beneficjenta.* Tak jak Państwo wskazujecie, przepisy prawa nie przewidują przekształcenia przedsiębiorstwa osoby fizycznej w spółkę cywilną. Spółka cywilna nie ma osobowości prawnej, nie jest też przedsiębiorcą. Przedsiębiorcami są wspólnicy spółki cywilnej. Dlatego, w tym przypadku - przekształcenie należy rozumieć jako wniesienie przedsiębiorstwa do spółki cywilnej w formie wkładu, które będzie wiązało się z rozszerzeniem własności na pozostałych wspólników. Powyższe oznacza, że osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą w przypadku rozwijania działalności w ramach poddziałania 19.2, w uzasadnionych przypadkach (uzyskując zgodę SW) będzie mogła kontynuować działalność w formie spółki cywilnej.

16. Dochód z niekomercyjnej infrastruktury		
1.	Czy można osiągać przychody i/lub dochody z dofinansowanej za pośrednictwem LGD niekomercyjnej infrastruktury	Użyty w § 2 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570) wyraz „niekomercyjnej", zgodnie z definicją zawartą w Słowniku Języka Polskiego (PWN) oznacza „nieobliczony na zysk". Oznacza to, że wnioskodawca na etapie przyznania pomocy będzie musiał wykazać niedochodowy charakter operacji, tj. wskazać, że planowane przychody i koszty będą ulegać zbilansowaniu, tak aby przewidywany zysk wynosił zero. Szczegółowe informacje w tym zakresie znajdują się w formularzu wniosku o przyznanie pomocy a stosowne postanowienia w umowie o przyznaniu pomocy.
17. Kody PKD		
1.	Czy działalność gospodarcza polegająca na działalności parkingów samochodowych i rowerowych (PKD-52.21) może być wspierana w ramach poddziałania 19.2?	Przepis § 8 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570) wskazuje klasyfikację działalności gospodarczej wyłączonej ze wsparcia na operację z zakresie rozwoju przedsiębiorczości na obszarze wiejskim objętym strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Do takiej działalności należy m.in. gospodarka magazynowa, która zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) znajduje się w sekcji H – Transport i gospodarka magazynowa, w dziale 52 – Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport. Dział ten rozgranicza kody PKD na podklasy ściśle związane z magazynowaniem oraz te, które związane są z działalnością usługową wspomagającą transport. Działalność parkingów samochodowych i rowerowych stanowi podklasę „Działalność usługowa wspomagająca transport lądowy", a zatem nie dotyczy magazynowania.
2.	Czy osoba prowadząca działalność gospodarczą z kodem PKD 46.21.Z - sprzedaż hurtowa zboża, nieprzetworzonego tytoniu, nasion i pasz dla zwierząt może ubiegać się o dofinansowanie na rozwój działalności gospodarczej w ramach Poddziałania 19.2 Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez	Przepis § 8 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 1570 z późn. zm.) zwanego dalej rozporządzeniem, wskazuje rodzaje działalność gospodarczej, które wyłączone są ze wsparcia na 19.2. Do przedmiotu takiej działalności należy m.in. działalność usługowa wspomagająca rolnictwo i następująca po zbiorach, która zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w

	społeczność? Głównym profilem działalności firmy jest sprzedaż pasz, koncentratów, premiksów oraz śrut białkowych dla zwierząt gospodarskich oraz preparatów dla zwierząt domowych. - proszę również o wyszczególnienie kodów PKD działalności usługowej wspomagającej rolnictwo i następującej po zbiorach.	sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) znajduje się w sekcji A – Rolnictwo, Leśnictwo, Łowiectwo i Rybactwo, w dziale 01 – Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową w grupie 01.6 – Działalność usługowa wspomagająca rolnictwo i następująca po zbiorach. Zgodnie z klasyfikacją PKD, podklasa (01.63.Z) nie obejmuje sprzedaży hurtowej płodów rolnych, sklasyfikowanej w odpowiednich podklasach grupy 46.2, tj. także działalności gospodarczej z kodem PKD 46.21.Z, wskazanej w zapytaniu LGD. Mając na uwadze powyższe, osoba prowadząca działalność gospodarczą zgodnie z ustawą o swobodzie działalności gospodarczej może ubiegać się o pomoc na rozwój tej działalności w ramach poddziałania 19.2 pod warunkiem, że spełni warunki przyznawania pomocy określone w rozporządzeniu. Rozwijana działalność gospodarcza, będąca przedmiotem operacji nie może być działalnością wykluczoną ze wsparcia, zgodnie z § 8 rozporządzenia.
3.	Czy można ubiegać się o wsparcie na rozwój działalności w ramach dwóch kodów PKD?	Podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy na rozwój działalności gospodarczej we wniosku o przyznanie pomocy powinien wskazać kod PKD, który ma związek z zakresem realizowanej operacji.
4.	Czy jest możliwe rozwijanie działalności gospodarczej w ramach tego samego kodu PKD w ramach którego prowadzona jest działalność gospodarcza.	Pomoc na operację w zakresie, o którym mowa w § 2 ust.1 pkt 2 lit. c (rozwijanie działalności gospodarczej) może zostać przyznana na realizację inwestycji w zakresie: a) rozszerzenia przez przedsiębiorcę dotychczasowej działalności o dodatkowy kod PKD (np. przedsiębiorca prowadzi działalność produkcyjną w branży spożywczej, a w ramach realizacji operacji zamierza uruchomić „nową" działalność w obszarze np. doradztwa dla producentów rolnych), b) zwiększenia intensywności działalności w ramach dotychczasowego kodu PKD (np. przedsiębiorca prowadzi działalność produkcyjną w branży spożywczej, a w ramach realizacji operacji zamierza zakupić i uruchomić dodatkową linię produkcyjną). W związku z powyższym, pomoc na rozwijanie działalności gospodarczej może zostać przyznana na operacje zakładającą inwestycję w „ramach dotychczasowego kodu PKD". W takim przypadku podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy powinien wykazać w biznesplanie m.in. że inwestycja będzie uzasadniona ekonomicznie, tj. planowane nakłady inwestycyjne zostaną zrównoważone przez przyrost przychodów w ramach dotychczasowej działalności
5.	W sytuacji kiedy w małżeństwie mąż prowadzi firmę ogrodniczą, żona z kolei (z wykształcenia projektant ogrodów), chciałaby pozyskać środki na otwarcie działalności gospodarczej w zakresie zbliżonym do działalności męża (kod PKD obejmuje jedno i drugie działanie) czy tego rodzaju sytuacja staje na przeszkodzie	W § 8 rozporządzenia został określony katalog działalności, sklasyfikowanych w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) - które nie są objęte wsparciem. Ponadto, w zakresie podziałania 19.2 wsparcie może dotyczyć działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej Jednocześnie należy zauważyć, że w myśl art. 3 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej przepisów tej ustawy nie stosuje się do działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie

	uzyskania wsparcia w ramach PROW? Byłyby to dwie niezależne firmy, spełniające pozostałe warunki dostępu, kwestia podejmowania wzajemnej współpracy z pewnością miałaby miejsce, nie mniej jednak czy zbliżony zakres (a raczej kod PKD) jest tutaj przeszkodą?.	ogrodnictwa.
6.	Czy firma prowadząca działalność dotyczącą kilku kodów PKD, może otrzymać pomoc na rozwijanie działalności gospodarczej związaną z realizacją działalności objętą wyłącznie jednym (głównym) kodem PKD, czy też może wnioskować o pomoc na rozwijanie działalności również w zakresie objętym innymi kodami PKD?	Podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy na rozwój działalności gospodarczej we wniosku o przyznanie pomocy powinien wskazać kod PKD który ma związek z zakresem realizowanej operacji. Zgodnie z §15 ust 1 i 2 Rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" pomoc jest przyznawana do wysokości limitu, który w okresie realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 wynosi 300 tyś zł na jednego beneficjenta. Zatem jeśli wnioskodawca wyraża chęć ubiegania się o pomoc nie tylko na wykonywaną działalność w ramach głównego kodu PKD ale również na inne kody PKD w ramach której wykonuje działalność, przepisy rozporządzenia wykonawczego nie nakładają takiego ograniczenia, czyli wnioskodawca może złożyć kilka wniosków w ramach innych kodów PKD, przy czym musi pamiętać że limit przyznania pomocy na 1 beneficjenta wynosi 300 tyś zł.
7.	Przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą na obszarze LGD pod numerami PKD 49.41 oraz 49.41Z, planował ubiegać się o przyznanie pomocy w ramach działania 19.2 w zakresie rozwijania działalności gospodarczej. Działalność firmy jest wpisana pod PKD 49.41 i 49.41.Z, która zaliczana jest do działu H Polskiej Klasyfikacji Działalności tj. Sekcja H - Transport oraz Gospodarka magazynowa. W Rozporządzeniu Ministra i Rozwoju Wsi w § 8 ujęto m.in. Gospodarkę magazynową oraz Transport lotniczy i kolejowy jako działalności wykluczone ze wsparcia w ramach poddziałania 19.2. Czy na podstawie przepisów rozporządzenia wykonawczego należy wykluczyć ze wsparcia całą sekcję H (tj. Transport oraz Gospodarka	Przepis § 8 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 1570 z późn. zm.) zwanego dalej rozporządzeniem, wskazuje rodzaje działalności gospodarczej, które wyłączone są ze wsparcia na 19.2. Do takiej działalności należy m.in. transport lotniczy i kolejowy, która zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) znajduje się w sekcji H – Transport i gospodarka magazynowa, w dziale 49 – Transport lądowy oraz transport rurociągowy. Dział ten rozgranicza kody PKD na podklasy ściśle związane z rodzajem transportu oraz działalnością usługową dotyczącą transportu. Transport drogowy towarów, jako działalność gospodarcza z kodem PKD 49.41.Z, wskazana w zapytaniu stanowi podklasę Transportu drogowego towarów oraz działalności usługowej związanej z przeprowadzkami, a zatem nie dotyczy transportu lotniczego i kolejowego. Mając na uwadze powyższe, osoba prowadząca działalność gospodarczą zgodnie z ustawą o swobodzie działalności gospodarczej może ubiegać się o pomoc na rozwój tej działalności w ramach poddziałania 19.2 pod warunkiem, że spełni warunki przyznawania pomocy określone

	magazynowa)? Jeżeli nie, to proszę o informację w jaki sposób rozróżnić te PKD które podlegają wsparciu oraz te które ze wsparcia powinny być wyłączone.	w rozporządzeniu, w tym rozwijana działalność gospodarcza, będąca przedmiotem operacji nie może być działalnością wykluczoną ze wsparcia, zgodnie z § 8 rozporządzenia. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, iż kwestie dotyczące weryfikacji warunków przyznania pomocy mogą być rozpatrywane wyłącznie w kontekście konkretnej operacji, która ma swój cel, zakres i specyfikę, a możliwość jej realizacji jest sprawą indywidualną, którą warunkuje szereg obiektywnych czynników.
8.	Czy przedsiębiorstwo w ramach posiadającego już kodu PKD 01.49.Z może uzyskać wsparcie w zakresie podejmowania działalności gospodarczej w ramach poddziałania 19.2.	Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570 z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem LSR", pomoc na operację w zakresie określonym w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. a jest przyznawana, jeżeli m.in. operacja zakłada podjęcie we własnym imieniu działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. *o swobodzie działalności gospodarczej* (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 1829) i jej wykonywanie do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej. Zgodnie z art. 3 pkt 1 tej ustawy, przepisów ustawy nie stosuje się do działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego. Zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności, kod PKD 01.49.Z to podklasa „Chów i hodowla pozostałych zwierząt", która obejmuje chów i hodowlę pszczół, produkcję miodu i wosku pszczelego oraz pozostałych produktów pszczelich. Podklasa ta jest wyodrębniona w ramach działu 01 - uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową. Biorąc pod uwagę powyższe, operacja nie spełnia warunków przyznania pomocy określonych w rozporządzeniu LSR.
9.	W ramach podejmowania działalności gospodarczej wnioskodawca planuje utworzyć działalność polegającą m.in. na transporcie osób (podstawowy zakres działalności wg PKD to 49.39.Z Pozostały transport lądowy pasażerski, gdzie indziej niesklasyfikowany). W tym celu planuje zakup nowego środka transportu do przewozu 9 osób łącznie z kierowcą. Wnioskodawca planuje deklaruje podjęcie działalności, zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 54,	Należy wskazać, że w przypadku podejmowania działalności gospodarczej podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy w Biznesplanie w części 4.1 *Opis planowanej operacji – ogólne informacje o planowanej działalności gospodarczej* oświadcza, czy będzie podatnikiem VAT (pole 3). Sprawdzenia poprawności danych zadeklarowanych przez beneficjenta we wniosku o przyznanie pomocy oraz biznesplanie, stanowiącym załącznik do wniosku o przyznanie pomocy, dokonuje się w trakcie kontroli na miejscu. Ponadto podkreślenia wymaga, iż zagadnienie kwalifikowalności poszczególnych kosztów operacji może być rozpatrywane wyłącznie w kontekście konkretnej operacji, która ma swój cel, zakres i specyfikę, a więc możliwość jej realizacji oraz zakres ponoszonych kosztów, które mogą zostać uznane za kwalifikowalne jest sprawą indywidualną, którą warunkuje szereg obiektywnych czynników.

	poz. 535, z późn. zm.), jako płatnik podatku VAT (usługi transportu osób są opodatkowane stawką 8%), w związku z czym koszty, które poniesie w związku z podjęciem działalności w biznesplanie będzie pokazywał bez podatku VAT (ponieważ będzie go odzyskiwał). Niemniej jednak, art. 86a przywołanej wyżej ustawy, wskazuje, że w przypadku wydatków związanych z pojazdami samochodowymi kwotę podatku naliczonego, stanowi 50% kwoty podatku wynikającej z faktury otrzymanej przez podatnika (z dowodu zakupu tego pojazdu). W związku z powyższym jedynie 50% wskazanego w dowodzie zakupu podatku od towarów i usług, wnioskodawca będzie mógł odzyskać i pokazać jako koszty nie mieszczące się w zakresie kosztów, o których mowa w § 17 ust. 1 Rozporządzenia MRiRW z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania "Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Czy wobec powyższego, pozostałe 50%, których wnioskodawca nie może odzyskać, może wykazać w części VII biznesplanu, tj. Zestawienie rzeczowo- finansowe w wierszu „wydatki stanowiące podstawę do wyliczenia kwoty pomocy"? W jaki sposób SW będzie weryfikował prawidłowość tak	

	skonstruowanego zestawienia rzeczowo-finansowego, jeśli przy podejmowaniu działalności we wniosku o przyznanie pomocy nie ma konieczności przedkładania Oświadczenia i kwalifikowalności VAT dla podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy (...)?	
10.	Czy istnieje możliwości uzyskania wsparcia w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" przez wnioskodawcę który prowadzi działalność gospodarczą sklasyfikowaną w PKD jako działalność usługowa związana z leśnictwem".	Przepis § 8 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570) wskazuje klasyfikację działalności gospodarczej wyłączonej ze wsparcia na operację w zakresie rozwoju przedsiębiorczości na obszarze wiejskim objętym strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Do przedmiotu takiej działalności należy m.in. działalność usługowa wspomagająca rolnictwo i następująca po zbiorach, która zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) znajduje się w sekcji A –Rolnictwo, Leśnictwo, Łowiectwo i Rybactwo, w dziale 01 – Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową w grupie 01.6 –Działalność usługowa wspomagająca rolnictwo i następująca po zbiorach. Zgodnie z klasyfikacją PKD, grupa (01.6.Z) nie obejmuje działalności gospodarczej z kodem PKD 02.40.Z, wskazanej w zapytaniu LGD. Mając na uwadze powyższe, osoba prowadząca działalność gospodarczą zgodnie z ustawą o swobodzie działalności gospodarczej może ubiegać się o pomoc na rozwój tej działalności w ramach poddziałania 19.2 pod warunkiem, że spełni warunki przyznawania pomocy określone w rozporządzeniu a rozwijana działalność gospodarcza, będąca przedmiotem operacji nie może być działalnością wykluczoną ze wsparcia, zgodnie z § 8 rozporządzenia.
18. Ustalenie wysokości wsparcia na podejmowanie działalności gospodarczej		
1.	Czy w biznesplanie można wpisać wydatki przekraczające wysokość premii określoną w LSR? Czy LGD może w kryteriach przyznać dodatkowe punkty za wkład własny do realizacji operacji w zakresie podjęcia działalności gospodarczej?	Ustalenie kwoty wsparcia w przypadku pomocy udzielanej w formie premii na podjęcie działalności gospodarczej odbywa się przez sprawdzenie czy prawidłowo zastosowano odpowiednią wskazaną w LSR wartość premii określoną np. dla danego rodzaju działalności gospodarczej, w granicach określonych przepisami § 16 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem

		Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), tzn. od 50 tys. zł do 100 tys. zł. Jeśli wnioskowana kwota premii będzie wyższa od określonej przez LGD w LSR – LGD ustali kwotę wsparcia na poziomie określonym w LSR. Niemniej jednak, może nastąpić sytuacja, w której wnioskodawca podejmuje działalność gospodarczą wymagającą większych niż wnioskowana kwota premii nakładów finansowych. Wówczas biznesplan zawierać będzie działania niezbędne do jego realizacji, które wnioskodawca sfinansuje z premii oraz własnych środków. W takiej sytuacji kwota środków niezbędna do realizacji biznesplanu (określona w biznesplanie) będzie wyższa niż kwota wnioskowana (kwota premii), przy czym pomoc przyznaje się do wysokości określonej w LSR. LGD ma możliwość oceny wysokości wkładu wnioskodawcy w realizację biznesplanu w ramach kryteriów wyboru operacji.
19. Projekt grantowy		
1.	Czy w ramach projektu grantowego LGD obowiązuje 5-letni okres trwałości operacji, jeżeli projekt obejmuje zadania inwestycyjne?	Tak, zgodnie z § 27 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), jednym z zobowiązań beneficjenta operacji (w przypadku projektu grantowego zobowiązanie jest nałożone na LGD będącą beneficjentem pomocy), jest zapewnienie trwałości operacji zgodnie z art. 71 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320).
2.	Czy w związku z realizacją projektu grantowego LGD może ubiegać się o zaliczkę?	Zgodnie z obowiązującymi przepisami, projekt grantowy to projekt realizowany przez LGD, a nie grantobiorcę. LGD powierza grantobiorcom realizację zadań w ramach projektu, w tym także zadań mających charakter inwestycyjny. Jednakże LGD nie ponosząc bezpośrednio kosztów inwestycyjnych nie spełnia warunku określonego w art. 45 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 487, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1305/2013", a więc nie

		może otrzymać zaliczki. Kosztem ponoszonym przez LGD jest grant przekazany grantobiorcy w związku z realizacją zadania, a dokumentem potwierdzającym dokonanie płatności, o którym mowa w art. 60 ust. 4 rozporządzenia nr 1305/2013, jest umowa o powierzenie grantu. Reasumując, brak możliwości uzyskania przez LGD zaliczki na projekt grantowy nie oznacza, że zadania realizowane w ramach tego projektu nie mogą mieć charakteru inwestycyjnego. W przypadku zadań inwestycyjnych realizowanych w ramach projektu grantowego, zastosowanie mają obowiązujące przepisy i postanowienia umowy przyznania pomocy zobowiązujące LGD do zapewnienia trwałości operacji.
3.	Kto może ubiegać się o wsparcie na realizację projektu grantowego i czy może prowadzić działalność gospodarczą?	Należy zauważyć, że beneficjentem w ramach projektów grantowych jest LGD, a podmioty składające do LGD wnioski o powierzenie grantów są grantobiorcami, a nie beneficjentami. Zgodnie z § 29 ust. 4 pkt 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 1570), pomoc jest wypłacana (beneficjentowi, tj. LGD), jeżeli każdy grantobiorca spełnia warunki określone w § 3 ust. 1 lub 4 i § 4 ust. 1 pkt 4 i 7 oraz nie wykonuje działalności gospodarczej.
4.	Wynagrodzenie projektów grantowych w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 z innych środków publicznych.	Zgodnie z § 13 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 1570 z późn. zm.), pomoc na projekt grantowy jest przyznawana jeżeli koszty planowane do poniesienia przez grantobiorcę mieszczą się w zakresie kosztów, o których mowa w § 17 ust. 1 pkt 1-5 oraz 7-9, i nie są kosztami inwestycji polegającej na budowie albo przebudowie liniowych obiektów budowlanych w części dotyczącej realizacji odcinków zlokalizowanych poza obszarem wiejskim objętym LSR. § 17 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia LSR stanowi, iż pomoc na operację w zakresie innym niż podejmowanie działalności gospodarczej, jest przyznawana w formie refundacji kosztów kwalifikowalnych, do których zalicza się koszty wynagrodzenia i innych świadczeń, o których mowa w Kodeksie pracy, związanych z pracą pracowników beneficjenta, a także inne koszty ponoszone przez beneficjenta na podstawie odrębnych przepisów w związku z zatrudnieniem tych pracowników - w przypadku operacji w zakresie określonym w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. b i pkt 3. Jednakże, zgodnie z § 13 ust. 2 rozporządzenia LSR pomoc nie jest przyznawana na projekt grantowy w zakresie określonym w § 2 ust. 1 pkt 2 i 3. Biorąc pod uwagę powyższe, pomimo braku literalnego wyłączenia pkt 8 z § 17 ust. 1 w treści § 13 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia LSR, na podstawie wyłączenia zawartego w § 13 ust. 2

		rozporządzenia LSR, odnoszącego się do całego zakresu rozwoju przedsiębiorczości oraz wspierania współpracy między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą, należy stwierdzić, że zakres kosztów wynagrodzenia (…), o których mowa w § 17 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia LSR, z racji ich przypisania wyłącznie do zakresu dotyczącego tworzenia lub rozwoju inkubatorów oraz wspierania współpracy (…), a więc zakresu wyłączonego z projektów grantowych, nie dotyczy projektów grantowych. W odniesieniu do pytania dotyczącego wkładu rzeczowego w projektach grantowych, należy zauważyć co następuje. Kwestie dotyczące kwalifikowalności kosztów operacji zostały uregulowane w § 17 rozporządzenia LSR. Ust. 5 tego § w sposób jednoznaczny stanowi, iż w przypadku projektu grantowego do kosztów kwalifikowalnych zalicza się wyłącznie granty. Z kolei warunki przyznania pomocy na projekt grantowy zostały określone w § 13 rozporządzenia LSR, w którym nie zawarto regulacji wskazującej na stosowanie § 17 ust. 2 i 3 rozporządzenia LSR. Także w przepisie dotyczącym kosztów planowanych do poniesienia przez grantobiorcę (§ 13 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia LSR) nie zawarto przepisu o analogicznej treści (jak ma to miejsce np. w odniesieniu do § 17 ust. 4 rozporządzenia LSR, którego regulacja została niejako powielona w treści § 13 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia LSR). Powyższe oznacza, że w przypadku projektów grantowych przepisy dotyczące wkładu rzeczowego nie mają zastosowania. Jednocześnie, obowiązujące przepisy nie stanowią o zakazie wprowadzenia przez LGD wobec swoich grantobiorców wymogu wnoszenia wkładu własnego w realizację poszczególnych zadań objętych projektem grantowym. Należy jednak pamiętać, że w przypadku wprowadzenia takiego wymogu, wartość wkładu własnego grantobiorcy wchodzić będzie w wartość zadania służącego osiągnięciu celu projektu grantowego, na którego realizację LGD udzieli grantu, a zgodnie z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia LSR, wartość takiego zadania nie może być wyższa niż 50 tys. złotych. Należy także pamiętać, że grant udzielony wnioskodawcy nie może obejmować wartości wkładu własnego grantobiorcy, a więc w przypadku zadania o wartości 50 tys. złotych, w którego wartość wszedł wkład własny grantobiorcy, grant udzielony grantobiorcy będzie musiał być stosownie pomniejszony w stosunku do wartości całego zadania, a więc będzie wynosił mniej niż dopuszczalne 50 tys. złotych, ale nie będzie mógł wynosić mniej niż 5 tys. złotych – zgodnie z § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia LSR. Ponadto, MRiRW informuje, że § 17 ust. 2 i 3 rozporządzenia LSR nie ma zastosowania do wyliczania wartości wkładu rzeczowego w odniesieniu do grantobiorców.
20. Operacja własna LGD		
1.	W sytuacji, w której spełniony został warunek, o którym mowa w art. 17 ust. 6 ustawy RLKS, czyli po zamieszczeniu informacji o zamiarze	Wytyczne nr 2/1/2016 w zakresie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez LGD zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” objętego PROW 2014-

	realizacji operacji własnej na stronie internetowej LGD nikt uprawniony do wsparcia nie zgłosił się, w związku z czym wsparcie może być udzielone LGD. Biorąc pod uwagę art. 21 ust. 1 ustawy o RLKS, Rada ma 45 dni (od dnia następującego po ostatnim dniu terminu składania wniosków o udzielenie wsparcia na operacje realizowane przez podmioty inne niż LGD) na dokonanie oceny zgodności operacji z LSR, wybranie operacji oraz ustalenie kwoty wsparcia. Czy w związku z tym ten termin obowiązuje także w przypadku, gdy wniosek składa LGD? Od kiedy ten termin obowiązuje? Czy zastosowanie ma art. 21 ust. 4 ustawy RLKS?	2020 z dnia 30 sierpnia br. wskazują, że jeżeli: - w terminie 30 dni od zamieszczenia na stronie internetowej LGD informacji o planowanej do realizacji operacji własnej, żaden podmiot nie zgłosił zamiaru jej realizacji, - operacja objęta wnioskiem o przyznanie pomocy złożonym do LGD przez uprawniony podmiot/y, które uprzednio zgłosiły zamiar realizacji operacji, nie zostanie wybrana przez LGD do realizacji, - przeprowadzona przez LGD ocena, potwierdza, że zamiar realizacji operacji zgłosił podmiot nieuprawniony do wsparcia, LGD może złożyć do Zarządu województwa wniosek o przyznanie pomocy na realizację operacji własnej. W takiej sytuacji do LGD zastosowanie mają przepisy art. 21 ust. 3 ustawy RLKS oraz § 14 pkt 1 rozporządzenia LSR i nie mają zastosowania wspomniane w zapytaniu art. 21 ust. 1 i 4 ww. ustawy.
2.	Jak ma postępować LGD w sytuacji, gdy uprawniony podmiot, który uprzednio zgłosił zamiar realizacji operacji własnej, nie złoży do LGD wniosku o przyznanie pomocy w odpowiedzi na zgłoszenie o naborze w tym zakresie?	Zgodnie z Wytycznymi nr 2/1/2016 w zakresie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez LGD zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 z dnia 30 sierpnia br., LGD może złożyć do zarządu województwa wniosek o przyznanie pomocy na realizację operacji własnej. Zgodnie bowiem z ww. Wytycznymi, opisany powyżej sposób postepowania wnioskodawcy prowadzi do nie wybrania przez LGD operacji do realizacji, ze względu na niezłożenie wniosku w miejscu i terminie wskazanym w ogłoszeniu o naborze wniosków o przyznanie pomocy (art. 21 ust. 4 pkt 1 pkt. b ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. poz. 378)).
3.	Czy LGD może określić kwotę dofinansowania dla JSFP na jedną operację, jeśli limit taki nie został wskazany w rozporządzeniu RLKS? W przypadku określenia limitu, proszę o wskazanie, który z wariantów z tabeli poniżej jest prawidłowy?	Zgodnie z § 15 ust. 6 rozporządzenia 19.2 przepisów dotyczących wysokości limitu dostępnego w okresie realizacji PROW na lata 2014-2020 dla beneficjenta oraz operacji, nie stosuje się w odniesieniu do przyznawania pomocy LGD oraz podmiotowi będącemu jednostką sektora finansów publicznych. Jednocześnie, zgodnie z Wytyczną nr 2/1/2016 w zakresie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez lokalne grupy działania zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, jeśli LGD zamierza wprowadzić ograniczenia w wysokości kwoty pomocy, np. dla danego beneficjenta / typu operacji / rodzaju działalności gospodarczej, przy zachowaniu granic określonych § 15 rozporządzenia LSR, informacja w tym zakresie musi zostać zamieszczona w

		ogłoszeniu naborów wniosków o przyznanie pomocy. Jeśli ograniczenia w intensywności pomocy, np. dla danego beneficjenta / typu operacji / rodzaju działalności gospodarczej, wynikają z postanowień LSR (przy zachowaniu granic określonych przepisami § 18 rozporządzenia) – ogłoszenie naborów wniosków o przyznanie pomocy powinno być zgodne w tym zakresie z LSR. W związku z powyższym LGD może wprowadzić ograniczenia w wysokości kwoty pomocy na operacje planowane do realizacji przez jednostkę sektora finansów publicznych. Należy jednak pamiętać, że w przypadku wprowadzenia ww. ograniczenia, operacje wybrane przez organ decyzyjny LGD muszą spełniać w zakresie kwoty pomocy zarówno warunek z § 18 ust. 1 pkt 2 (poziom 63,63% kosztów kwalifikowalnych), jak też wpisywać się w limit określony dla operacji przez LGD. W odniesieniu do podanych w zapytaniu przykładów informuję, iż w zapytaniu nie został wskazany limit, który pozwoliłby na odniesienie go do pojedynczej operacji.
21. Wykorzystanie budżetu LSR		
1.	Czy w przypadku kosztów kwalifikowalnych wyższych niż zakładane w kosztorysie/umowie ponoszonych przez jednostki sektora finansów publicznych, koszty te nie są brane pod uwagę przy monitoringu wykorzystanej kwoty w budżecie LSR?	Przy ustalaniu wysokości dostępnych środków, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 1 umowy o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność uwzględnia się kwoty środków własnych beneficjentów będących jednostkami sektora finansów publicznych, stanowiące wymagany krajowy wkład środków publicznych.
2.	Na podstawie umowy przyznania pomocy na rozwijanie działalności par. 14 pkt 5: „Złożony przez Beneficjenta wniosek o zmianę umowy będzie podlegał rozpatrzeniu, jeżeli wraz z wnioskiem zostanie złożona opinia organu decyzyjnego LGD potwierdzająca, że wnioskowana przez Beneficjenta zmiana jest zgodna z LSR oraz kryteriami wyboru operacji stosowanymi przy wyborze tej operacji do finansowania/kryteriami, w oparciu o które dokonano wyboru operacji własnej LGD". Zgodnie z Regulaminem Rady Stowarzyszenia Partnerstwa Północnej Jury, (…) „kompetencją Rady jest wybór operacji (…), które mają być	Postanowienia umowy o przyznaniu pomocy dopuszczają możliwość jej zmiany, o ile wraz z wnioskiem o zmianę umowy zostanie złożona opinia organu decyzyjnego LGD potwierdzająca, że wnioskowana przez Beneficjenta zmiana jest zgodna z LSR oraz kryteriami wyboru operacji stosowanymi przy wyborze tej operacji do finansowania. Zgodnie z Wytyczną nr 2/1/2016 MRiRW w zakresie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez lokalne grupy działania zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 LGD powinna uregulować w swoich procedurach zasady podejmowania uchwały w powyższym zakresie. Opinia taka, jeśli konieczne będzie dokonanie ponownej oceny przez organ LGD, może być przekazana w formie Uchwały Rady. Jeśli proponowana przez Beneficjenta zmiana umowy nie ma wpływu na ocenę wg lokalnych kryteriów wyboru, a LGD w swoich procedurach określiła możliwość wydania opinii bez konieczności podejmowania w takich przypadkach Uchwały Rady–

	realizowane w ramach w ramach LSR oraz ustalenie kwoty wsparcia". W jakiej formie ma być potwierdzona opinia przez Radę? W jakich konkretnych przypadkach (jakie zmiany umowy) predestynują do tego by Rada wydawała opinię?	wydaje się możliwe przedłożenie opinii podpisanej przez upoważnionego przedstawiciela Rady. Powyższe powinno wynikać z procedur przyjętych przez LGD.
3.	Zgodnie z zapisami LSR pomoc na operacje w zakresie podejmowania działalności gospodarczej przyznawana jest w wysokości 70 tys. zł. W związku z powyższym, proszę o informację, czy we wniosku o przyznanie pomocy można uwzględnić koszty przekraczające kwotę dofinansowania? Na przykład wniosek o przyznanie pomocy obejmuje zakup maszyny za kwotę 80 tys. zł, z czego 10 tys. zł będzie stanowił koszt, który musi ponieść Wnioskodawca ze względu na limit dofinansowania wskazany w LSR. Co w sytuacji jeżeli podczas oceny wniosku o przyznanie pomocy jakiś koszt zostanie uznany przez SW za niekwalifikowalny i automatycznie kwota projektu zmniejszy się np. do 65 tys. zł? Czy taki wniosek zostanie odrzucony ze względu na fakt, że w LSR określona została kwota pomocy na poziomie 70 tys. zł?	Planowana przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy operacja powinna stanowić zamkniętą całość, a planowane do poniesienia koszty powinny być uzasadnione, m.in. ze względu na zakres planowanej do realizacji operacji oraz racjonalne. Biorąc pod uwagę powyższe nie ma przeciwwskazań, aby ww. podmiot mógł wykazać we wniosku o przyznanie pomocy koszty operacji przekraczające kwotę pomocy określoną przez LGD. Zgodnie z Wytyczną nr 2/1/2016 w zakresie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez lokalne grupy działania zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskichna lata 2014-2020 - jeśli wnioskowana kwota premii będzie wyższa od określonej przez LGD w LSR – LGD ustali kwotę wsparcia na poziomie określonym w LSR. W odniesieniu do drugiej części pytania uprzejmie informuję, iż zgodnie z § 5 ust. 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 1570, z późn. zm.), zwanym dalej rozporządzeniem, pomoc na operację (…) jest przyznawana, jeżeli biznesplan jest racjonalny i uzasadniony zakresem operacji, a w szczególności, jeżeli suma kosztów planowanych do poniesienia w ramach tej operacji, ustalona z uwzględnieniem wartości rynkowej tych kosztów jest nie niższa niż 70% kwoty, jaką można przyznać na tę operację. Powyższe oznacza, że wniosek o przyznanie pomocy będzie mógł być zaakceptowany, o ile suma kosztów planowanych do poniesienia w ramach tej operacji (racjonalne i uzasadnione zakresem operacji) nie będzie niższa niż 70% kwoty określonej w LSR.
22. Wnioski, Instrukcje Procedury oraz Biznes PLAN		
1.	Zgodnie z zapisami instrukcji wypełniania wniosku (sekcja B.IV): „W polach 6.2.1 oraz 6.2.2 albo 6.2.3 należy wpisać odpowiednio kwotę środków	W przypadku WoPP na operacje w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" z wyłączeniem projektów grantowych oraz operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – zgodnie z informacją zawartą na

	wspólnotowych (wkład EFRROW) oraz kwotę krajowych środków publicznych (wkład krajowy)" Jak postąpić w przypadkach, gdy w wyniku wyliczenia tych kwot otrzymamy wartości z trzema miejscami po przecinku. Czy zastosować zaokrąglenie? Nadmieniamy, iż w części ogólnej instrukcji zawarto pouczenie: „Dane finansowe podawane we wniosku, w tym w Zestawieniu rzeczowo-finansowym operacji wyrażone są w złotych z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku, za wyjątkiem wnioskowanej kwoty pomocy, którą należy podać w pełnych złotych (po obcięciu groszy)".	stronie 2 Instrukcji wypełniania WoPP – Dane finansowe podawane we wniosku, w tym w zestawieniu rzeczowo-finansowym operacji wrażone są w złotych z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku, za wyjątkiem kwoty pomocy, którą należy podać do pełnych złotych (po obcięciu gorszy). W związku z powyższym w przypadku wyliczania kwot w polach 6.2.1 oraz 6.2.2. i 6.2.3 WoPP, w sytuacji gdzie kwota ta występuje z trzema miejscami po przecinku należy zastosować matematyczne zaokrąglenie z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku z przyjęciem warunku, iż kwoty w ramach punktów 6.2.1, 6.2.2, 6.2.3 dadzą ostatecznie kwotę pomocy w ramach punktu 6.2. Analogiczne rozwiązanie stosuje się w ramach punktu 6.3.
2.	Zgodnie z zapisami instrukcji wypełniania wniosku (sekcja B.IV): W przypadku wspólników spółki cywilnej, każdy ze wspólników wykazuje pomoc przyznaną w ramach poddziałania 19.2 na operacje realizowane w związku z działalnością wykonywaną w ramach spółki cywilnej, jak również pomoc przyznaną wspólnikowi indywidualnie, poza działalnością wykonywaną w ramach spółki cywilnej, np. jako przedsiębiorcy prowadzącemu działalność gospodarczą we własnym imieniu. Czy analogicznie należy wypełniać tabele dotyczące limitu pomocy de minimis w przypadku wspólników spółki cywilnej? W instrukcji brak zapisów dotyczących tej kwestii.	W ramach wniosku o przyznanie pomocy na operacje w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" z wyłączeniem projektów grantowych oraz operacji z zakresie podejmowania działalności gospodarczej objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 - zgodnie instrukcją wypełniania WoPP (str. 22) spółkę cywilną i przedsiębiorstwo jej wspólnika należy uznać za powiązane i sumować udzieloną pomoc de minimis, jeżeli z umowy spółki cywilnej wynika wywierania na nią decydującego wpływu. Szczegóły, jak rozumieć jednostki gospodarcze, które są ze sobą powiązane, bardzo dokładnie wyjaśnione zostały na 22 stronie instrukcji wypełniania WoPP. W związku z powyższym na limit pomocy de minimis w ramach spółki będzie limitem składowym spółki i jej wspólników lub innych osób wywierających decydujący wpływ na działalność spółki.
3.	Zgodnie z zapisami instrukcji wypełniania wniosku (sekcja B.IV): „w przypadku, gdy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy obowiązuje limit pomocy de minimis w wysokości 500 000,00 euro należy zaznaczyć w polu 3.1 TAK (sekcja B.IV), a następnie	W ramach wniosku o przyznanie pomocy na operacje w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" z wyłączeniem projektów grantowych oraz operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 - Wnioskodawca w sekcji B.IV Planu finansowego operacji wypełnia jedynie tą sekcję, która bezpośrednio go dotyczy zgodnie z Rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18

	wypełnić pozostałe pola tabeli oraz pola tabeli 3.2. Jeżeli jest prowadzona działalność związana z drogowym transportem towarów i zakres pomocy obejmuje koszty związane z nim wypełnić pole 3.3” Jak rozumieć ten zapis? Pola tabeli 3.2 obowiązują wnioskodawców, których obowiązuje limit 200 000,00 EUR, Pola tabel 3.3 obowiązują wnioskodawców, których obowiązuje limit 100 000,00 EUR,	grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013), w ramach Rozporządzenie Komisji (UE) nr 360/2012 z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis przyznawanej przedsiębiorcom wykonującym usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym (Dz. Urz. UE L 114 z 26.04.2012) oraz Rozporządzenia Komisji (UE) nr 717/2014 z dnia 27 czerwca 2014 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis w sektorze rybołówstwa i akwakultury (Dz. Urz. UE L 190 z 28.06.2014, str. 45) na końcu sumując przyznaną pomoc i wyliczając dostępny jeszcze limit pomocy de minimis. Limit 500 000 EUR funkcjonuje w przypadku pomocy przedsiębiorcom wykonującym usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym (uzyskana pomoc nie wpłynie na handel między państwami członkowskimi ani nie zakłóci bądź nie grozi zakłóceniem konkurencji). Limit 200 000 EUR obowiązuje w przypadku pozostałych rodzajów działalności oraz limit 100 000 EUR funkcjonuje jeżeli przedsiębiorstwo prowadzi działalność w zakresie drogowego transportu towarów. W przypadku podmiotów działających zarówno w sektorze drogowego transportu towarów, jak i innej branży może być zastosowany limit 200 000 EUR, o ile spełnione są łącznie dwa warunki: operacja nie dotyczy sektora transportu drogowego oraz prowadzona jest rozdzielność rachunkowa działalności wykonywanej w sektorze transportu drogowego i pozostałej działalności gospodarczej.
4.	Jakie są planowane terminy uzupełnień wniosków o dofinansowanie - pierwszego i drugiego uzupełnienia i jaki jest planowany termin zakończenia oceny wniosków?	Na tym etapie nie ma możliwości udzielenia precyzyjnej informacji nt. terminu przeprowadzenia kontroli administracyjnej i zakończenia oceny wniosków, ponieważ będzie on zależny od zainteresowania potencjalnych wnioskodawców naborem. Jednakże, zgodnie z § 16 ust 1 Rozporządzenia określającego warunki oraz tryb wypłaty pomocy na operacje typu „Gospodarka wodno-ściekowa”, w terminie 6 miesięcy od dnia, w którym upływa termin składania wniosków o przyznanie pomocy, właściwy organ samorządu województwa wzywa podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy do zawarcia umowy lub informuje podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy o odmowie jej przyznania. Oznacza to, że Samorząd Województwa w ciągu 6 miesięcy od zakończenia naboru musi dokonać oceny wniosków zgodnie z określonymi w rozporządzeniu kryteriami oraz przeprowadzić kontrolę administracyjną wniosków o przyznanie pomocy podmiotów umieszczonych na liście, o której mowa w § 13 ust 1 ww. rozporządzenia.
5.	Czy wnioskodawcy do rozwijania działalności gospodarczej muszą wypełnić wiersz 20 oraz 21 w pkt. 7.1 Wskaźniki obowiązkowe we WOPP?	Instrukcja wypełniania wniosku o przyznanie pomocy w zakresie omawianego rodzaju operacji, tj. rozwijania działalności gospodarczej, wskazuje, że w wierszu 20 tabeli dotyczącym zakresu Operacje przyporządkowane wyłącznie do celu szczegółowego 6B, wskaźnik Liczba osób korzystających ze wspartych usług/infrastruktury należy określić liczbę osób korzystających ze wspartych usług/infrastruktury wyłącznie w odniesieniu do celu szczegółowego 6B. Natomiast w wierszu 21 tabeli dotyczącym wskaźnika Liczba osób korzystających ze wspartych

		usług/infrastruktury z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych, w kolumnie Zakres operacji należy wybrać odpowiedni zakres z listy rozwijanej. Zgodnie z instrukcją wypełniania wniosku o przyznanie pomocy wynika, iż w ramach PROW 2014-2020 każda operacja w ramach poddziałania 19.2 musi realizować cel szczegółowy główny 6B: Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich, stąd pole 4 zostało na stałe wypełnione. Natomiast, co do wskaźników celu operacji wymienionych wprost w wierszu 20 i 21, należy mieć na uwadze, iż to, czy dana operacja zakłada ich osiągnięcie, zależy w głównej mierze od faktycznego zakresu i rodzaju inwestycji. Bez zapoznania się z konkretnym rodzajem operacji wraz z całą dokumentacją, nie można stwierdzić, czy te właśnie wskaźniki związane są z jej realizacją i czy należy wówczas je wypełnić we wniosku.
6.	Czy wnioskodawca do podejmowania działalności gospodarczej w przypadku, gdy nie otrzymał wcześniej pomocy de minimis składa wraz z WOPP załącznik Oświadczenie podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy o nieuzyskaniu pomocy de minimis oraz załącznik Formularz informacji przedstawianych przy ubieganiu się o pomoc de minimis? Wątpliwości LGD budzi zapis instrukcji wypełniania WOPP: „Jeżeli podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie otrzymał pomocy de minimis i nie wnioskuje o nią obowiązkowo dołącza Oświadczenie podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy o nieuzyskaniu pomocy de minimis”.	Jeśli wnioskodawca ubiegający się o przyznanie pomocy w zakresie podejmowania działalności gospodarczej nie otrzymał pomocy de minimis w okresie obejmującym bieżący rok podatkowy oraz dwa poprzedzające go lata podatkowe, wówczas obowiązkowo dołącza do wniosku o przyznanie pomocy załącznik: Oświadczenie podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy o nieuzyskaniu pomocy de minimis. Koniecznie jest także, zgodnie z listą załączników, dołączenie przez wnioskodawcę Formularza informacji przedstawianych przy ubieganiu się o pomoc de minimis.
7.	Zgodnie z zapisami instrukcji wypełniania wniosku: W polu nr 12.2 wniosku należy podać wartość netto nakładów projektu, które zostałyby poniesione w przypadku nieotrzymania pomocy (szacunkowo w zł) „Na podstawie udzielonych przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy odpowiedzi UM dokona oceny możliwości realizacji operacji objętej	W ramach wniosku o przyznanie pomocy na operacje w ramach poddzialania19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" z wyłączeniem projektów grantowych oraz operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 - pole 12.2 wymaga wypełnienia w przypadku, jeżeli w polu 12.1 zaznaczano odpowiedź NIE, czyli zakłada się, że planowana do realizacji operacja nie powstałaby bez pomocy publicznej w zakresie identycznym jak wskazany we wniosku o przyznanie pomocy. Urząd Marszałkowski nie dysponuje wytycznymi w zakresie wysokości kosztów w ramach pola 12.2. Wnioskodawca ma oszacować sam, jakie nakłady netto poniósłby w ramach projektu, jeżeli nie otrzymałby pomocy

	wnioskiem bez udziału środków publicznych" Czy UM posiada wytyczne co do wartości % kosztów kwalifikowanych wskazanych w w/w polu wniosku, pozwalających na ocenę, iż operacja objęta wnioskiem nie może być zrealizowana bez udziału środków publicznych? Jeżeli tak, prosimy o określenie obowiązujących zasad.	publicznej, a Urząd Marszałkowski na podstawie wszystkich danych zwartych w punkcie 12. Określenie poziomu i zakresu, do jakiego podmiot ubijający się o przyznanie pomocy zrealizowałby projekt bez pomocy publicznej wyliczy Efekt Deadweight, czyli wartość procentową zdarzenia niezależnego.
8.	Jaki jest min. okres przechowywania dokumentacji po dokonaniu płatności końcowej?	W przypadku przyznania pomocy finansowej w ramach zakresu „Rozwijanie działalności gospodarczej" Beneficjent zgodnie z zapisami § 5 umowy o przyznanie pomocy zobowiązany zostanie do przechowywania całości dokumentacji związanej z przyznana pomocą przez okres 5 lat liczony do dnia wypłaty przez Agencje płatności końcowej.
9.	Czy wniosek o uzyskanie numeru producenta rolnego (ARIMR) winien być złożony na tę osobę fizyczną, czy już dopiero na firmę, którą założy z zaznaczeniem że co najmniej wniosek o nadanie tego numeru jest załącznikiem do WOPP o dofinansowanie?	Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U z 2015 r. poz.807 i 1419), numer identyfikacyjny nadawany przez Agencje Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa może zostać nadany dla osoby fizycznej która planuje podjąć działalność gospodarczą. W sytuacji gdy podmiot nie posiada numeru identyfikacyjnego wraz z wnioskiem należy złożyć wniosek o wpis do ewidencji producentów rolnych lub jego kopie w przypadku, gdy wniosek o nadanie numeru identyfikacyjnego został złożony we wcześniejszym terminie przez podmiot i do chwili złożenia wniosku o przyznanie pomocy w ramach przedmiotowego środka wsparcia, nie otrzymał wymaganego numeru.
10.	Czy są jakieś przeciwskazania do tego aby w ramach operacji na Podejmowanie działalności zrealizować prace budowlane? We wniosku w załącznikach wymieniony jest kosztorys ale nie ma pozwolenia budowlanego	Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. U. poz. 1570) o pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej mogą ubiegać się podmioty spełniające kolejno warunki §3, §4, §5 ww. Rozporządzania z wyłączeniem działalności gospodarczej będącej przedmiotem operacji sklasyfikowanej w przepisach Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w zakresie wymienionym w §8 Rozporządzenia. Na podstawie powyższego rozporządzenia roboty budowlane nie zostały wykluczone i mogą być objęte wnioskiem o przyznanie pomocy. W przypadku, gdy operacja obejmuje roboty budowlane do wniosku załącza się kosztorys inwestorski. Kosztorys inwestorski powinien zawierać elementy niezbędne do zweryfikowania racjonalności kosztów jednostkowych planowanych do wykonania robót budowlanych. Pomimo, iż nie jest wymagane aby kosztorys został sporządzony zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 18 maja 2004 r. w sprawie określenia metod i podstaw sporządzania kosztorysu inwestorskiego, obliczania planowanych kosztów prac projektowych oraz planowanych kosztów robót budowlanych określonych w programie funkcjonalno - użytkowym (Dz. U.z 2004 r. Nr 130 poz. 1389), to kosztorys ten powinien odpowiadać minimalnym wymaganiom określonym w ww.

		rozporządzeniu. W przypadku, gdy zaplanowane roboty budowlane są proste do wykonania i nie wymagają wiedzy specjalistycznej, których ocena zasadności zakresu oraz racjonalności kosztów jest możliwa na podstawie powszechnie dostępnych informacji, wówczas nie ma konieczności załączenia kosztorysu inwestorskiego. Załączony kosztorys inwestorski powinien spełniać wymogi określone w § 7 ww. rozporządzenia. Z kolei ostateczna decyzja o pozwoleniu na budowę lub zgłoszenie zamiaru wykonania robót budowalnych właściwemu organowi wraz z oświadczeniem, że w terminie 30 dni od dnia zgłoszenia zamiaru wykonania robót budowlanych, właściwy organ nie wniósł sprzeciwu albo potwierdzenie właściwego organu, że nie wniósł sprzeciwu wobec zgłoszonego zamiaru wykonania robót budowanych będzie wymagane na etapie wniosku o płatność jeżeli taki obowiązek będzie wynikał z przepisów prawa budowlanego.
11.	Załącznik 7 wniosku (podejmowanie działalności) i 9 (rozwijanie działalności), czyli Formularz informacji przedstawianych przy ubieganiu się o pomoc de minimis - sądząc z Instrukcji wypełniania wniosków, załącznik ten wymagany jest zawsze w przypadku podejmowania i rozwijania działalności, nawet jeśli beneficjent nie korzystał z pomocy de minimis?	Jeżeli podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie otrzymał pomocy de minimis obowiązkowo dołącza do Wniosku o przyznanie pomocy Oświadczenie podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy o nieuzyskaniu pomocy de minimis. Załącznik przedkłada się w formie oryginału sporządzonego na formularzu udostępnionym przez UM.
12.	Czy realizując duży projekt w ramach poddziałania 19.2 budowa i organizacja pracowni z odtworzeniem warsztatów ginących zawodów) jest możliwość pozyskać dochody z prezentacji, wykładów, pokazów i wykładów w okresie związania projektem?	Możliwość uzyskania zysku, w ramach realizowanej operacji jest uzależniona od zakresu wsparcia oraz innych warunków. W zakresach, w których wymagany jest biznesplan {za wyjątkiem niekomercyjnych inkubatorów) pomoc jest udzielana na produkcyjną/handlową lub usługową działalność gospodarczą. Jednakże w zakresach, w których jest mowa o tworzeniu ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury samo brzmienie sugeruje, że są to operacje niekomercyjne. Warto zaznaczyć, że jednym z załączników do wniosku o przyznanie pomocy jest tabela w której oblicza się wartość bieżącą netto. Tabela pozwala określić czy operacja nie ma charakteru komercyjnego. W przypadku, gdy zaktualizowana wartość netto (NPV) operacji jest niższa od 25% wartości całkowitych kosztów operacji, to operacja nie generuje znacznego dochodu netto. W przypadku, gdy zaktualizowana wartość netto (NPV) operacji jest równa lub wyższa od 25% wartości całkowitych kosztów operacji, to operacja generuje znaczny dochód netto. W tym przypadku pomoc na operację nie może zostać przyznana.
13.	Czy dzień przyznania pomocy na rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej należy interpretować jako dzień podpisania umowy z instytucją finansującą np. z ARiMR, czy też jest to dzień otrzymania płatności ostatecznej z	Datą przyznania pomocy dla beneficjentów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich jest dzień podpisania umowy o przyznanie pomocy pomiędzy wnioskodawcą a właściwym Samorządem Województwa.

	tytułu zawartej z instytucją finansującą umowy. Zgodnie bowiem z § 7 ust. 1, pkt. 3 rozporządzenia ministra rolnictwa i rozwoju wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego PROW 2014-2020 pomoc może być przyznana podmiotowi, któremu nie została do tej pory przyznana pomoc na podejmowanie działalności gospodarczej, albo upłynęło co najmniej 2 lata od przyznania takiej pomocy. Kluczowe jest więc precyzyjne określenie, czy w powyższych przepisach rozporządzenia przyznanie podmiotowi pomocy na operacje w zakresie podejmowania działalności gospodarczej należy rozumieć jako dzień podpisania przez ten podmiot umowy z instytucją finansującą, czy też jest to może jakiś inny dzień?	
14.	Czy gmina w trakcie realizacji operacji w zakresie niekomercyjnej infrastruktury dofinansowanej za pośrednictwem LGD może prowadzić równolegle roboty dodatkowe lub uzupełniające, zgodnie z Prawem zamówień publicznych, które nie zostały uwzględnione we wniosku o pomoc?	Przepisy rozporządzenia nie wprowadzają ograniczeń w zakresie udzielenia dotychczasowemu wykonawcy usług lub robót budowlanych zamówień dodatkowych lub uzupełniających, w stosunku do zasad i warunków określonych w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2015 r. poz. 2164).
15.	Czy można osiągać przychody i/lub dochody z dofinansowanej za pośrednictwem LGD niekomercyjnej infrastruktury?	Użyty w § 2 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia LSR wyraz „niekomercyjnej”, zgodnie z definicją zawartą w Słowniku Języka Polskiego (PWN) oznacza „nieobliczony na zysk”. Oznacza to, że wnioskodawca na etapie przyznania pomocy będzie musiał wykazać niedochodowy charakter operacji, tj. wskazać, że planowane przychody i koszty będą ulegać zbilansowaniu, tak aby przewidywany zysk wynosił zero. Szczegółowe informacje w tym zakresie znajdą się w formularzu wniosku o przyznanie pomocy a stosowne postanowienia w umowie przyznaniu pomocy.

16.	Czy beneficjent podejmujący działalność gospodarczą może stosować uproszczoną księgowość w postaci Karty podatkowej lub ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych lub Podatkową Księgę Przychodów i Rozchodów?	Kwestia możliwości stosowania przez przedsiębiorcę uproszczonej księgowości nie jest regulowana przepisami dotyczącymi wspierania rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, a przepisami prawa bilansowego i podatkowego, tj. w szczególności ustawą o rachunkowości i przepisami ustaw podatkowych. Przepisy rozporządzenia LSR (§ 27 ust. 1 pkt 8 oraz ust. 3), wskazują jedynie, że beneficjent zobowiązany jest do uwzględniania wszystkich transakcji związanych z operacją w oddzielnym systemie rachunkowości albo wykorzystywania do ich identyfikacji odpowiedniego kodu rachunkowego, o których mowa w art. 66 ust. 1 lit. c ppkt i rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 487, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1305/2013”. Prowadzenie oddzielnego systemu rachunkowości albo korzystanie z odpowiedniego kodu rachunkowego, o których mowa w art. 66 ust. 1 lit. c ppkt i rozporządzenia nr 1305/2013, odbywa się w ramach prowadzonych ksiąg rachunkowych albo przez prowadzenie zestawienia faktur lub równoważnych dokumentów księgowych na formularzu udostępnionym przez samorząd województwa, jeżeli na podstawie odrębnych przepisów beneficjent nie jest obowiązany do prowadzenia ksiąg rachunkowych.
17.	Załącznik Nr 11. Czy dla weryfikacji warunku dopuszczenia będą dokumenty w formie oświadczeń z opisem/uzasadnieniem?	Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia, pomoc jest przyznawana podmiotowi spełniającemu warunki określone w § 3 i któremu został nadany numer identyfikacyjny (…), jeżeli podmiot ten wykaże, że: a) posiada doświadczenie w realizacji projektów o charakterze podobnym do operacji, którą zamierza realizować, lub b) posiada zasoby odpowiednie do przedmiotu operacji, którą zamierza realizować, lub c) posiada kwalifikacje odpowiednie do przedmiotu operacji, którą zamierza realizować, jeżeli jest osoba fizyczną, lub d) wykonuje działalność gospodarczą odpowiednią do przedmiotu operacji, którą zamierza realizować. Zatem w świetle powołanego przepisu, podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy, zobowiązany jest wykazać spełnienie warunków określonych w lit. a-d, poprzez przedstawienie stosownych dokumentów/dowodów potwierdzających ich spełnienie. W ocenie Agencji, samo złożenie oświadczenia nie stanowi wypełnienia warunku wynikającego z powołanych powyżej przepisów rozporządzenia.
18.	Umowa o dofinansowanie: par. 16 – definicja	Zgodnie z art. 2 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia

	klęski żywiołowej. Za jedno z okoliczności nadzwyczajnych (siła wyższa) uważa się „poważną klęskę żywiołową". Czy, aby spełnić ten warunek niezbędne jest zaistnienie wprowadzenia stanu klęski żywiołowej przez odpowiedni organ publiczny na danym obszarze czy wystarczające będzie odpowiednie uzasadnienie/udokumentowanie ze strony beneficjenta, że wystąpiła nadzwyczajna okoliczność/siła wyższa, np. w postaci powodzi/ wylewu/huraganu itp. wskutek czego np. wybudowana infrastruktura została zniszczona lub co skutkowało niemożnością wykonywania działalności, a co w konsekwencji miało wpływ na niespełnienie zobowiązań umownych?	17 grudnia 2013 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 485/2008 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 549, z późn. zm.) do celów finansowania WPR, zarządzania nią i monitorowania jej „siła wyższa" i „nadzwyczajne okoliczności" mogą zostać uznane w szczególności w następujących przypadkach: a) śmierć beneficjenta; b) długoterminowa niezdolność beneficjenta do wykonywania zawodu; c) poważna klęska żywiołowa powodująca duże szkody w gospodarstwie rolnym; d) zniszczenie w wyniku wypadku budynków inwentarskich w gospodarstwie rolnym; e) choroba epizootyczna lub choroba roślin dotykająca, odpowiednio, cały inwentarz żywy lub uprawy należące do beneficjenta lub część tego inwentarza lub upraw; f) wywłaszczenie całego lub dużej części gospodarstwa rolnego, jeśli takiego wywłaszczenia nie można było przewidzieć w dniu złożenia wniosku. Katalog siły wyższej jest katalogiem otwartym, w związku z czym, SW ma możliwość uznania za wyjątkowe inne niekorzystne okoliczności, na które beneficjent nie miał wpływu, a także którym nie mógł zapobiec pomimo dołożenia ze swojej strony należytej staranności. Zgodnie z art. 4 ust. 2 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 640/2014 z dnia 11 marca 2014 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli oraz warunków odmowy lub wycofania płatności oraz do kar administracyjnych mających zastosowanie do płatności bezpośrednich, wsparcia rozwoju obszarów wiejskich oraz zasady wzajemnej zgodności (Dz. Urz. UE L 181 z 20.06.2014, str. 48, z późn. zm.), przypadki siły wyższej i nadzwyczajnych okoliczności beneficjent zgłasza na piśmie właściwemu organowi wraz z odpowiednimi dowodami wymaganymi przez właściwy organ, w ciągu 15 dni roboczych od dnia, w którym beneficjent lub upoważniona przez niego osoba są w stanie dokonać tej czynności oraz dostarczyć dowód potwierdzający wystąpienie nadzwyczajnych okoliczności albo siły wyższej. Dowodem potwierdzającym wystąpienie siły wyższej lub nadzwyczajnych okoliczności, może być wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem. Dowodem mogą być dokumenty, zeznania świadków, opinie biegłych oraz oględziny, protokoły, itp.
19.	ROZWIJANIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ-WSKAŹNIKI OBOWIĄZKOWE DLA OPERACJI BEZ MIEJSCA PRACY (wnioskowana kwota pomocy do 25 tys. zł koszt całkowity min. 50 tys. zł).	Zgodnie z§ 7 ust. 1pkt 2 rozporządzenia pomoc na operację w zakresie rozwijania działalności gospodarczej jest przyznawana, jeżeli operacja zakłada utworzenie co najmniej jednego miejsca pracy (…) oraz utrzymanie miejsc pracy, w tym miejsc pracy, które zostaną utworzone w ramach realizacji operacji, do dnia, w którym upłynie 3 lata od dnia wypłaty płatności końcowej. Jednocześnie § 7 ust. 2 rozporządzenia wskazuje, że przepisu § 7 ust. 1 pkt 2rozporządzenia nie

	Proszę o wskazanie, jakie wskaźniki obowiązkowe w części B.lll. OPIS PLANOWANEJ OPERACJI w polu 7.1 Wskaźniki obowiązkowe powinien zaznaczyć wnioskodawca składający wniosek w zakresie rozwijania działalności gospodarczej, dla którego suma kwot pomocy przyznanej na dotychczas realizowane operacje oraz kwoty pomocy, o której przyznanie wnioskodawca ubiega się na realizację danej operacji, nie przekracza 25 tys. zł.	stosuje się, jeżeli suma kwot pomocy przyznanej jednemu podmiotowi na dotychczas realizowane operacje oraz kwoty pomocy, o której przyznanie podmiot ten ubiega się na realizację danej operacji, nie przekracza 25 tys. zł. Pomimo jednak, że na gruncie przepisów rozporządzenia – wprost nie wynika obowiązek, o którym mowa powyżej – to beneficjent może być zobowiązany do utworzenia miejsca pracy, jeśli dana LGD określiła taki wymóg w swojej LSR. Przy określaniu wskaźnika liczba utworzonych miejsc pracy należy wskazać liczbę planowanych do utworzenia etatów
20.	Wnioskodawcą w ramach powyższego działania jest osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą. Zajmuje się sprzedażą hurtową. Jest płatnikiem podatku i podlega ubezpieczeniu w ZUS. Jednocześnie posiada we współwłasności gospodarstwo rolne, na które otrzymał jako osoba fizyczna w niewielkiej kwocie dopłatę z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego. Dopłata jest pomocą de minimis w rolnictwie udzieloną zgodnie z rozporządzeniem Komisji UE nr 1408/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. Dopłata nie dotyczy prowadzonej działalności gospodarczej. W związku z powyższym zwracam się z zapytaniem: Czy opisaną pomoc należy wykazać jako otrzymaną pomoc de minimis w składanym wniosku i dołączyć do niego otrzymane zaświadczenie, czy należy złożyć oświadczenie o nie otrzymaniu pomocy de minimis?	Zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. 2015, poz. 1570 z późn. zm.), pomoc na operacje w ramach poddziałania 19.2 ma charakter pomocy de minimis, z wyjątkiem pomocy, do której nie ma zastosowania rozporządzenie Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013, str. 1) – zwane dalej rozporządzeniem nr 1407/2013. W związku z powyższym w ramach poddziałania 19.2 stosowane są zasady przyznawania takiej pomocy, w szczególności wynikające z rozporządzenia nr 1407/2013. Kwestie łączenia pomocy de minimis reguluje Art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 1407/2013 wskazując, że pomoc de minimis przyznaną zgodnie z niniejszym rozporządzeniem można łączyć z pomocą de minimis przyznaną zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) nr 360/2012 do pułapu określonego w tym rozporządzeniu. Można ją łączyć z pomocą de minimis przyznaną zgodnie z innymi rozporządzeniami o pomocy de minimis do odpowiedniego pułapu określonego w art. 3 ust. 2 niniejszego rozporządzenia. Przywołany powyżej Art. 5 ust. 2 rozporządzenia nr 1407/2013 wskazuje, że całkowita kwota pomocy de minimis przyznanej przez państwo członkowskie jednemu przedsiębiorstwu nie może przekroczyć 200 000 EUR w okresie trzech lat podatkowych. Całkowita kwota pomocy de minimis przyznanej przez państwo członkowskie jednemu przedsiębiorstwu prowadzącemu działalność zarobkową w zakresie drogowego transportu towarów nie może przekroczyć 100 000 EUR w okresie trzech lat podatkowych. Pomoc de minimis nie może zostać wykorzystana na nabycie pojazdów przeznaczonych do transportu drogowego towarów.

		Oznacza to, że w zależności od rodzaju prowadzonej przez przedsiębiorcę działalności, maksymalna wartość skumulowanej pomocy de minimis (wraz z wnioskowaną) przyznana jednemu przedsiębiorstwu w okresie trzech lat podatkowych, tj. okres obejmujący bieżący rok podatkowy oraz dwa poprzedzające go lata podatkowe, wynosi: • 200 000 euro, • 100 000 euro, jeżeli przedsiębiorstwo prowadzi działalność w zakresie drogowego transportu towarów, • 500 000 euro, w przypadku przedsiębiorstw wykonujących usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym (przy zachowaniu zasady, że pomoc przyznana na podstawie rozporządzenia nr 1407/2013 nie przekroczy ww. limitów odpowiednio 200 000 euro i 100 000 euro). Mając na uwadze powyższe, przedsiębiorca, który w związku z prowadzeniem dodatkowo gospodarstwa rolnego, uzyskał pomoc de minimis na podstawie rozporządzenia Komisji (UE) nr 1408/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis w sektorze rolnym (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013, str. 9), wykazuje otrzymaną pomoc de minimis we wniosku o przyznanie pomocy oraz załącza do wniosku Zaświadczenie(a) o pomocy de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie, jakie podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy otrzymał w roku, w którym ubiega się o pomoc oraz w okresie 2 poprzedzających go lat. Ponadto informuję, że podziałanie 19.2 jest realizowane poprzez podejście Leader, wdrażane przez lokalne grupy działania (LGD). Oznacza to, że możliwość uzyskania wsparcia jest uzależniona m.in. od tego, czy miejsce wykonywania działalności gospodarczej znajduje się na obszarze, na którym jest wdrażana strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) oraz, czy w ramach tej strategii przewidziano możliwość realizacji danego przedsięwzięcia (operacji). Właściwa miejscowo LGD udzieli informacji, na temat kryteriów wyboru wniosków, określonych w danej LSR. Jednocześnie informuję, że zgodnie z przyjętymi zasadami w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, wszelkie zapytania dotyczące wdrażania poddziałania 19.2 Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność należy kierować do podmiotu wdrażającego, tj. do samorządu województwa, z którym właściwa miejscowo LGD podpisała umowę o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (umowę ramową). Dane adresowe samorządów województw udostępnione są na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi pod adresem: http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa/Program-Rozwoju-Obszarow-Wiejskich-2007-2013/Kontakt .

21.	Zapytanie dotyczy wnioskodawców na „rozwój działalności gospodarczej” (Poddziałanie 19.2 Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność) gdy wnioskują o pomoc w maksymalnej wysokości tj 70% i 300000 zł. Czy w opisanej sytuacji beneficjent zobowiązany będzie do stosowania przepisów ustawy PZP? Jeśli tak to w jakim zakresie? W pełnym, np. łącznie z publikacją w biuletynie? Jeśli nie jest zobowiązany do stosowania Ustawy PZP, to dlaczego skoro zachodzą obie przesłanki łącznie (dofinansowanie >50% i inwestycja>30000 euro)? Znowelizowana Ustawa PZP określa: Art. 3. 1 pkt 5 a) inne niż określone w pkt 1-4 podmioty, jeżeli zachodzą następujące okoliczności: a). Ponad 50% wartości udzielonego przez nie zamówienia jest finansowane ze środków publicznych lub przez podmioty, o których mowa w pkt 1-3a.	W odniesieniu do wątpliwości dotyczących stosowania przepisów ustawy Pzp w związku ze zmianą ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r., w opinii Departamentu Działań Delegowanych ARiMR, zmiana polegająca na wykreśleniu wyrazu „łącznie” w art. 3 ust. 1 pkt 5 ustawy Pzp z dnia 22 czerwca 2016 r. miała na celu zbliżenie kształtu przepisu ww. art. do formy art. 13 dyrektywy 2014/24/UE. Zatem, dla ustalenia obowiązku stosowania procedur udzielania zamówień publicznych przez zamawiających określonych w art. 3 ust. 1 pkt 5 Pzp, konieczne jest, tak jak dotychczas, jednoczesne (łączne) spełnianie, wszystkich trzech opisanych w art. 3 ust. 1 pkt 5 lit a) do c) przesłanek. Powyższe znajduje potwierdzenie także w stanowisku przedstawionym w Informatorze Urzędu zamówień Publicznych Nr 3/2016. Odmienna interpretacja prowadziłaby do absurdalnego wniosku, iż obowiązek podmiotowy stosowania Pzp został rozciągnięty na każdy podmiot udzielający zamówienia o wartości równej lub przekraczającej kwoty określone w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 Pzp.
22.	Pierwsza pozycja na informacji o załącznikach do wniosku B.VII pozostawia opcję dołączenia kopii elektronicznej wniosku, nie znalazłam jednak nigdzie obowiązku dołączenia wersji elektronicznej, proszę o potwierdzenie czy beneficjenci składają tylko formę papierową (czy też przeoczyłam gdzieś informację o konieczności załączania wersji na płycie CD) czy też może wybranie z listy opcji TAK/NIE oznacza, że trzeba dołączyć kopię elektroniczną na płycie CD?	Złożenie wersji elektronicznej wniosku o przyznanie pomocy nie jest obligatoryjne.
23.	Podmiotem ubiegającym się o przyznanie pomocy jest osoba prawna - spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. We wniosku	W przypadku osoby prawnej ubiegającej się o pomoc w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego PROW 2014 — 2020, powinna ona posiadać siedzibę lub oddział znajdujące się na

	o przyznanie pomocy w cz. B.II. pkt. 7 podmiot wskazuje adres oddziału. Czy wskazany w tym miejscu adres powinien być ujęty w aktualnym odpisie w Krajowym Rejestrze Sądowym jako adres oddziału (KRS: Rubryka 3 Oddziały), czy też nie jest to obowiązkiem?	obszarze LSR, co wynika z § 3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia LSR. W przypadku spółki z o.o. informacja o posiadaniu oddziału (siedziba oraz jej adres — art. 38 pkt 1 lit. d ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym) podlega wpisaniu do KRS. Taki wpis ma (odmiennie od zmiany siedziby spółki z o.o.) charakter deklaratoryjny, a więc zaistniała zmiana zaczyna obowiązywać od momentu jej podjęcia, nie zaś po uzyskaniu wpisu do KRS. W spółce z o.o. istnieje zasada domniemania kompetencji zarządu. Oznacza to, że w gestii tego organu pozostaje decyzja o utworzeniu oddziału. Wobec powyższego dokumentami potwierdzającymi spełnienie warunku przyznania pomocy jakim w opisywanym przypadku jest posiadanie przez osobę prawną oddziału na obszarze LSR będzie wniosek o wpis do KRS polegający na wpisaniu oddziału oraz uchwała zarządu spółki z o. o. o utworzeniu oddziału tej spółki wraz ze wskazaniem dnia, w którym nastąpiło utworzenie oddziału, nie późniejszym niż dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy. Jednocześnie należy mieć na uwadze określone przepisami prawa warunki, na jakich mogą być tworzone oddziały osoby prawnej. Zgodnie z przepisami ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oddziałem jest wyodrębniona i samodzielna organizacyjnie część działalności gospodarczej, wykonywana przez przedsiębiorcę poza siedzibą przedsiębiorcy lub głównym miejscem wykonywania działalności. Żeby utworzyć oddział, należy określić jego lokalizację i zapewnić sobie tytuł prawny do lokalu. Nazwa oddziału osoby prawnej zawiera pełną nazwę tej osoby oraz określenie „oddział" ze wskazaniem miejscowości, w której oddział ma siedzibę (art. 43^6 Kodeksu cywilnego). Podsumowując powyższe, w przypadku gdy jednostka spółki spełnia powyższe kryteria, a więc jest wyodrębniona i samodzielna pod względem organizacyjnym oraz znajduje się poza siedzibą spółki, jest to oddział spółki. Ponadto oddział spółki prowadzi samodzielnie księgowość, posiada także organ decyzyjny i zarządzający tym oddziałem.
24.	Tabela III.2 czy wartości podane są wartościami netto bez VAT-u?.	Zgodnie z Informacją pomocniczą przy wypełnianiu biznesplanu w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW na lata 2014-2020 podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy powinien również wskazać, czy będzie płatnikiem podatku VAT albo czy już jest płatnikiem VAT. Ma to istotne znaczenie w kontekście określenia wartości kosztów (netto/brutto). W przypadku, gdy VAT będzie kosztem kwalifikowalnym (jeśli nie można odzyskać tego podatku na mocy prawodawstwa krajowego) wszystkie wartości w biznesplanie należy podawać w kwocie brutto. Jeżeli VAT nie będzie kosztem kwalifikowalnym – w kwocie netto.
25.	Tabela VI.2. jeżeli środki własne wpisuję na kwotę 5000 zł, to czy je gdzieś przyjmuję do obliczeń?	Pkt VI biznesplanu „Planowany zakres działań niezbędnych do osiągnięcia celów pośrednich i końcowych” ppkt 6.2. „Źródła finansowania operacji” służy do przedstawienia źródła finansowania operacji oraz finansowania działalności dla okresu bieżącego oraz wymaganego okresu jej prowadzenia. Środki finansowe powinny umożliwić realizację działań zgodnie z przyjętym harmonogramem (zwłaszcza, jeśli pomoc będzie udzielana w formie refundacji).

		Posiadane środki powinny pokrywać koszty (kwalifikowalne oraz niekwalifikowalne), a środki posiadane i przyszłe – powinny zapewnić utrzymanie płynności finansowej w okresie realizacji operacji. W tabeli 6.2 należy wyszczególnić środki własne i obce (np. kredyty, pożyczki). Podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy powinien wykazać wystarczające źródła finansowania operacji oraz działalności prowadzonej w wyniku jej realizacji, tj.: - przy podejmowaniu działalności gospodarczej – dla kosztów niezbędnych do podjęcia działalności oraz jej prowadzenia przez okres 2 lat od dokonania przez ARiMR płatności końcowej; - przy rozwijaniu działalności gospodarczej – dla kosztów niezbędnych do rozwijania działalności oraz jej prowadzenia przez okres 3 lat od dokonania przez ARiMR płatności końcowej. Dane dotyczące wysokości środków własnych wpisuje się jedynie w ww. tabeli nr 6.2. Źródła finansowania operacji powinny pozwalać na pokrycie wysokości nakładów inwestycyjnych dotyczących projektu (tabela 9.3).
26.	IX.3 punkt 7. Tabeli - jak wyliczyć wartość końcową?	W Informacji pomocniczej przy wypełnianiu biznesplanu wskazano, iż wartość końcowa stanowi wartość zsumowanych inwestycyjnych kosztów kwalifikowalnych (bez kosztów ogólnych oraz wartości wkładu rzeczowego w formie nieodpłatnej) oraz kosztów niekwalifikowalnych (towarzyszących), pomniejszonych o amortyzację. Wartość końcowa jest wykazywana jedynie dla roku docelowego.
27.	Jak wyliczyć wskaźnik rentowności? (w formularzu jest opisane, że to są sumy, a w instrukcji co innego).	Należy posłużyć się wzorem określonym w Informacji pomocniczej przy wypełnianiu biznesplanu. Podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy ma możliwość wyboru, czy będzie stosować do wyliczeń wskaźnik rentowności sprzedaży brutto czy wskaźnik rentowności sprzedaży netto. Informacje w tym zakresie powinny być odzwierciedlone w dokumencie poprzez przekreślenie słowa brutto i dopisanie słowa netto. Wskaźnik rentowności brutto sprzedaży = wynik finansowy brutto / wartość sprzedaży *100%, z kolei Wskaźnik rentowności netto sprzedaży = wynik finansowy netto / przychody ze sprzedaży *100%.
28.	Czy uwzględnić zaświadczenie o pomocy de minimis we wniosku o przyznanie pomocy dla działania 19.2 ?	Formularz wniosku o przyznanie pomocy na operacje w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 z wyłączeniem projektów grantowych oraz operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, w sekcji B.IV. PLAN FINANSOWY OPERACJI zawiera zestawianie informacji dotyczących pomocy publicznej przyznawanej zgodnie z zasadą de minimis. Informacje, które należy zawrzeć we wniosku dotyczą wielkości otrzymanej pomocy de minimis w bieżącym roku podatkowym oraz w dwóch poprzedzających go latach podatkowych (w stosunku do daty składania wniosku o przyznanie pomocy). Zgodnie z zakresem danych zawartych w tabelach tej sekcji wniosku, wnioskodawca informuje m.in. również o pomocy uzyskanej na mocy rozporządzenia Komisji (UE) nr 1408/2013 zdnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii

		Europejskiej do pomocy de minimis w sektorze rolnym (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013, str. 9). W związku z powyższym, jeżeli otrzymał Pan zaświadczenie na mocy tego rozporządzenia, to stosownie do informacji zawartych we wniosku o przyznanie pomocy oraz instrukcji jego wypełniania, kwotę otrzymanej pomocy de minimis należy wykazać przy wyliczaniu pozostałego do wykorzystania limitu pomocy de minimis oraz dołączyć do wniosku stosowne dokumenty.
29.	Czy wskaźnik podany w pkt 6.1.2 wniosku w zakresie podejmowania działalności gosp. pt. „Liczba osób korzystających ze wspartych usług/infrastruktury" jako zakres „Operacje przyporządkowane wyłącznie do celu szczegółowego 6B", należy wypełnić dla każdej operacji? Podobna sytuacja dotyczy wskaźnika w pkt 6.1.3. – czy jest obowiązkowy (Analogicznie w pkt 7.1.20 i 21 wniosku w zakresie rozwijania działalności gospodarczej).	Określając wskaźniki realizacji celu operacji w poddziałaniu 19.2 wnioskodawca musi mieć na uwadze uwarunkowania wynikające z samej operacji (m.in.: cel, rodzaj, zakres) oraz cele i wskaźniki określone w LSR, a także wymienione we wnioskach o przyznanie pomocy wskaźniki wymagane dla celów monitoringowych PROW na lata 2014 – 2020. Przyjęte dla operacji wskaźniki są z jednej strony wymagane jako mierniki osiągnięcia celu operacji, celu LSR, a także realizacji Programu, z drugiej zaś strony muszą zostać określone w sposób i na poziomie, który będzie adekwatny dla operacji i możliwy do osiągnięcia. Przy określaniu celów i wskaźników szczególnym wsparciem merytorycznym dla wnioskodawcy powinna być LGD, która odpowiada za monitorowanie realizacji LSR i (poprzez swoje organy) wybór operacji realizujących cele i wskaźniki LSR. Odnosząc się do wskaźników określonych dla celów monitoringowych PROW na lata 2014 – 2020, informuję, iż konieczne jest przypisanie każdej operacji przynajmniej jednemu, adekwatnemu dla niej, wskaźnikowi spośród wskaźników obowiązkowych wymienionych pkt. B.III.7.1 wniosku o przyznanie pomocy na operacje z wyłączeniem projektów grantowych oraz operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, a także w pkt. B.III.6.1 wniosku o przyznanie pomocy na operacje w zakresie podejmowania działalności gospodarczej. Jednocześnie należy mieć na uwadze powiązane ze wskaźnikami kryteria dostępu do pomocy, gdzie np. w przypadku podejmowania działalności gospodarczej oraz rozwijania działalności gospodarczej (jeśli wnioskowane lub otrzymane wsparcie przekracza 25 tys. zł) obligatoryjnym będzie utworzenie miejsc pracy, a tym samym wykazanie we wniosku wartości dla wskaźnika *liczba utworzonych miejsc pracy*.
30.	*We wniosku o przyznanie pomocy na operacje w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" z wyłączeniem projektów grantowych oraz operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej objętego Programem Rozwoju Obszarów wiejskich na lata 2014–2020 - sekcja*	Formularz wniosku o przyznanie pomocy w ramach poddziałania 19.2 z wyłączeniem projektów grantowych oraz operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej wraz z instrukcją jego wypełniania został zmieniony w zakresie wskazanym w pytaniu i udostępniony na stronie internetowej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

	B.IV. Plan finansowy operacji, Pole 3.4.1 Limit pomocy na operację / Beneficjenta w ramach PROW na lata 2014 – 2020, należy wybrać z listy rozwijalnej kwotę obowiązującego limitu, tj. 300 000,00 zł albo 500 000,00 zł. W jaki sposób wypełnić pole w przypadku wnioskodawcy - JSFP i LGD?	
31.	Weryfikacja uzasadnienia ekonomicznego operacji w oparciu o wskaźnik rentowności. Zgodnie z zapisami na str.1 biznesplanu „operacja jest uzasadniona ekonomicznie, jeżeli wskaźniki rentowności oraz NPV mają wartość dodatnią". Z uwagi na fakt, że wskaźnik rentowności liczy się dla każdego roku prognozy osobno - czy wymóg, aby wskaźnik rentowności miał wartość dodatnią dotyczy każdego roku prognozy w tym roku „n" (co może być wręcz niemożliwe)?	Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia 19.2 pomoc jest przyznawana (…), jeżeli: (…) operacja jest uzasadniona ekonomicznie i będzie realizowana zgodnie z biznesplanem. Jednocześnie we wzorze biznesplanu wskazane jest, że operacja jest uzasadniona ekonomicznie, jeżeli wskaźniki rentowność mają wartość dodatnią. Dodatni wskaźnik rentowności netto/brutto sprzedaży oznacza, jak wiele zysku netto/ brutto pozostaje w przedsiębiorstwie ze sprzedaży. W przypadku powstania ujemnego wyniku finansowego mówimy o stracie, a przedsiębiorstwo takie określamy jako deficytowe. Powstanie jednak straty nie oznacza, że firma rozwija się nieprawidłowo. Rok „n" jest rokiem, w którym beneficjent otrzymuje płatność końcową, a więc należy przyjąć, że działalność (podejmowana albo rozwijana w nowej dziedzinie) jest we wczesnej fazie rozwoju. W związku z tym często nie jest możliwe osiągnięcie dobrej sytuacji finansowej. Wobec powyższego nieosiągnięcie przez przedsiębiorstwo dodatniej wartości dla wskaźnika rentowności w roku „n" nie będzie skutkować negatywną oceną warunku uzasadnienia ekonomicznego operacji. Jednocześnie w przygotowywanych *Informacjach pomocniczych przy wypełnianiu biznesplanu (…)* wskazano, że dodatnia wartość wskaźnika rentowności warunkująca uzasadnienie ekonomiczne operacji, jest wymagana od roku następującego po roku dokonania przez ARiMR płatności końcowej w ramach operacji, a więc dla lat: (n+1), (n+2), (n+3)[jeżeli dotyczy.]
32.	Stosowanie Wytycznej nr 2/1/2016 w zakresie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez lokalne grupy działania zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 z dnia 30 sierpnia 2016 r.	LGD, jako podmiot, do którego zostały skierowane Wytyczne 2/1/2016, a nie samorząd województwa, odpowiada za prawidłowe ich zaimplementowanie w procesie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi informuje, iż w przypadku pomocy udzielanej w formie premii, nie występuje kategoria kosztów niekwalifikowalnych, stąd w związku z § 4 ust.1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez

		społeczność" objętego PROW 2014 – 2020 (Dz. U. poz. 1570 z późn. zm.), minimalna wysokość premii na podjęcie działalności gospodarczej to 50 tys. zł, o czym mowa w Wytycznych 2/1/2016.
33.	Możliwości zmniejszenia wnioskowanej kwoty wsparcia przez wnioskodawcę, którego wniosek został wybrany przez LGD, ale w odniesieniu do którego LGD wskazała, że operacja nie mieści się w limicie środków wskazanym w ogłoszeniu o naborze wniosków?	MRiRW informuje, że obowiązujące przepisy nie przewidują takiej możliwości. Zgodnie z art. 21 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U. poz. 378 oraz z 2017 r. poz. 5), ustalenie kwoty wsparcia oraz wskazanie które z operacji wybranych mieszczą się w limicie środków wskazanym w ogłoszeniu o naborze wniosków jest kompetencją LGD. Ponadto, należy zauważć że zgodnie z § 22 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „ Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz.U. poz. 1570 z późn. zm.), w przypadku gdy operacja nie mieści się w limicie środków wskazanym w ogłoszeniu o naborze wniosków, wniosek o przyznanie pomocy dotyczący tej operacji podlega rozpatrzeniu dopiero wówczas, gdy okaże się, że w ramach tego limitu jest możliwe przyznanie pomocy na tę operację, o czym zarząd województwa informuje podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy w formie pisemnej. Termin rozpatrzenia tego wniosku rozpoczyna bieg od dnia, w którym okaże się, że w ramach limitu dostępnych środków wskazanego w ogłoszeniu o naborze wniosków jest możliwe przyznanie pomocy na operację objętą tym wnioskiem. Zatem elementem decydującym o możliwości rozpoczęcia rozpatrywania wniosku o przyznanie pomocy jest zaistnienie okoliczności „dostępności środków", a więc okoliczności o charakterze zewnętrznym w stosunku do samego wniosku, którego wnioskowana kwota pomocy nie ulega zmianie.
34.	Weryfikacja osiągnięcia co najmniej 30% zakładanego w biznesplanie, ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży produktów lub usług. W ramach operacji wnioskodawca planuje rozwijać kilka rodzajów usług. W pkt 3.2 biznesplanu Wnioskodawca wskazał ilościowe i wartościowe poziomy sprzedaży każdej z rozwijanych rodzajów usługi. Czy 30% poziom sprzedaży usług musi zostać osiągnięty dla poszczególnych rodzajów usług, czy też na poziomie średniej ze wszystkich pozycji? Zwrócić należy uwagę, że strategie niektórych LGD premiują w ocenie (np.) konkretne rodzaje usług. W przypadku weryfikacji wskaźnika na poziomie	Zgodnie z przepisami § 27 ust. 1b rozporządzenia 19.2 w przypadku operacji w zakresie określonym w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. c (rozwijanie działalności gospodarczej), umowa zawiera ponadto zobowiązania beneficjenta do osiągnięcia co najmniej 30% zakładanego w biznesplanie, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 5, ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży produktów lub usług do dnia, w którym upłynie rok od dnia wypłaty płatności końcowej (w przypadku podejmowania działalności gospodarczej przepis § 27 ust. 1a pkt 2 rozporządzenia 19.2). Ww. zobowiązanie zostało odzwierciedlone w postanowieniach § 5 ust.1 pkt 4 umowy o przyznaniu pomocy stosowanej w przypadku operacji dotyczących rozwijania działalności gospodarczej, tj. Beneficjent zobowiązuje się do spełnienia warunków określonych w Programie, przepisach ustawy, rozporządzenia oraz realizacji operacji zgodnie z postanowieniami umowy, a w szczególności do: (…) 4) osiągnięcia co najmniej 30% zakładanego w biznesplanie, ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży, produktów lub usług do dnia, w którym upłynie rok od dnia wypłaty płatności końcowej (w przypadku podejmowania działalności gospodarczej postanowienie § 5 pkt 14 umowy o przyznaniu pomocy).

	„uśrednionym” może dojść do sytuacji w której wnioskodawca wskaże kilka rodzajów usług (w tym preferowaną przez LGD w celu uzyskania dodatkowych punktów), przy czym de facto nie będzie zobowiązany do jej rozwoju (osiągnie wystarczający poziom sprzedaży w ramach pozostałych wskazanych we wniosku usług).	Zakładany ilościowy lub wartościowy poziom sprzedaży produktów lub usług do dnia, w którym upłynie rok od dnia wypłaty płatności końcowej / drugiej transzy pomocy, podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy określa w biznesplanie, w tabeli III.3.2. Wartości wykazane w tej tabeli będą punktem odniesienia przy weryfikacji, czy został osiągnięty 30% (ilościowy lub wartościowy) poziom sprzedaży. Mając na uwadze, że w ramach poddziałania 19.2 w zakresie rozwoju przedsiębiorczości wsparciu podlegają operacje, które są uzasadnione ekonomicznie, ocena spełnienia warunku osiągnięcia 30% poziomu sprzedaży będzie prowadzona w pierwszej kolejności w oparciu o wielkość obrotu, tj. w oparciu o sumę wartościowego poziomu sprzedaży osiągniętego w ramach działalności objętej operacją (przyrostu wielkości obrotu będącej wynikiem realizacji operacji w przypadku działalności rozwijanej) w objętym zobowiązaniem okresie referencyjnym. W przypadku, kiedy osiągnięty wartościowy poziom sprzedaży (suma) jest niższy niż 30 %, należy sprawdzić poszczególne pozycje produktów / usług / towarów. Oznacza to, że każda z wykazanych w biznesplanie kategorii (produktów / usług / towarów) musi indywidualnie spełnić ilościowy **lub** wartościowy 30% poziom sprzedaży w stosunku do zakładanego dla tej kategorii w biznesplanie. Ww. rozwiązanie w zakresie indywidualnej oceny powinno być również stosowane, jeśli w ramach oceny LGD premiowane było prowadzenie przez przedsiębiorcę sprzedaży konkretnych produktów / usług / towarów. Jednak w sytuacji, kiedy warunek nie byłby spełniony w odniesieniu do indywidualnej kategorii, negatywna ocena realizacji zobowiązania powinna zostać poprzedzona uzyskaniem przez SW opinii od LGD – analogicznie, jak ma to miejsce w przypadku wniosku o zmianę umowy (pkt.I.1.5 Wytycznej nr 2/1/2015 w zakresie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez lokalne grupy działania zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020). Odnosząc się jednocześnie do prośby SW o zmianę zapisów pod tabelą 9.4 biznesplanu, uprzejmie informuję, że przy aktualizacji wzoru biznesplanu wskazane przez Państwa zmiany zostaną wprowadzone. Prawidłowy wzór został zawarty w Informacjach pomocniczych przy wypełnianiu biznesplanu. Jednocześnie należy wskazać, że w części 3.2. Zakładany ilościowy i wartościowy poziom sprzedaży produktów / usług / towarów – Planowany ilościowy i wartościowy poziom sprzedaży produktów lub usług do dnia, w którym upłynie rok od planowanego dnia wypłaty płatności końcowej – kolumna Wartość netto (w zł) – otrzyma brzmienie Wartość netto/brutto (w zł).